

Дружн

КАЛЕНДАР

"ПРОСВІТА"

на рік

1957

U C O T E X S R L .

Comercial — Financiera — Inmobiliaria

**УКРАЇНСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
ДЛЯ ТОРГОВЛІ І ЕКСПОРТУ**

- Фінансування всяких економічних операцій
- Приймання капіталів
- Уділювання кредитів
- Імпорт—Експорт.

LIMA 297/Piso 1º

BUENOS AIRES

Т. Е.: 37-6360

UKRAINIAN NAT'L MUSEUM
2433 WEST CHICAGO AVENUE
CHICAGO 22, ILLINOIS

КАЛЕНДАР
"ПРОСВІТИ"

НА ЗВИЧАЙНИЙ РІК

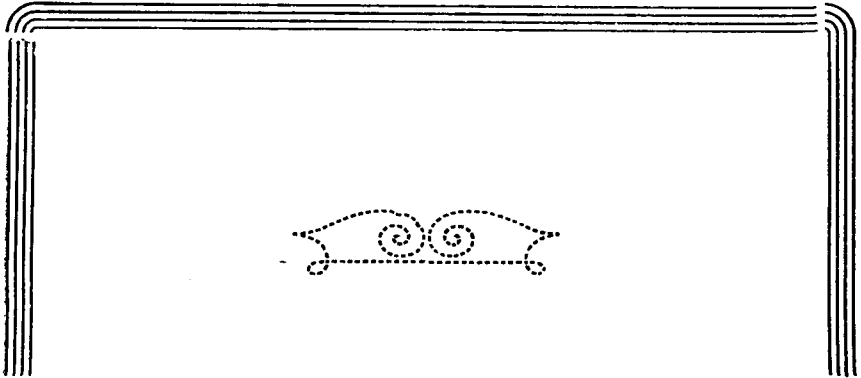
1957

ALMANAQUE UCRANIO

Publicación anual de la Asociación Ukraniana de
Cultura (PROSVITA) en la Republica Argentina
ANUARIO XXIII

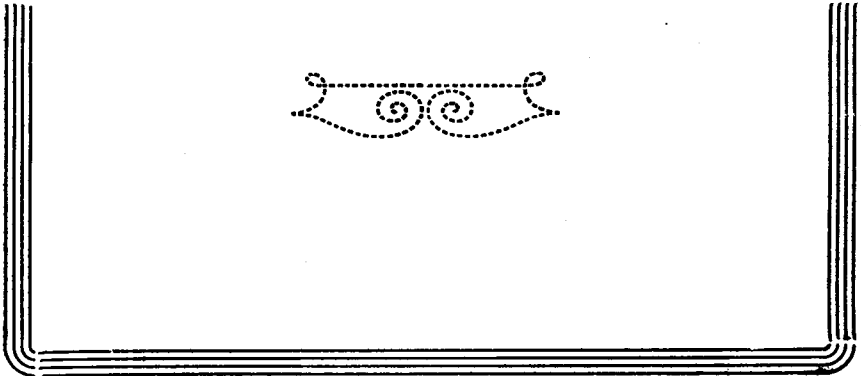
Під редакцією Колегії. Обкладинку рис. В. Каплун.
Накладом Українського Т-ва "Просвіта" в Аргентині.

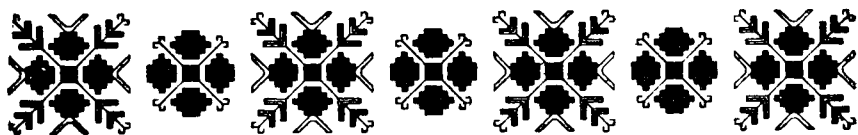
БУЕНОС - АЙРЕС

Ми підняли зброю не для користи якоїсь або порожнього марно-
травства, а єдино на оборону Батьківщини нашої, життя нашого і
дітей наших всі народи, що живуть на світі, завжди захищали й бу-
дуть захищати вічно життя своє, волю й власність.

Богдан Хмельницький

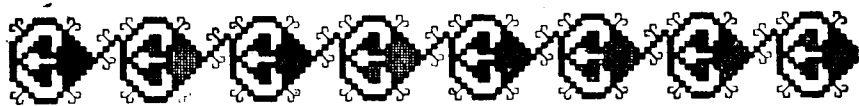

Уляна КРАВЧЕНКО

НЕ СЛІЗ ПОТРІБНО, ЩОБ СТАВАТЬ ДО БОЮ!
НЕ СЛЪОЗИ — СИЛУ Й ЖАР ВІЗЬМИ ЗА ЗБРОЮ.
ТУ СИЛУ, ЩО ЛЮБОВ У ГРУДИ ЛЛЕ,
ТУ МІЩЬ, ЩОБ ДУМИ В ДІЛО ОСУЩАТИ,
ТОЙ ЖАР, ЩОБ З ЗЛОМ БОРОТИСЬ І ПРОЩАТИ
ВСЕ, ЧИМ ТЕБЕ НЕВІРА Й ЗЛОБА Б'Є!
ТОЙ ЖАР, ЩОБ ВІРИТЬ В ПРАВДИ СВІТ І ЖДАТИ.
І ЙТИ НА ТРУД БЕЗ СЛАВИ І ЗАПЛАТИ,
ЯК СОНЦЕ Й ДОЩ ПРАЦЮЮТЬ ПО ЛУГАХ,
ЯК РОСИ ТІ НА ПУП'ЯНКИ ДРІМУЧІ
ПАДУТЬ, ЩОБ ЦВІТИ З НИХ РОЗВИТЬ ПАХУЧІ.
ЯК МАЄШ СТИЛЬКИ СИЛ — ТО ЙДИ НА НОВИЙ ШЛЯХ!

Н. СТ. СТ. СТ. ДНІ	українські свята	латинські свята
--------------------------	------------------	-----------------

1	19	В	Св. мч. Боніфатія
2	20	С	Свщмч. Ігн. Богоносця
3	21	Ч	Мч. Юліяни
4	22	П	Св. вмчц. Анастасії
5	23	С	10 муч. в Криті

Circunc. de N. S. J.
 s. Macario, abad
 s. Florencio, obispo
 s. Flavión, mr.
 s. Telesforo. p. y mr.

6	24	Н	28 по П. Нав. Р. Хр. Е.
7	25	П	РІЗДВО ІС. ХРИСТА
8	26	В	СОБ. ПР. БОГОРОД.
9	27	С	Св. прмч. Стефана
10	28	Ч	Свв. 20.000 муч. Ніком.
11	29	П	Дітей убитих в Вифл.
12	30	С	Св. мчц. Анісії

Los Santos Reyes
 s. Luciano. presb.
 s. Teófilo, mr.
 s. Julián, mr.
 s. Nicanor, conf.
 s. Higinio. p. y mr.
 sta. Taciana, mr.

13	31	Н	29 по П. преп. Меланії
14	1	П	Н. РІК. Св. Вас. Велик.
15	2	В	Преп. Сильвестра
16	3	С	Св. прор. Малахії
17	4	Ч	Собор 70 апостолів
18	5	П	Навеч. Богоявл. Піст.
19	6	С	БОГОЯВЛ. ГОСПОД.

s. Gumersindo, pb.
 s. Hilario, ob. y dr.
 s. Pablo, 1er. ermit.
 s. Marcelo. papa
 s. Antonio, abad
 sta. Liberata, vg.
 s. Mario, mr.

20	7	Н	30 по П. Соб. св. Ів. Хр.
21	8	П	Преп. Георгія
22	9	В	Св. митр. Филипа
23	10	С	Св. Григорія Ніського
24	11	Ч	Преп. Феодосія Вел.
25	12	П	Св. мч. Татіяни
26	13	С	Мч. Єрмила

s. Fabián, papa
 sta. Inés. vg. y mr.
 s. Vicente, mr.
 s. Raimundo, conf.
 s. Timoteo, ob., mr.
 s. Donato. mr.
 s. Policarpo, ob.

27	14	Н	31 по П. ОО. у Синаї
28	15	П	Преп. Павла і Гавриїла
29	16	В	Пок. веригам св-а. Петра
30	17	С	Преп. Антонія Велик.
31	18	Ч	Свв. Афанасія й Кирила

s. J. Crisóstomo, ob
 s. Pedro Nolasco. f.
 s. Feo. de Sales, ob.
 sta. Martina, vg.
 s. Juan Bosco, fund.

СІЧЕНЬ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

(За новим стилем)

3. 1. 1919. Укр. Нац. Рада ухвалила злучення ЗУНР із УНР в Києві.
6. 1. 1742. † Пилип Орлик, гетьман.
6. 1. 1846. Створення Кирило-Методіївського Братства.
9. 1. 1663. † Мелетій Смотрицький, письменник.
10. 1. 1646. † Петро Могила, митрополит.
11. 1. 1888. † Осип Федькович, — співець Буковини.
13. 1. 1667. Андрусівська умова між Польщею й Москвою.
13. 1. 1906. Перший український щоденник у Києві — “Громадська Думка”.
14. 1. 1649. Тріюмфальний в'їзд Б. Хмельницького до Києва.
20. 1. 1921. † О. Рудченко (Панас Мирний), письменник.
21. 1. 1654. Переяславська умова з Москвою.
21. 1. 1803. † Кирило Розумовський, гетьман.
21. 1. 1919. Карпатська Україна бажає прилучитися до Вел. України.
22. 1. 1918. Проголошення Самостійности України.
22. 1. 1919. Проголошення Соборности Українських Земель в Києві.
22. 1. 1920. † Наталія Кобринська, письменниця.
26. 1. 1915. † Михайло Павлик, письменник і політик.
28. 1. 1663. † Данило Апостол, гетьман.
29. 1. 1918. Героїчний бій під Крутами.
30. 1. 1111. Похід на половців.

З А П И С К И

.....

.....

.....

.....

.....

№	СТ.	СТ.	ДНІ	українські свята	латинські свята
1	19	П		Преп. Макарія Печерс.	s. Ignacio, ob. y mr.
2	20	С		Преп. Євтімія Велик.	Purif. de M ^{re} Sma.
3	21	Н		32 по П. Преп. Макс-іс.	s. Blas, ob. y mr
4	22	П		Препмч. Анастасія Печ	s. Andrés, obispo
5	23	В		Преп. Генадія	sta. Agueda, vg.
6	24	С		Пеп. Ксенії (Оксани)	s. Tito, obipso
7	25	Ч		Св. Григорія Богослова	s. Romualdo, abad
8	26	П		Преп. Аркадія	s. Juan de Mata, cf.
9	27	С		Перен. мощів Ів. Зол.	s. Cirilo, ob. y dr.
10	28	Н		Мит. і Фарисея-, Єфр.	sta Escolástica, vg.
11	29	П		Св. мч. Романа	s. Saturnino, mr.
12	30	В		Трьох Святителів: ВГІ	s. Damián, mr.
13	31	С		Св. Никити і Віктора	s. Benigno, pbro.
14	1	Ч		Св. мч. Трифона	s. Valentín, pbro.
15	2	П		СТР. ГОСП. Пмч. Гавр.	s. Faustino, mr.
16	3	С		Св. Сим.. св.прор. Анни	s. Onésimo, mártir
17	4	Н		Блуд. сина. Свмч. Йос.	sta. Beatriz, virgen
18	5	П		Св. мц. Агафії	s. Simón, ob. y mr.
19	6	В		Св. мц. Христини	s. Gabino, pbro.
20	7	С		Преп. Луки	s. Eleuterio, cf.
21	8	Ч		Св. прор. Захарії	s. Severiano, ob.
22	9	П		Св. мч. Никифора	s. Pascasio, ob.
23	10	С		Свмц. Валентини-Пом.	s. Sabino, mr.
24	11	Н		М'ясп. Св. Всеволода	s. Matías, apóstol
25	12	П		Св. Алексія митроп.	s. Victorio, mr.
26	13	В		Преп. Мартиніяна	s. Alejandro, mr.
27	14	С		Св. рівноап. Кирила	s. Leandro, mr.
28	15	Ч		Св. ап. Онисима	s. Macario, mr.

ЛЮТИЙ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

(За новим стилем)

2. 2. 1936. † Євген Плужник, поет.
2. 2. 1883. † Вол. Барвінський, основник "Діла".
3. 2. 1066. † кн. Ростислав, під Галичем.
3. 2. 1812. нар. Євген Гребінка, перший український байкар.
4. 2. 1793. Перший поділ Польщі: Волинь і Поділля під Росією
4. 2. 1919. Большевики захопили Київ.
9. 2. 1918. Берестейський мир із Німеччиною, Австрією, Болгарією й Туреччиною.
10. 2. 1900. Створення Револ. Української Партії (РУП).
12. 2. 1924. † Ольга Басарабова у львівській тюрмі.
14. 2. 1897. † Панько Куліш, письменник, перекладач Св. Письма, Шекспіра і т. д.
18. 2. 1668. Повстання Івана Брюховецького проти Москви.
20. 2. 1054. † кн. Ярослав Мудрий.
21. 2. 1942. † Олена Теліга, письменниця, розстріляна німцями в Києві.
24. 2. 1608. † кн. Конст. Острозький, меценат.
24. 2. 1872. нар. Леся Українка, велика письменниця.
26. 2. 1942. † Мик. Чирський, письменник.
27. 2. 1664. † Іван Богун (розстріляний поляками).

З А П И С К И

.....

.....

.....

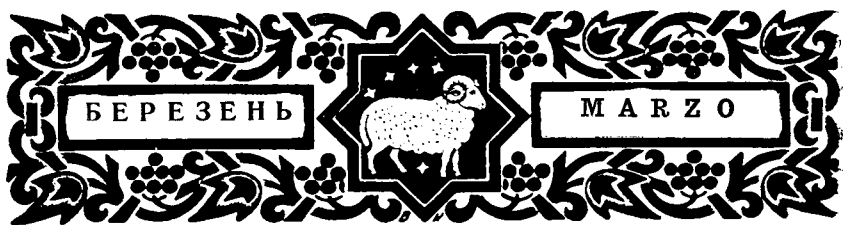
.....

.....

.....

.....

.....

н. ст. дні **українські свята** **латинські свята**

1|16|П| Свщмч. Памфіла
 2|17|С| Св. влмч. Теодора Тир.

3|18|Н| Сироп. Лева папи
 4|19|П| Євг. і Мак. П в. посту
 5|20|В| Преп. Корнилія
 6|21|С| Преп. Тимодея
 7|22|Ч| Св. мч. Маврикія
 8|23|П| Свщмч. Полікарпа
 9|24|С| 1 і 2 знайд. гол. I. Хр.

10|25|Н| 1 В. Посту. св. Тарасія
 11|26|П| Преп. Порфірія
 12|27|В| Св. Прокопія
 13|28|С| Преп. Марини і Кіри
 14|1|Ч| Препмц. Євдокії
 15|2|П| Свщмч. Теодота
 16|3|С| Мч. Евтраксії

17|4|Н| 2 В. П. Преп. Герасима
 18|5|П| Св. мч. Конона
 19|6|В| Св.мч. Теофіля і Каліс.
 20|7|С| Преп. Еміліяна
 21|8|Ч| Преп. Теофілакта
 22|9|П| Св. 40 мч. Севастійськ.
 23|10|С| Мч. Кондрата

24|11|Н| 3 В. П. Св. Софронія
 25|12|П| Григорія Двоєслова
 26|13|В| Никифора
 27|14|С| Св. Ростислава
 28|15|Ч| Св. мч. Мануїла
 29|16|П| Св. мч. Юліяна
 30|17|С| Преп. Алексія — чол.Б.

31|18|Н| 4 В. п. Св. Кирила Єр.

s. León, mr.
 s. Heraclio, mr.

CARNAVAL

s. Casimiro, conf.
 s. Eusebio, mártir
 de Cenizas.
 s. Tomás de Aquino
 s. Juan de Dios, cf.
 s. Cirilo, obispo

s. Melitón, mr.
 s. Eulogio, pbro.
 s. Gregorio, papa
 s. Nicéforo, ob.
 sta. Florencia, vg.
 s. Aristóbulo, mr.
 s. Ciriaco, mártir

s. Patricio, obispo
 s. Alejandro, mr.
 s. José
 s. Ambrosio, mr.
 s. Benito, ab. (OTOÑO)
 s. Octaviano, mr.
 s. Victoriano, mr.

s. Gabriel, Arcángel
 La Anunc. S^a Vg.
 s. Manuel, mr.
 s. Ruperto, mr.
 s. Sixto, p.
 s. Pastor, mr.
 sta. Margarita, mja.

sta. Balbina, vg.

БЕРЕЗЕНЬ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

(За новим стилем)

1. 3. 1918. Війська Центральної Ради займають Київ.
3. 3. 1827. нар. Леонід Глібів, байкар.
3. 3. 1861, Знесення кріпацтва в Україні.
4. 3. 1750. Обрано Кирила Розумовського гетьманом.
5. 3. 1947. † Уляна Кравченко, письменниця.
6. 3. 1711. Похід Пилипа Орлика на Київ.
7. 3. 1917. Початок великої революції в Росії.
8. 3. 1169. Руїна Києва від Андрія Суздальського.
9. 3. 1814. нар. Тарас Шевченко, — геній України.
10. 3. 1861. † Тарас Шевченко.
14. 3. 1684. Бахчисарайська умова Москви з Туреччиною про запусиння України.
14. 3. 1939. Бої з чехами в Хусті на Карпатській Україні.
14. 3. 1923. Віддано Галичину Польщі.
15. 3. 1939. Перший Соїм Карпатської України. Проголошення Незалежності.
15. 3. 1917. Зречення Миколи II Російського.
16. 3. 1664. Розстріл під Ольхівцем гетьмана І Виговського.
16. 3. 1939. Героїчні бої Карпатської Січі з малярами.
17. 3. 1896. † Петро Нщинський, перекладач Гомера.
18. 3. 1874. нар. о. Авг. Волошин, президент Карп. України.
18. 3. 1921. Большевицько-польський мир у Ризі.
19. 3. 1951. † Дм. Дорошенко. Історик. Президент УВАН.
20. 3. 1632. нар. Іван Мазепа, гетьман.
20. 3. 1651. Перемога над поляками під Винницею.
20. 3. 1917. Створення Української Центр. Ради в Києві.
20. 3. 1921. † А. Кашенко, повістяр.
23. 3. 1907. † Вол. Антонович, археолог і історик.
23. 3. 1842. нар. Мик. Лисенко, композитор.
26. 3. 1909. † Микола Аркас, історик і композитор.
29. 3. 1864. Перша вистава театру "Укр. Бесід" в Львові.

З А П И С К И

.....

.....

.....

н. ст.	ст. ст.	дні	українські свята	латинські свята
--------	---------	-----	------------------	-----------------

1|19|П| Сввмч. Хрисанта і Дарії
 2|20|В| Пр-ОО.уб. в об.Сави
 3|21|С| Св.Якова ісповідника.
 4|22|Ч| Свмц. Каліники і Васи.
 5|23|П| Преп. Нікона Печерс.
 6|24|С| Преп. Захарія

s. Ireneo, mr.
 s. Fco. de Paula, cf.
 s. Benito, mr.
 s. Isidro, ob. y dr.
 s. Vicente Ferrer. cf.
 s. Celestino, mr.

7|25|Н| 5 В. м. БЛАГВ. П. ВОГ.
 8|26|П| Собор св. архан. Гавр.
 9|27|В| Св. Матрони Солунсь.
 10|28|С| Преп. Іларіона ісповід.
 11|29|Ч| Преп. Марка
 12|30|П| Преп. Іоана Лівтинича
 13|31|С| Преп. Іпатія

DE PASION

s. Amancio, mr.
 s. Demetrio, mr.
 s. Miguel, cf.
 s. León papa y dr.
 s. Zenón, mr.
 s. Hermenegildo, m.

14| 1|Н| Квітна. Преп. Марії Єг.
 15| 2|П| Свмч. Полікарпа
 16| 3|В| Преп. Никити
 17| 4|С| Преп. Йосифа піснопів.
 18| 5|Ч| Страсний, пр. Теодори
 19| 6|П| Велика. Св. Методія
 20| 7|С| Страсна, Георгія Мел.

De RAMAS

s. Victoriano. mr.
 s. Benito Labre, cf.
 s. Aniceto p. y mr.
Jueves Santo
Viernes Santo
Sábado Santo

21| 8|Н| ВОСКР. ХРИСТОВЕ, Н.
 22| 9|П| Світлий. Свмч. Євсіхія
 23|10|В| Світлий. Свмч. Максима
 24|11|С| Преп. Харитона
 25|12|Ч| Препмч. Ананія
 26|13|П| Свщмч. Артимона
 27|14|С| Св. Мартина ісповід.

PASCUA, Resurrec.

s. Otero, mr.
 s. Jorge, mártir
 s. Fidel, mr.
 s. Marcos. evang.
 s. Cleto, papa y mr.
 s. Toribio, ob.

28|15|Н| Фом. Благв.
 29|16|П| Сввмц. Агапії і Ірини
 30|17|В| Свмч. Адріана

s. Pablo de la Cruz
 s. Pedro, mártir
 sta. Catalina. vg.

КВІТЕНЬ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

(За новим стилем)

2. 4. 1111. Перемога над половцями під Сольницею.
2. 4. 1918. † Іван Нечуй-Левицький, письменник.
5. 4. 1942. † Василь Пачовський, поет.
7. 4. 1340. † Юрій II, останній галицький князь.
12. 4. 1596. Перемога Наливайка на Білому Камені.
15. 4. 1893. † Іван Манджура, письменник і поет.
16. 4. 1710. Обрання Пилипа Орлика на гетьмана. Проголошення його конституції.
17. 4. 1847. Арешт Тараса Шевченка.
18. 4. 1885. † Мик. Костомарів, історик.
19-21. 4. 1917. Всеукраїнський Національний Конгрес у Києві.
20. 4. 1622. † Петро Конашевич Сагайдачний, гетьман.
22. 4. 1910. † Марко Кропивницький, батько українського театру, драматург.
23. 4. 1920. Злука Укр. Гал. Армії з Наддніпрянською Армією.
25. 4. 1913. † Мих. Кошубинський, батько української новели.
25. 4. 1927. † Марко Черемшина, письменник.
27. 4. 1904. † Мих. Старицький, драматург і поет.
28. 4. 1915. Бої УСС на Маківці.
28. 4. 1932. † Голояд і Пришляк, члени УВО.
29. 4. 1918. Чорноморська Фльота піднесла український прапор. Свято Моря.

З А П И С К И

.....

.....

.....

.....

.....

.....

В. СТ. ДНІ українські свята латинські свята

1|18|С Свмч. Віктора
 2|19|Ч Преп. Трифона
 3|20|П Свмч. Гавриїла
 4|21|С Свящм. Теодора і Фил.

5|22|Н Мироносиць. Пр. Вітал.
 6|23|П Свмч. Юрія Пер.
 7|24|В Преп. Єлисавети
 8|25|С Св. ап. єв. Марка
 9|26|Ч Св. Глафіри
 10|27|П Преп. Стефана
 11|28|С Св. Кирила

12|29|Н Розсл. Свв. 9 мч. в Киз.
 13|30|П Св. ап. Якова
 14|1|В Прор. Єремії
 15|2|С Благ. кн. Бориса і Гліба
 16|3|Ч Преп. Феодосія Печер.
 17|4|П Св. мц. Пелагії
 18|5|С Сввмц. Ірини

19|6|Н Самарянки. Юва Поч.
 20|7|П Св. Давида, Антонія
 21|8|В Св. ап. і єванг. Іоана
 22|9|С Пер. мощ. св. Мик. Ч.
 23|10|Ч Св. ап. Симона Зилота
 24|11|П Свв. р. ап. Кир. і Меф.
 25|12|С Св. Епіфанія

26|13|Н Слїзго. свмц. Глікерії
 27|14|П Свмч. Ісидора
 28|15|В Пахомія Вел.
 29|16|С Преп. Феодота
 30|17|Ч ВОЗН. ГОСП. св. Андр.
 31|18|П Св. мц. Александри

Fiesta del Trabajo
 s. Atanasio. ob.
 s. Alejandro, papa
 s. Mónica, viuda

s. Pío V, papá
 s. Lucio, confesor
 s. Estanislao. ob.
 s. Dionisio, ob.
 s. Gregorio, ob. y dr.
 s. Antonio, ob.
 s. Mamerto, mr.

s. Nereo. mr.
 s. Roberto, ob. y dr.
 s. Sabiano, mr.
 s. J. de la Salle, cf.
 s. Ubaldo, obispo
 s. Pascual, conf.
 s. Venancio, mr.

s. Pedro, papa
 s. Bernadino, cf.
 s. Segundo, mr.
 sta. Rita, viuda
 s. Desiderio, mr.
 s. Robustiano, mr.
Fiesta Cívica

s. Felipe Neri, cf.
 s. Beda, pbro. y dr.
 s. Agustín, obispo
 sta. M^g Magdalena
Ascensión del Sr.
 sta. Angela, virgen

ТРАВЕНЬ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

(За новим стилем)

1. 5. 1849. нар. Панас Мирний, письменник.
2. 5. 1648. Вибір Б. Хмельницького на гетьмана.
5. 5. 1836. нар. Сидір Воробкевич, поет.
6. 5. 1910. † Борис Грінченко, письменник, автор великого словника.
7. 5. 1920. Польсько-українська армія заняла Київ.
8. 5. 1919. Прилучено Карп. Україну до Чехословаччини.
9. 5. 1920. Створення "Просвіти" в Ужгороді.
12. 5. 1907. Створення Укр. Наукового Т-ва у Києві.
13. 5. 1933. † Мик. Хвильовий, письменник.
14. 5. 1857. Звільнення Шевченка з заслання.
15. 5. 1648. Перемога Б. Хмельницького на Жовтих Водах.
15. 5. 1848. Знесення панщини в Галичині.
15. 5. 1919. Перший відворот Гал. Армії з-під Львова.
16. 5. 1817. нар. Мик. Костомарів, історик.
18. 5. 1917. Перший Військовий З'їзд у Києві.
22. 5. 1861. Похорон Т. Шевченка біля Канева.
23. 5. 1938. † Євген Коновалець, Голова Проводу ОУН.
25. 5. 1926. † Симон Петлюра, Головний Отаман.
28. 5. 1916. † Іван Франко, великий поет і письменник.
29. 5. 1952. † ген. Мих. Омелянович-Павленко.
31. 5. 1223. Битва під Калкою.

З А П И С К И

.....

.....

.....

.....

.....

.....

н. ст. українські свята

латинські свята

1|19|С| Свщмч. Патрикія
 2|20|Н| Свв. Отців. Св. Нл. м. К
 3|21|П| Св. Конст. і Олени
 4|22|В| Свмц. Софії
 5|23|С| Св. Леонтія
 6|24|Ч| Свмц. Сосанни і Пал.
 7|25|П| З знайд. гол. Ів. Хрст.
 8|26|С| Свв. ап. Карпа й Алфея

s. Fortunato, mr.

9|27|Н| ЗЕЛ. СВЯТА ТР. Дем.
 10|28|П| День Св. Духа. Пр. Ник
 11|29|В| Препмц. Феодосії
 12|30|С| Свмч. Наталія і Роман.
 13|31|Ч| Св. ап. Ермія
 14|1|П| Преп. Агапита Печерс.
 15|2|С| св. Никифора

s. Marcelino, mr.
 s. Claudio, mr.
 s. Fco. Caracciolo
 s. Bonifacio, ob.
 s. Norberto, obispo
 s. Sabiniano, ms.
 s. Máximo, mr.

16|3|Н| 1 по П. Свщмч. Лукіяна
 17|4|П| Св. Мітроф. Поч. Пет.
 18|5|В| Свщн. Доротея
 19|6|С| Свв. Марфи і Валерії
 20|7|Ч| Свв. жон Лукини і Арт.
 21|9|П| Св. Маркіяна
 22|9|С| Св. Кирила

s. Primo, mr.
 sta. Margarita
 s. Bernabé, apóstol
 s. Juan, cf.
 s. A. de Padua, cf.
 s. Basilio, ob. y dr.
 s. Vito, mártir

23|10|Н| 2 по П. Св. мц. Антоні.
 24|11|П| Преп. Аркадія
 25|12|П| Преп. Онуфрія Велик.
 26|13|С| Свщн. Акиліни
 27|14|Ч| Св. кн. Мстислава
 28|11|П| Св. прор. Амоса
 29|16|С| Св. Тихона

s. Aureliano, mr.
 s. Nicandro, mr.
 s. Efren, conf., y dr.
 sta. Juliana, virgen
D. d. Bandera. COR. CR.
 s. Luis Gonzaga, cf. INV
 s. Paulino, obispo

30|17|Н| 3 по П. мчн. Мануїла

s. Zenón, confesor
 N. de S. J. Bautista
 s. Guillermo, abad
 s. Juan y Pablo, mr.
 s. Ladislao, mr.
 s. Ireto, ob. y mr.
 s. Pedro y Pablo, ap.

s. Marcial, mr.

ЧЕРВЕНЬ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

(За новим стилем)

1. 6. 1630. Тарасова ніч: Тарас Трясило розгромив поляків.
2. 6. 1652. Перемога над поляками під Батогом.
5. 6. 1775. Зруйнування Запорозької Січі.
7. 6. 1843. † Маркіян Шашкевич, поет із "Руської Трійці".
8. 6. 1918. Перемога над поляками під Чортковом.
9. 6. 1944. † О. Ольжич (Кандиба) в німецькій тюрмі.
11. 6. 1917. Перший селянський з'їзд у Києві.
11. 6. 1876. Ганебний Валувевський указ про заборону української мови.
14. 6. 1569. Люблинська Унія: вся Україна, крім Закарпаття й Буковини, під Польшею.
14. 6. 1876. † Василь Мова, письменник.
15. 6. 1895. † М. Драгоманів, вчений і письменник.
17. 6. 1917. Другий Військовий З'їзд у Києві.
18. 6. 1709. Перше руйнування Січі на Чортомлику.
22. 6. 1929. † Євген Чикаленко у Празі, громадський діяч.
23. 6. 1917. Перший Універсал Центральної Ради.
23. 6. 1870. † Амвр. Метлинський, поет.
25. 6. 1205. † кн. Роман Галицький під Завихостом.
27. 6. 1663. Вибір на гетьмана Івана Брюховецького.
29. 6. 1938. † ген. Мирон Тарнавський, Начальний Вождь УГА.
30. 6. 1941. Проголошення відновлення Самостійности України.

З А П И С К И

UKRAINIAN NAT'L MUSEUM
2453 WEST CHICAGO AVENUE
CHICAGO, 22, ILLINOIS

н. ст.	ст. ст.	дні	українські свята	латинські свята
1	18	П	Преп. Леонтія Печер.	s. Secundino, mr.
2	19	В	Св. ап. Юди, брата Гос.	s. Martiniano, mr.
3	20	С	Свщмч. Мифодія	s. León, papa y cf.
4	21	Ч	Свмч. Юліяна	s. Laureano, ob.
5	22	П	Свщмч. Евсевія	s. Antonio, mr.
6	23	С	Св. мц. Агрепини	sta. Dominga, vg.
7	24	Н	4 по П. Івана Христ.	s. Cirilo, ob.
8	25	П	Препмц. Февронії	sta. Isabel, reina
9	26	В	Преп. Давида	Fiesta Cívica
10	27	С	Св. Іоани — мирнонос.	s. Rufino, mr.
11	28	Ч	Пер. мощів Кира і Іа.	s. Pío I papa y mr.
12	29	П	СВВ.АП. ПЕТРА і ПАВ.	s. Juan Gualberto
13	30	С	Собор 12 апостолів	s. Anacleto, papa
14	1	Н	5 по П. Свв. Козьми й Д.	s. Buenaventura, ob.
15	2	П	Пол. Ризи Прсв. Бог.	s. Enrique, emper.
16	3	В	Мч. Якинтія	N ^a S ^a del Carmen
17	4	С	Св. Андрея Критського	s. Alejo, confesor
18	5	Ч	Кирила і Методія	s. Camilo de Lellis
19	6	П	Атанасія Атонсь.	s. Vicenie de Paul
20	7	С	Преп. Томи	s. Jerónimo, conf.
21	8	Н	6 по П. Свмч. Прокопія	s. Víctor, mr.
22	9	П	Свщмч. Панкратія	sta. M ^a Magdalena
23	10	В	Преп. Антонія Печерс.	s. Apolinario, ob.
24	11	С	Блаж. кн. Ольги	s. Feo. Solano, conf.
25	12	Ч	Свмч. Іларія	s. Santiago, ap.
26	13	П	С. св. арханг. Гавриїла	sta. Ana, madre
27	14	С	Препмч. Онисима	s. Pantaleón, mr.
28	15	Н	7 по П. Сврап. кн. Вол.	s. Nazario, mr.
29	16	П	Свщмч. Атипогена	sta. Marta, vg.
30	17	В	Свщмч. Марини	s. Abdón, mr.
31	18	С	Свмч. Еміліяна	s. Ignacio de Loyola

ЛИПЕНЬ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

(За новим стилем)

1. 7. 1910. † Адам Кошко в боротьбі за український університет у Львові.
4. 7. 1919. † Дмитро Вітовський, в летунській катастрофі.
6. 7. 1937. † Богдан Антонич, поет.
8. 7. 1659. Перемога Виговського над москалями під Конотопом.
8. 7. 1709. Поразка Мазепи під Полтавою.
11. 7. 969. † кн. Ольга.
13. 7. 1847. нар. Марко Черемшина (Ів. Семанюк), письменник.
15. 7. 1015. † в. кн. Володимир Великий.
15. 7. 1834. Відкриття Університету св. Володимира в Києві.
16. 7. 1948. Створення УНРади на чужині.
16. 7. 1917. Другий Універсал Центральної Ради.
16. 7. 1919. Відворот Галицької Армії за Збруч.
16. 7. 1651. Битва під Берестечком.
21. 7. 1907. нар. Олена Теліга, письменниця.
21. 7. 1941. † Богдан Лепкий, письменник.
22. 7. 1944. † О. Олесь (Кандиба), поет.
27. 7. 972. Договір кн. Святослава з царем Цимісхієм.
27. 7. 1649. Перемога над поляками під Збаражем.
27. 7. 1657. † Богдан Хмельницький, гетьман.
30. 7. 1649. † полк. Мих. Кричевський під Лоевом.

З А П И С К И

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Н. СТ.	СТ. СТ.	ДНІ	українські свята	латинські свята
--------	---------	-----	------------------	-----------------

1	19	Ч	Преп. Макрини
2	20	П	Св. прор. Ілії
3	21	С	Преп. Симеона

s. Félix, mr.
s. Alfonso, ob. y dr.
s. Esteban, papa

4	22	Н	8 по П. Св. Марії Мг.
5	23	П	мч. Трохима
6	24	В	Свв. мч. Бориса і Гліба
7	25	С	Успення св. Анни
8	26	Ч	Свящмч. Єрмолая
9	27	П	Свмч. Пантелеймона
10	28	С	св. Іннокентія папи

sto D. de Guzmán
N^a S^a de las Nieves
s. Sixto, mr.
s. Cayetano, conf.
s. Ciríaco, mr.
s. Juan Vianney
s. Lorenzo, mártir

11	29	Н	9 по П. Свмц. Серафими
12	30	П	Св. ап. Андроника
13	31	В	Свмц. Уліти
14	1	С	Сввмч. Маковеїв П. Сп.
15	2	Ч	Свящмч. Стефана
16	3	П	Преп. Антонія
17	4	С	7 молодців у Ефезі

s. Tiburcio, mr.
Día de la Reconquista
s. Hipólito, mr.
s. Eusebio, conf.
Asunción de la S. V.
s. Joaquín
Muerte de S. Martín

18	5	Н	10 по П. Св. Ноні
19	6	П	ПРЕОБР. ГОСПОД.
20	7	В	Преп. Пімена
21	8	С	Свмч. Леоніда
22	9	Ч	Св. ап. Матвія
23	10	П	Св. мч. Лаврентія
24	11	С	Свмц. Сосанни

s. Agapito, mr.
s. Juan Eudes, cf.
s. Bernardo, conf.
sta. Juana Fea. vda.
s. Hipólito, mr.
s. Felipe Benicio. cf.
s. Bartolomé, ap.

25	12	Н	11 по П. проп. Сергія
26	13	П	Св. Тихона
27	14	В	Св. проп. Михея. Кін. С.
28	15	С	УСП. ПР. БОГОРОД.
29	16	Ч	Преп. Нікодима
30	17	П	мчн. Мирона
31	18	С	Свв. мч. Флора і Лавра

s. Luis, rey
s. Ceferino, mr.
s. José de Calasanz
s. Agustín ob. y dr.
s. Andrés, mr.
sta. Rosa
s. Ramón Nonato, cf.

СЕРПЕНЬ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

(За новим стилем)

1. 8. 1913. † Леся Українка, найвизначніша поетка.
4. 8. 1687. Вибрано Івана Мазепу на гетьмана.
4. 8. 1914. Створено у Львові "Союз Визволення України".
5. 8. 1911. † Ганна Барвінок (дружина П. Куліша), письменниця.
8. 8. 1834. нар. Осип Федькович, співець Буковини.
8. 8. 1819. нар. Пантелеймон Куліш, письменник.
10. 8. 1648. Перемога над поляками під Пилявцями.
10. 8. 1907. † Марко Вовчок, письменниця.
12. 8. 1925. † Осип Маковей, письменник.
12. 8. 1925. † Володимир Самійленко, поет-сатирик.
14. 8. 988. Охрищення України.
14-16. 8. 1649. Перемога над поляками під Зборовом.
15. 8. 1856. нар. Іван Франко, великий поет і письменник.
20. 8. 1843. † Григорій Квітка-Основ'яненко, батько української повісти.
20. 8. 1920. Договір у Севр визначає кордони Галичини.
27. 8. 1923. † Маруся Тарасенко із 60-ма повстанцями.
28. 8. 1921. † Григорій Чупринка, поет, розстріляний.
31. 8. 1919. З'єднані Українські Війська відбирають Київ у большевиків.

З А П И С К И

Н. ст. дні українські свята латинські свята
 ст. ст.

1|19|Н| 12 по П. свмч Андрея
 2|20|П| Прор. Самуїла
 3|21|В| Апостола Тадея
 4|22|С| Свмч. Іриная
 5|23|Ч| Свщнч. Лупа
 6|24|П| Свщнмч. Євтиха
 7|25|С| Св. ап. Тита

s. Egidio, abad
 s. Esteban, rey
 sta. Serapia, mr.
 s. Marcelo, mr.
 s. Lorenzo, ob.
 s. Petronio, ob.
 s. Pándilo, ob.

8|26|Н| 13 по П. Свмч. Адріяна
 9|27|П| Преп. Сави
 10|28|В| Св. прор. Анни
 11|29|С| Ускн. гол. Ів. Хрест.
 12|30|Ч| Св. Александра
 13|31|П| Пол.Пояса Пр. Бог.
 14|1|С| Поч. церк. року, Симона

Nat. de S^a Virgen
 s. Rufino, mr.
 s. Nicolás, conf.
 s. Proto, mr.
 s. Leoncio, mr.
 s. Eulogio, obispo
 s. Alberto, mr.

15|2|Н| 14 по П. свщнч. Мам.
 16|3|П| Свмц Василіси
 17|4|В| Св. мч. Юліяна
 18|5|С| Св. прав. Зах. і Єлисав.
 19|6|Ч| Чудо арх. Михаїла
 20|7|П| Муч. Созонта
 21|8|С| РІЗ. ПР. БОГОРОДИЦІ

s. Nicomedes. mr.
 s. Cornelio, mr.
 s. Pedro de Arbúes
 s. José de Copertino
 s. Genaro, mr.
 s. Eustaquio, mr.
 s. Mateo, ap., PRIMAV.

22|9|Н| 15по П. Св. Якима і Ан.
 23|10|П| Свмц. Мінодори, Німф.
 24|11|В| Преп. Теодори
 25|12|С| Свщнмч. Автонома
 26|13|Ч| Свмч. Корнилія
 27|14|П| ВОЗДВ. ХР. ГОС. Піст
 28|15|С| Свмч. Никити

s. Tomás, obispo
 s Lino, papa y mr.
 N^a S^a de la Merced
 s. Pacífico, conf.
 s. Amancio, pbro.
 s. Cosme, mr.
 s. Wenceslao, mr.

29|16|Н| 16 по П. Свмц Євфимії
 30|17|П| Свмц. Віри, Над, Л. С.

s. Miguel Arcángel
 s. Jerónimo, pbro.

ВЕРЕСЕНЬ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

(За новим стилем)

2. 9. 1881. † Іван Вагилевич, письменник.
3. 9. 1881. † Іван Мазепа у Бендерах.
3. 9. 1914. Москалі заняли Львів.
4. 9. 1845. нар. Іван Тобилевич (Карпенко Карий).
5. 9. 911. Другий договір Олега з греками.
5. 9. 1676. Заслання гетьмана П. Дорошенка на Сибір.
6. 9. 1673. Гетьман П. Дорошенко здобуває Кам'янець.
7. 9. 1921. † Віра Бабенко разом із 62-ма повстанцями.
9. 9. 1915. Перший бій УСС з москалями під Сянками.
10. 9. 1919. Договір у Сан-Жермен: Антанта — суверен Галичини.
12. 9. 1769. нар. Ів. Котляревський, батько укр. літератури.
12. 9. 1903. Пам'ятник Котляревському в Полтаві.
14. 9. 1867. † Опанас Маркович, письменник.
15. 9. 1907. † Ів. Тобилевич (Карпенко Карий), драматург.
16. 9. 1658. Гадяцька умова І. Виговського з Польщею.
17. 9. 1940. † Опанас Саксаганський (Тобилевич), актор.
19. 9. 1903. † Сидір Воробкевич, письменник.
21. 9. 1944. † Ол. Кошиць, славний диригент і композитор.
29. 9. 1866. нар. Мих. Грушевський, найбільший український історик, Голова Центральної Ради.
29. 9. 1935. † Олекса Новаківський, визначний маляр.
30. 9. 1769. Восьмеро козаків здобули Хотин.
30. 9. 1930. † Юліян Головінський, краєвий командант УВО.

З А П И С К И

.....

.....

.....

.....

.....

н. ст. ст. ст. ДНІ українські свята латинські свята

1 18 В | Св. мц. Аріяни
 2 19 С | Св. блг. кн. Феодора
 3 20 Ч | Влкм. Евстахія
 4 21 П | Свмч. Нестора
 5 22 С | Свщн. Фоки

s. Remigio, ob.
 s. Eleuterio, mr.
 sta. Teresita
 s. Fca. de Asís, f.
 s. Plácido. mr.

6 23 Н | 17 по П. Зач. св. Іо. Пр.
 7 24 П | Свмц. Теклі
 8 25 В | преп. Евфросинії
 9 26 С | Св. ап. Іоана Богосл.
 10 27 Ч | Свмц. Акилини
 11 28 П | Преп. Харитона
 12 29 С | Преп. Теофана милос-

s. Bruno, fundador
 s. Marcos, papa
 sta. Brígida, viuda
 s. Dionisio, mr.
 s. Feo. de Boja. cf.
 s. Nicasio, obispo
Día de la Raza

13 30 Н | 18 по П. Свщн. Григ.
 14 1 П | П о к р о в а Б. М.
 15 2 В | Свщн. Кипріяна
 16 3 С | Преп. Діонісія Печер.
 17 4 Ч | Свмц. Домнини, Верен.
 18 5 П | Преп. Дам. Печерськ.
 19 6 С | Св. ап. Томи

s. Eduardo, rey
 s. Calixto, papa
 sta. Teresa, vg.
 sta. Eduviges. vda.
 sta. Margarita, vg.
 s. Lucas, Evang.
 s. Pedro de Alc. cf.

20 7 Н | 19 по П. свщн. Сергія
 21 8 П | Св. Пелагії
 22 9 В | Св. ап. Якова
 23 10 С | Преп. Теофіла
 24 11 Ч | Свмц. Зенаїди
 25 12 П | Свмч. Андроника
 26 13 С | Свмч. Карпа

s. Juan Cancio, cf.
 s. Hilarión, abad
 s. Felipe, mr.
 s. Pedro Pascual, cf.
 s. Rafael, Arcángel
 s. Crisanto, mr.
 s. Evaristo, papa

27 14 Н | 20 по П. Христа-Царя
 28 15 П | Преп. Євфимія нового
 29 16 В | Св. Лонгина
 30 17 С | Св. прор. Осії
 31 18 Ч | Св. ев. Луки, Хр. Царя

s. Florencio, mr.
 s. Simón, apóstol
 s. Nerciso, obispo
 s. Claudio, mr.
 sta. Lucila, mr.

ЖОВТЕНЬ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

(За новим стилем)

- 1.10. 1187. † кн. Ярослав Осмомисл.
1. 10. 1665. Вибір Петра Дорошенка на гетьмана.
1. 10. 1877. † Осип Бодянський, вчений.
3. 10. 1930. † Олена Пчілка (Косач), письменниця.
5. 10. 1657. Вибір Івана Виговського на гетьмана.
6. 10. 1918. Відкриття українського університету в Києві.
7. 10. 1672. Бучацька умова П. Дорошенка з Польщею.
7. 10. 1253. кн. Данило коронується на короля.
10. 10. 1648. Б. Хмельницький облягає Львів.
12. 10. 1624. Запорозжці нападають на Царгород.
12. 10. 1656. Чигиринський сойм. Присяга обороняти самостійність України.
12. 10. 1727. Вибір Данила Апостола на гетьмана.
13. 10. 1866. † Петро Гулак Артемовський, поет-сатирик.
18. 10. 1876. нар. Сергій Єфремов, історик літератури.
18. 10. 1918. Створення Української Народньої Ради у Львові й проголошення Зах. Укр. Народньої Республіки.
19. 10. 1596. Берестейська унія.
20. 10. 1814. нар. Яків Головацький, фольклорист.
24. 10. 1649. Кінець облоги Львова. Похід на Замостя.
27. 10. 1662. Чуднівська умова, Юрій Хмельницький іде під Польщу.
28. 10. 1894. † Омелян Огоновський, історик літератури.
29. 10. 1794. † Григорій Сковорода, славний філософ.
30. 10. 1947. † Юрій Клен (Буркхард), поет і вчений.
- *****

З А П И С К И

.....

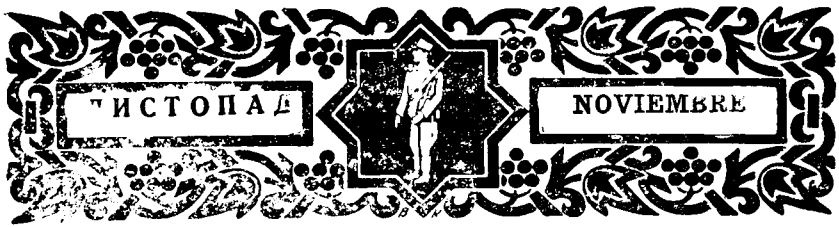
.....

.....

.....

.....

.....

Н. ст. ст. ст. дні українські свята латинські свята

1|19|П| Св. прор. Йоїла
 2|20|С| Преп. Матрони

3|21|Н| 21 по П. Преп. Іларіона
 4|22|П| Св. мц. Глікерії
 5|23|В| Апост. Якова
 6|24|С| Св. Валентина
 7|25|Ч| Свмч. Маркіяна
 8|26|П| Свмч. Димитрія Солун.
 9|27|С| Преп. Нестора літопис.

10|28|Н| 22 по П. Пр. Іова Поч.
 11|29|П| Свмц Анастасії
 12|30|В| мч. Зиндв., Йосафата
 13|31|С| Преп. Спиридона
 14|1|Ч| Свв. Косьми і Дам'яна
 15|2|П| Мч. Акиндина
 16|3|С| Мч. Акепсима

17|4|Н| 23 по П. Преп. Нікандра
 18|5|П| Мч. Галактіона
 19|6|В| Св. Павла
 20|7|С| Преп. Кирила
 21|8|Ч| Собор архист. Михаїла
 22|9|П| Мч. Онсифора
 23|10|С| Свмч. Ореста

24|11|Н| 24 по П. Свмч. Віктора
 25|12|П| Свящмч. Йосафата
 26|13|В| Св. Іоана Золотоустого
 27|14|С| Св. ап. Пилипа
 28|15|Ч| Свмч. Гурія. Поч. Пил.
 29|16|П| Св. ап. еп. Матвія
 30|17|С| Св. Григорія

Fta. Todos los Santos
 s. C. de los F. Difuntos

s. Silvia, viuda
 s. Carlos Borromeo
 s. Eusebio mr.
 s. Leonardo, mr.
 s. Nicandro, mr.
 s. Silveriano, mr.
 s. Teodoro, mr.

s. Andrés, conf.
 s. Martín de Tours
 s. Aurelio, mr.
 s. Diego, ob.
 s. Josafat, ob. y mr.
 s. Alberto Magno
 sta. Gertrudis, vg.

s. Gregorio, ob.
 s. Máximo, ob.
 sta. Isabel, mr.
 s. Félix de Valois
 s. Clemente, mr.
 sta. Cecilia, v. y mr.
 s. Clemente. p. y m.

sta. Fermina, mr.
 s. Catalina, v. y mr.
 s. Primitivo, mr.
 s. Facundo, mr.
 s. Eustaquio, mr.
 s. Saturnino, mr.
 s. Andrés, ap.

Л И С Т О П А Д

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

(За новим стилем)

1. 11. 1918 Створення Зах. Укр. Нар. Республіки.
1. 11. 1944 † граф Андрей Шептицький, митрополит.
3. 11. 1885. † Микола Устиянович, письменник.
4. 11. 1872. нар. Богдан Лепкий, поет і письменник.
4. 11. 1921. Другий Зимовий Похід Юрія Тютюнника.
6. 11. 1811. нар. Маркіян Шашкевич, будитель Галичини.
6. 11. 1912. † Микола Лисенко, славний композитор.
7. 11. 1917. Большевицький переворот в Росії.
9. 11. 1893. † Леонід Глібів, байкар.
10. 11. 1708. Руйнування Батурина москалями.
10. 11. 1838. † Іван Котляревський, батько української літератури.
11. 11. 1916. Заява Сем. Вітика в австрійському парламента про соборність українських земель.
11. 11. 1918. Румуни займають Чернівці і всю Буковину.
14. 11. 1918. Відкриття Укр. Академії Наук у Києві.
15. 11. 1863. нар. Ольга Кобилянська, письменниця.
15. 11. 1918. Проголошення Федерації з Росією й повстання проти гетьмана Скоропадського.
18. 11. 1838. нар. Іван Нечуй-Левицький.
19. 11. 1698. † Петро Дорошенко, гетьман.
20. 11. 1917. Третій Універсал.
21. 11. 1921. Розстріл 359 патріотів під Базаром.
22. 11. 1918. Українські війська покидають Львів.
24. 11. 1934. † Мих. Грушевський, славний історик.
30. 11. 1932. † Старик і Березинський, боєвики ОУН.
30. 11. 1891. † Олександр Потебня, великий вчений.

З А П И С К И

.....

.....

.....

.....

Н. СТ. СТ. СТ. ІНУ	українські свята	латинські свята
--------------------------	------------------	-----------------

1	18	Н	25 по П. Свмч. Романа
2	19	П	Преп. Варлаама іг. К.П.
3	20	В	Преп. Григорія
4	21	С	ВВЕД. В ХРАМ П. Б.
5	22	Ч	Св. ап. Филимона
6	23	П	Св. Митрофана
7	24	С	Св. вміц. Катерини

s. **Leoncio, obispo**
 sta. Biriana, vg.
 s. Feo. Javier, conf.
 s. Pedro Crisólogo
 s. Dalmacio, ob.
 s. Nicolás de Bari
 s. Ambrosio, ob.

8	25	Н	26 по П. Климента
9	26	П	Преп. Аліпія Стовпника
10	27	В	Влмч. Якова
11	28	С	Свмч. Стефана нового
12	29	Ч	Преп. Никтарія
13	30	П	Св. ап. Андрія Первозв.
14	1	С	Свмч. Ананії

La Inmac. Concep.
 s. Restituto, mr.
 s. Melquíades, papa
 s. Dámaso, papa
 N^a S^a de Guadalupe
 sta. Lucía, vg. y mr.
 s. Arsenio, mr.

15	2	Н	27 по П. Пр. Афан. П.
16	3	П	пророка Софронія
17	4	В	Сввміц. Варвари
18	5	С	Преп. Сави Освящ.
19	6	Ч	Св. Миколая Чудотв.
20	7	П	Свмч. Ісидора
21	8	С	Преп. Потапія

s. **Faustino, mr.**
 s. Eusebio, obispo
 s. Lázaro, obispo
 s. Teótimo, mr.
 s. Nemesio, mr.
 s. Domingo, obispo
 s. Tomás, ap. **VERANO**

22	9	Н	28 по П. Зач. Пр. Бог.
23	10	П	Свв. мч. Маріяна іЄвг.
24	11	В	Преп. Даниїла Стовпн.
25	12	С	Св. Спіридона
26	13	Ч	С. мч. Мардарія
27	14	П	Св. мч. Филимона
28	15	С	Свмч. Елевтерія

s. **Honorato, mr.**
 s. Evaristo, mr.
 s. Delfín, obispo
Nat. de N. S. J. C.
 s. Esteban, ler. mr.
 s. Juan, ap. y evang.
 Santos Inocentes

29	16	Н	29 по П. Преп. кн. Соф.
30	17	П	Преп. Даниїла
31	18	С	мчч. Севастіяна

s. **Tomás, obispo**
 s. Eugenio, mr.
 s. Silvestre, papa

Г Р У Д Е Н Ь

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

(За новим стилем)

1. 12. 1778. нар. Григорій Квітка-Основ'яненко.
1. 12. 1893. нар. Мик. Хвильовий, письменник.
3. 12. 1848 † Євген Гребінка, перший укр. байкар.
4. 12. 1803. † Іван Кальнишевський, кошовий Січі, на заслання в Соловках.
5. 12. 1883. нар. О. Олесь (Кандиба), поет.
5. 12. 1919. Перший Зимовий Похід (ген. М. Омеляновича-П.)
7. 12. 1936. † Вас. Стефаник, новеліст.
8. 12. 1868. Відкриття "Просвіти" у Львові.
10. 12. 1834. нар. Марко Вовчок (Марія Маркович), письмен.
12. 12. 1900. † Олекс. Кониський, письменник.
12. 12. 1941. † Королів-Старий, письменник.
13. 12. 1934. † Гр. Косинка, Фальківський, Влизько й інші письменники й діячі, розстріляні.
14. 12. 1918. Директорія відбирає Київ від Скоропадського.
14. 12. 1840. нар. Мих. Старицький, поет і драматург.
15. 12. 1240. Батий руйнує Київ.
21. 12. 1764. Скасування гетьманщини в Україні.
23. 12. 1932. † Білас і Данилишин, повішені в тюрмі.
23. 12. 1873. Створення Наук. Т-ва ім. Т. Шевченка.
24. 12. 1653. Перемога над поляками під Жванцем.
25. 12. 1876. нар. Спиридон Черкасенко, поет і драматург.
25. 12. 1848. Створення катедри укр. мови в львівському університеті.
29. 12. 1724. † Павло Полуботок, гетьман, у тюрмі.
30. 12. 1942. † Дмитро Ревуцький, музиколог.
30. 12. 1264. † Данило, король Галицький і Володимирії.

З А П И С К И

.....

.....

.....

.....

*Bohdan Chmelnicki Exercitus Zaporouien
Præfectus, Belli Seruilis autor Rebellumq;
Cosaccorum et Plebis Ukraiñnen: dux*

Г. Г.

ХМЕЛЬНИЧЧИНА

(В тристалиття смерти гетьмана Богдана Хмельницького)

Період часу в нашій історії від 1648 до 1657 року називаємо Хмельниччиною, тобто добою гетьмана Богдана Хмельницького. В р. 1648 вся Україна була під польським пануванням. Всі шари її населення жили у скрайній нужді. Погано жилося також запорізьким козакам, які час від часу нападали на польські збройні відділи в Україні, але без успіху. Польща зменшила число реєстрових козаків до 600 осіб і настановила над ними своїх командирів. Козакам дозволено було робити походи проти татар і турків, але здобич вони мусіли віддавати польським старшинам. Тому то козаки, щоб позбутись своїх поневолювачів, задумали підняти проти них повстання.

У той час у Суботіві під Чигирином жив козацький сотник Богдан Хмельницький. Його батько, Михайло, власник хутора, дав синові вищу освіту. Послав його до шкіл у Києві й Ярославі над Сяном. В р. 1620 Михайло Хмельницький брав участь у війні проти турків і поляг під Цецорою.

Богдан дістався був тоді до турецької неволі, але по кількох роках йому вдалося повернутися в Україну. Тоді він вступив до запорізького війська, служив у ньому простим вояком і вкінці одержав ступінь сотника. Опісля жив у Суботіві і займався сільським господарством.

У війні Польщі з татарами не везло полякам. Терпіли на тому й козаки. На Богдана Хмельницького завзявся був польський шляхтич Чаплинський, і коли Богдан пішов у похід проти татар, той наїхав з своїми слугами на Суботів, забрав усю худобу, коней й інший маєток, і вкінці на смерть побив малого сінка Хмельницького.

Вернувшись із походу, Богдан негайно вніс скаргу до суду. Але в суді йому сказали, що справедливість є тільки для шляхти, не для козаків. Тоді Хмельницький поїхав з козаками до Варшави, до короля. Король Володислав не любив шляхти за її самоволю. Він відповів козакам так: "Ви люди лицарські, у вас шаблі пач бачі. — робіть самі справедливість!" Опісля звелів козакам готуватися до походу проти турків і дав їхнім послам листи з своїм підписом і печаттю.

Проте королівські листи затримав у себе осаул Барабан і намовляв Богдана жити з поляками у мирі, "з упокоєм хліб-сіль споживати, як у похід їти, своїм тілом комарів годувати". Хитрими за-

собами вдалося Хмельницькому здобути королівські листи й виїхати на Запоріжжя.

На Запоріжжі було багато козаків. Це були втікачі з-під шляхетської неволі, що жили з ловів і риболовства. Багато з них розумілися на військовому ремеслі. Богдан зібрав їх на нараду й оповів про кривди, яких допускалися поляки над козаками. Зін показав їм листи від короля Володислава і закріпив до боротьби проти польської шляхти. Козаки з захопленням прийняли пропозицію Богдана й вибрали його гетьманом та передали в його руки булаву давніх гетьманів. Хмельницький почав готуватися до війни з Польщею.

Щоб забезпечити собі перемогу над грізними ворогами України, гетьман Богдан нав'язав порозуміння з татарським ханом й одержав від нього військову поміч. Навесні 1648 р. він вирушив з Запоріжжя. Польський гетьман Микола Потоцький вислав свого сина Степана з добре озброєним військом. Він приневолив і реєстрових козаків під проводом Барабаша виступити проти запоріжців. Але гетьман Хмельницький несподівано оточив польський табір на Жовтих Водах. Кривава боротьба тривала кілька днів, вкінці запорожці перемогли. Негайно прилучилися до Богдана реєстрові козаки, вбивши перед тим польського прислужника осаула Барабаша.

Тепер Микола Потоцький з другим гетьманом Калиновським зібрали все польське військо й рушили проти козаків. Але Хмельницький зробив на них засідку у лісах під Корсунем. Поляки, заскочені несподіваним наскоком ворога, понесли поразку (26. V. 1648). Обидва гетьмани і багато польського війська дісталися в неволю.

Швидко рознеслася по Україні вістка про славні перемоги Богдана Хмельницького над польськими тиранами. Люди плакали з радості і славили великий чин козацького гетьмана, який згодом розіслав усюди своїх післанців з універсалом та закликав народ до війни з польськими окупантами.

По всій Україні знялось величезне повстання. Селяни палили панські двори, забирали їх маєток і вбивали своїх гнобителів. Селянам помагали козаки, зокрема полковник Максим Кривоніс, чужинець (зі Шкотії). Про Кривоніса, який нищив польську шляхту, співали: "Перебийніс водить не много, — сімсот козаків з собою, стинає мечем голови з плечей, а решту топить водою!" Кривоніс уславився в боротьбі з князем Яремою Вишневецьким. Ярема не вдався в свого прадіда козацького гетьмана Дмитра Вишневецького, основоположника Запорізької Січі. Він зрадив свій народ, став поляком і в жорстокий спосіб розправлявся з повстанцями. Але Кривоніс виступив проти Яреми і розгромив його військо.

На всій території України гетьман Богдан Хмельницький скасував польські державні порядки й установив козацькі. Більшими містами керували полковники, меншими сотники, по селах були отамани. Гетьман завів лад і порядок. Він суворо заборонив палити панські двори, нищити хліб і вирізувати худобу. Одночасно дозволяв кожному записуватися до козацького війська. За провини карав суворо. Це подобалося людям.

Незабаром помер у Польщі прихильний козакам король Воло-

дислав. Настало тзв. "безкрулеве", під час якого панувала сама шляхта. Вона постановила далі вести боротьбу з козаками. Польські військові сили мали провадити трое полковників. Один з них був уже старий, другий був учений і не вмів воювати, третій був дуже молодий. Гетьман Хмельницький назвав їх так: перина, латина, дитина. Шляхтичі їхали на війну, наче на забаву. Гетьман Богдан зустрів їх під Пилявцями на Волині 23 вересня. 1648 р. Він відразу вдарив на їх перші лави. Поляки так перелякалися, що мерщій почали втікати. Названі польські полководці здезертирували з поля бою перші, залишаючи на місці великий табір з гарматами, возами, дорогами килимами, футрами, шаблями оправленими золотом, рушницями сідлами, дорожними винами, медами і т. д. Козаки казали: "Добре пані вибрались на весілля і бенкет, нам славу завдали: тільки кошту багато положили, сто тисяч скарбу промарнували".

З Пилявець гетьман Богдан Хмельницький вирушив походом до Галичини. Галицькі українці вітали його дуже сердечно. Вже триста років проминуло, як у Галичині помер останній український князь (1340 р.), ніхто і не мав надії визволитись з-під чужої кормиги. За радістю пішов чин. Селяни, міщани, духовники й частина шляхти, що ще була вірна українській традиції, взяли участь у повстанні. Всюди запроваджували козацький лад; виганяли чужих панів. Особливо відзначився у цьому повстанні український шляхтич Семен Височан. Він став на чолі повстанців на Покутті. До його послуг були полковники, сотники, отамани. Вкоротці Височан звільнив з-під ворожого панування ціле Підгір'я.

Що ж робив далі Богдан Хмельницький? Він підійшов під Львів і розпочав облогу міста. Проте він не мав заміру руйнувати місто, основане українським королем Данилом. Прийнявши окуп. Хмельницький пішов далі, в Холмщину і зупинився під Замостям. Тоді холмська земля, як і майже триста років пізніше, стогнала в польсько-шляхетському ярмі. Звідси гетьман пішов ще далі — до Варшави, щоб ударити в саме серце ворога України.

У той час поляки вибрали нового короля, Яна Казимира, який написав листа до гетьм. Хмельницького. просячи його, щоб він закінчив війну з Польшею. Король обіцяв українцям такі права, які самі собі бажають. Це спонукало Хмельницького повернутись на Україну.

З великим жалем прощали козаків мешканці Холмщини і Галичини. Але козаки потішали їх: "Не журіться, ми ще повернемося до вас"!

Таким чином гетьман Богдан Хмельницький вернувся на східно-українські землі і 27 грудня 1648 р. в'їхав тріумфально в Київ. Селяни, міщани й духовенство вийшли йому назустріч з процесіями. При вході до міста привітав гетьмана київський митрополит з єрусалимським патріархом, що у той час перебував в Україні. Всі прославляли гетьмана як переможця і визвольника, називали його другим Мойсеєм, що вивів український народ з польської неволі.

Почалися переговори з поляками. До Переяслава приїхали польські послани на чолі з воеводою Адамом Кисілем. Цей пан був ук-

раїнського роду, любив Україну, опікувався українськими церквами і братствами, помагав українським школам, але, подібно, як сучасні малороси, не міг зрозуміти, що Україна хоче бути самостійною державою. Він без польської опіки не міг жити і намовляв козаків, щоб і вони пішли його слідами.

Варшавські висланники просили гетьмана, щоб він не вів війни з Польщею. На те Хмельницький відповів: "Шкода багато говорити! Коли Потоцький шукав мене над Дніпром, був час говорити зі мною, був час нарешті, коли я стояв під Пилявцями, під Львовом і під Замостям. Але тепер уже запізно! Вже я довів, що можу зробити, і покажу ще більше: я визволю з ляхської неволі весь український народ! Поможуть мені в тому всі селяни аж по Люблин і Краків, я де відступлю їх, бо це права рука наша. За кордон війною не піду, доволі маю добра й достатку в моєму князівстві в Україні, але по Львів, Холм і Галич. Стану я ще над Вислою і скажу дальшим ляхам: сидіть і мовчіть, ляхи! І дуків, і князів тули загоно, будуть з-за Висли кричати, знайду я їх і там певно. Не постоїть мені нога ніякого князя ані шляхтича в Україні, а захоче хліба котрий з найменших, хай буде послухний запорізькому війську!"

Таким чином місія польських послів закінчилася повною невдачею.

Хмельницький повів козаків другий раз до Галичини 1649 року. Польським головнокомандуючим був тоді Ярема Вишневецький. Під Збаражем козаки замкнули польські війська. Король хотів помогти Вишневецькому, але під Зборовом козаки напали на поляків і приневолити їх до мирних переговорів. Поляки признали козацьку владу на Наддніпрянській Україні (київське і чернігівське воєвідство). Кордоном мала служити ріка Случ. Відтоді козацька Україна була самостійною державою.

Її поділено на полки (17). Полк ділився на сотні. В містечках і селах були отамани. При боші гетьмана стояла генеральна старшина (генеральний писар, генеральний обозний два генеральні осавули і два генеральні судді).

Але польський уряд не мав заміру залишити в спокою Україну — гарну країну, багату, соняшну. Він почав мобілізувати нові збройні сили, щоб напасти на козацьку державу. Брацлавським полковником був хоробрий лицар Данило Нечай. Він перебував у містечку Красне і ждав на поляків. які гід командою гетьмана Калиновського пройшли кордон і напали на Красне. Почалася завзята битва. Поляки хотіли взяти живцем полковника Нечая, але той безперервно рубав шаблею довкола себе, встелюючи вулиці містечка польськими трупами. Вкінці куля вцілила його і він упав мертвий з коня.

В р. 1651 р. Богдан Хмельницький вирушив з запорожцями і татарами проти поляків. Під Берестечком козаки околалися. В початковій битві запорожцям ішло добре. Але татарський хан, що стояв недалеко Берестечка, запросив гетьмана до себе. Ніхто не підозривав, що хан підкуплений поляками, зрадить козаків і захопить гетьмана та повезе його в степи. Але, так сталося.

Між козаками зчинився переполох. Іван Богун, наказний гетьман, намагався втихомирити військо, але не міг. Треба було, отже, відступати перед ворогами. На нещастя, коло Берестечка були великі багна. Богун звелів наспіх побудувати мости, але під час відвороту найбільший міст обломився і тисячі людей потопилися в воді та в багнах.

Поляки використали скрутне становище козаків і повели нагальний наступ. Козацькі збройні сили мусіли відступити аж до Білої Церкви. Прибув туди і гетьман — випущений за окуп на волю. Дальша боротьба з поляками була майже безвиглядна і тому Богдан Хмельницький заключив з ворогом мир, дуже некорисний для козаків. Українцям залишилися тільки київське воевідство, всі інші українські землі поновно загарбали поляки.

Проте поразку під Берестечком козаки помстили 2 червня 1652 р. у битві під Зборовом. Гетьман ударив на польський табір і розтопив його. На полі бою лягло 20.000 поляків, включно з їхнім гетьманом Калиновським. Козаки зайняли Чернігівщину і Брацлавщину. Україна була вільна.

Але на цьому війна між козаками і поляками не скінчилася. Польські військові сили кожного року нападали на прикордонні міста й села, палили все, що попало в їх руки, і постійно тривожили український народ.

Постійна боротьба втомила козаків. Налто козаки не мали шастя до вірних союзників. Тому то гетьман постановив шукати помочі у москалів, які були тої самої віри, що українці, і ненавиділи поляків так само, як українські козаки. Богданові Хмельницькому здавалося, що Москва буде добрим союзником козацької України.

В р. 1654 приїхали до Переяслава московські бояри, щоб заключити з гетьманом союз. Вони запевняли гетьмана, що цар не буде втручатися у внутрішні справи України, не буде брати податків, шануватиме українські звичаї й закони. Якщо вибухне війна з татарами або поляками, москалі дадуть українцям відповідну поміч.

Під впливом загрози збоку поляків і татар Хмельницький згодився скласти присягу московському цареві. Опісля вислав своїх послів до Москви і складено умову між Україною і Московією. Таким чином від 1654 року до 1717 р. Україна була злучена з Московщиною.

Незабаром в Україні появилися московські війська, які займалися розбоєм, грабунком і крадіжками. В Києві непрошені північні гості поводитися по-варварськи. Вони всупереч волі гетьмана й київського митрополита побудували посеред міста сильну фортецю.

Разом з москалями Хмельницький відбув похід проти Польщі й знову зупинився під Львовом. Де-далі він переконувався, що московські "союзники" хочуть в Україні панувати. Зокрема дійшло до його відома, що цар веде переговори з поляками і готов віддати їм половину українських земель. Зажурилися козаки, упали гетьманові до ніг і з плачем скаржилися:

"Пропали ми, батьку, москалі запродали нас ляхам!" Гетьман

відповів: “Діти, не журіться, — не будемо більше під московською рукою, кинемо царя, знайдемо собі інших союзників!”

Хмельницький вислав своїх послів до Швеції, Туреччини, Угорщини, Молдавії і почав готувитись до війни з Московщиною. Але везабарі він захворів, скликав до себе своїх дорадників і звелів їм вибрати гетьманом писаря Івана Виговського.

Козаки не хотіли Виговського. Вони сказали гетьманові: “Ми бажаємо твого сина, Юрася Хмельниченка, козака милодого.” Гетьман покивав головою: “Панове молесці, моему Юрасеві щойно сімнадцять років, — він зростом малий, розумом не дійшлий, козацьких звичаїв не знає!” — “Ми будемо старих людей біля нього держати, будуть його добрими ділами навчати. Буде він між нами гетьманувати, нам порядки давати. Будемо його добре поважати, тебе, батька нашого спеминати.” — Заплакав тоді старий гетьман, сивою головою поклонився громалі і віддав булаву та бунчук молодому Юрасеві.

Богдан Хмельницький помер 6- серпня 1657 р. Його похоронили у Суботіві.

Пам'ятник гетьмана Богдана Хмельницького в Києві.

О. Ярославський

ВІД СЯНУ ПО ДІНЕЦЬ

(З слогадів перекладача)

ЯК МИ СТАЛИ ПЕРЕКЛАДАЧАМИ

Весна 1941 року принесла надії, що незабаром “щось почнеться”. На лівому березі Сяну коло Ярослава німці копали стрілецькі рови і фортифікували кордон від “заприязненої” держави, яка в 1939 році “визволила” єдинокровних братів і вперше витягнула свої лапи за кордони свого царства. На полях села Полкині коло Ярослава німці вертіли криниці, а люди ломали собі голови: навіщо німцям потрібні ці криниці... Щойно згодом, як розпочалася німецько-більшевицька війна, зрозуміли люди німецькі пляни, бо на цих полях німці збирали тисячі полонених червоноармійців, які мали хоч одну “вигоду” — воду до пиття.

Одного дня, десь у половині червня, приїхав до Ярослава якийсь достойник з уряду генерального губернаторства в Кракові і зайшов до директора української гімназії з проханням чи пропозицією, що німецькій армії буде потрібна більша кількість перекладачів з української мови, по змозі з освітою і бувших військовиків. Для якої цілі будуть потрібні ці перекладачі, він виразно не сказав, натякав щось на можливість війни з більшовиками, але, звичайно, заслонювався таємницею і наказом “фюрера”. Ці натяки нас врадували, бо кожний сподівався, що “Адольф-визволитель” піде на Схід визволяти народи з-під советської кормиги; з цим ми зв’язували розгром більшовиків і визвольну боротьбу за Самостійну Українську Державу. Кожний з нас хотів включитися в цю боротьбу, щоб довершити діло 1918-1919 років. До служби в характері перекладачів зголосилися майже всі вчителі, директор і секретар гімназії. Залишилися тільки три найстарші віком учителі, які мали перевести закінчення шкільного року. Частина вчительського збору поїхала ще в Краків, щоб перевести кінцеві іспити на українських гімназійних курсах; а по закінченні іспитів ми приїхали автами до Ряшева, де нас перебрало військо і примістило в якийсь касарні. Тут були вже зібрані десятки подібних кандидатів на перекладачів, сюди приїхали також наші колеги з Ярослава, які не їздили в Краків. Ми були під опікою армії, і треба признати, що армія виконувала свої

зобов'язання супроти нас, принайменше на початку нашої "кар'єри", задовільно. Ми дістали вигідне приміщення, добрий харч і платню військових урядовців, а наші вчительські платні дістали наші сім'ї. До нас призначили молодого старшину, який зчаста прибігав до нас на квартиру і питав, чи нам чого не бракує або чи не маємо ми якихось бажань. До нашої групи приділили ще кількох студентів-українців з Берліну і двох старшин-перекладачів, за походженням балтійських німців, бувших старшин царської армії. Занять ми не мали ніяких, читали часописи і книжки або грали в шахи. До міста ми не виходили, бо команда просила нас покищо не показуватись цивільному населенню на очі, щоб воно не підозрівало, що "щось" підготовляється. Нам і далі не говорили, які наші завдання на майбутнє; але з натяків було видно, що війна надходить. По кількох днів нашу групу перевезли автобусом до містечка Рудник над Сяном, де була ставка команди 6-ої армії. Тут дали нам однострій німецької армії (вермахту) і білі опаски на рукави з написом: "На службі німецької армії".

Одного разу зайшов у нашу квартиру в товаристві одного з наших студентів-перекладачів якийсь молодий українець у цивільній одежі — на гутірку з знайомими. Був це військовий провідник ОУН, лейтенант Клімів-Легенда, який приїздив до команди армії на нараду чи переговори.

В неділю 20 червня, ввечері зайшов у нашу квартиру знайомий старшина-німець і сказав: — "Цієї ночі щось почнеться, щось таке, на що ви (собто українці) дуже чекаєте". — І дійсно, над ранок ми почули у повітрі великий шум: це летіли цілі ескадри німецьких бомбовиків на схід з "дарунками" для запряженої держави. До нас знову забіг згаданий старшина і сказав: — "Панове, починається!" — Отже почалася війна з большевиками.

ПЕРШІ ПОЛОНЕНІ

Почалася і наша праця. Ми виїздили з німецькими старшинами на фронт переслухувати полонених. Серед перших полонених було багато свідомих українців, які були вдоволені, що для них "вітчизняна війна" закінчилася так скоро. Вони навіть не припускали, яке пекло чекає їх у німецькому полоні, а думали, що німці звільнять Україну від опіки старшого брата і постане Самостійна Українська Держава. Були серед полонених і "західняки", яких большевики встигли вигнати на фронт, хоч не мали з них великої користі. Декілька днів пізніше один полонений советський майор розповів, як його батальйон, що складався із "західняків" і був розташований над Сяном напроти Тянок, в час відступу по дорозі "топився". З п'ятисот бійців до Самбора дійшла тільки половина, а в Рогатині було вже 70; решта розбіглася по домах. "А на долаток "ваші" в Рогатині ще й обстрілювали нас з вікон домів. І як було воювати з такими бійцями", — нарікав майор.

Іншу історію оповідав інший полонений майор, командир артилерійського дивізіону під Перемишлем: "21 червня вдосвіта будить

мене телефон. — “Товаришу майор, — телефонують мені з батареї, — німці стріляють по нашому відтинку”. — “Е, дурак, — відповідаю, — та це вони “упражняються” (вправляються)”. — “Та як вправляються, коли стрільна розриваються над нашою батареєю! Чи не відкрити нам вогню по німецькому фронті?” — “А ти що — здурів? Не вільно!” — відповідала і кладу телефонну трубку. За кілька хвилин знову дзвонять з батареї і просять негайно прийти, бо вони відкривають вогонь по німцях, тому що вже є ранені і вбиті. Я забобоняю стріляти, кажучи, що треба запитати наперед телефоном Москву. Тим часом одягаюся і йду до становнищ батареї. Та поки дійшов я до наших позицій, мене обскочили німці і взяли в полон”.

Як видно з цього оповідання, большевицьке команлування не знало про німецькі пляни наступу і було ним заскочене. Коли я відвозив цього майора до табору полонених, він був дуже неспокійний і питав, що з ним станеться. — “Підете в табір полонених”, — кажу йому. Він мені не вірив і був певний, що його в лісі, через який ми проїздили, розстріляють. Кілька днів пізніше я зустрів його в таборі полонених і жартом запитав: “Пане майор, розстріляли вже вас?” — “Та бачите, що ні, але я був переконаний, що мене розстріляють, бо в армії давали нам інструкції, щоб в разі війни з німцями не здаватися в полон, бо німці всіх полонених розстрілюють”.

Між полоненими старшинами було багато свідомих українців, які пішли чи є по німецькій стороні українські військові частини; вони виявляли охоту воювати проти большевиків у рядах українських частин. Німці вишукували серед полонених політруків, забирали їх і, мабуть, ліквідували. Всі політруки добре маскувалися, зриваючи з одностроїв свої відзнаки; але самі бійці вказували на них, головню на тих, що далися добре взнаки бійцям і не раз залляли їм “гарячого сала за шкуру”. Багато червоноармійців-західняків військові німецькі команди звільнили з полону, якщо їхні місцевості були вже вільні від фронткових дій. Немало причинилися до цих звільнень перекладачі, що добивалися цього в командах, до яких були приділені. Треба сказати, що на початку нашої служби німецькі команди ставилися до нас добре і наше слово мало значення. Старшини радо слухали наших інформацій про Україну, розпитували про ставлення населення до большевицької влади, про національні відносини на Україні, про економічне становище і полібні справи, а наші інформації спричинялися до прихильного поглядження деяких справ населення. Пізніше, головню в заплілі фронту, де вже появилися партійні “гольдфазани” (так називали фронтвики партійних урядовців за їхні брунатні однострої з золотими нашивками), нас трактували, як і всіх ненімців, як “унтерменшів”; але тому, що нас потребували, мусіли нас “терпіти”. Раз у розмові з капітаном, що в “шивлію” був професором німецького університету в Празі, я висловив свої критичні думки щодо поведінки німців супроти населення зайнятих країн, головню в Україні, і сказав, що така поведінка зражує населення, яке чекало приходу німців, надіючись, що вони принесуть йому волю. На це він сказав: “Мій любий пане,

а чому ж ви дивуєтеся? Це ж і є пруські методи, в яких кохається вся та наволоч, яка має владу за фронтом, бо всі порядні німці — на фронті. З цими методами не погоджується багато старшин, але ми не маємо впливу на їхню політику, бо ми — непартійні”. —

Один старшина, балтійський німець, що в першій світовій війні був старшиною в царській армії, на наші завваги про поведінку німців на Україні, сказав: “Як треба поступати на Україні, знаю добре, і мені не треба цього говорити, бо я маю досвід з 1918 року; але нас ніхто “з них” не слухає, бо ми не маємо тут значення”.

Хочу навести один епізод, що правитиме за ілюстрацію того, як ці “прусаки” дивилися на ненімців чи, як, унтерменшів. Це було на судово-лікарській комісії в одному селі в Тернопільщині (ішлося про замордування німецького летуна, який був змушений осісти на большевицькій території). В комісію входили: військовий старшина, його писар-підстаршина, полковник-лікар, професор медицини з Берліну, і я, як перекладач. По закінченні переслухання наших селян, свідків цього большевицького морду, полковник-лікар попрощався з суддею і його писарем, потиснувши їм руку; але ані мені, ані начальникові громади, який був приявний на цій комісії, руки не подав. Мабуть, ми, унтерменші не були цього варті. Подія незначна, але характеристична для ментальности.

ЗУСТРІЧ З ДІЙСНІСТЮ

Фронт посувався на схід, а за ним рушила і наша команда. Ми заладувались у великий автобус і через Ярослав, Радимно, Краків, Немирів, Львів приїхали у Винники. По дорозі горіли ще повчорашніх боях наші села; але люди не плакали, а стояли на вулицях, врадувані, що позбулися червоних окупантів і приглядалися новим, що йшли на схід шукати нового “лебенсрауму”. У багатьох селах стояли вігальні брами з написами: “Гайль Гітлер” — Слава Мельничові” або “Слава Бандері”. Німці питали нас, чому в нас аж двоє “фюрерів” і котрий головніший? Ми, звичайно, викручувались від ясної відповіді, бо чи ж випало говорити і вияснювати, що ми розсварені і в нас нема одного проводу.

Як оповідав мені один перекладач, що був при фронтовому відділі, який перший ввійшов у Львів від Городецької вулиці, старшина цього відділу просив його, перекладача, щоб той запровадив його до палати Митрополита Шептицького, бо він хоче побачити митрополита і привітати його. Рано вранці зайшли вони до палати, і старшину повели до кімнати митрополита, якому він склав привіт — але не знаю, чи від свого імені, чи від німецької армії.

У Винниках на вулицях чекала група українських жінок з квітами, бо хтось пустив вістку, що до Винник приїде українська військова частина. Мабуть, думали про український відділ “Нахтігаль”, який, однак, пішов іншою дорогою, перемаршувавши через Львів. З Винник ми ходили до Львова відвідати рідних та знайомих і оглянути сліди мордів НКВД, що їх якраз викривали по в'язницях. Гроти людей шукали між помордованими своїх рідних, всюди розноси-

лися плач і прокльони, і жах переймав людину на вид цих дантівських сцен. На мурах міста були розклеєні клепсидри, які заповідали похорони тих помордованих, що їх уже розпізнали.

Одного дня появились у Винниках розліплені великі афіші-заклики до населення, підписані командиром армії ОУН, лейтенантом Легендою. Я стояв якраз перед такою афішею і читав її, як за мною спинився майор штабу армії, начальник розвідки і попросив мене, щоб я переклав йому зміст цього закликку — в яким, між іншим, було таке речення: гоніть з українських земель усіх чужинців. “Хто підписаний?” — питає мене майор. — “Лейтенант Легенда, командант української армії”, — відповідаю йому. — “Що, лейтенант у вас командантом армії?”, — питає мене здивований майор. Він зняв цю афішу і забрав з собою.

З Винник поїхали ми на Золочів і Зборів до Тернополя. Всюди, по догозі на полях — сліди боїв, лежать непохоронені трупи червоноармійців і коней, стоять большевицькі гармати і розбиті танки. скрині амуніції і всякого роду зброя. Видно, в яким поспіху втікала доблесна армія. На вулицях по селах стоять наші селяни і здорвляють переїжджаючі військові частини, а діти кидають квіти. Дороги порозбивані, повні вибоїв, славні “польські дороги”. Старшина з яким їду на автсмашині, каже до мене: “Подякуй за привіти і скажи селянам, що нас ще більше тишило б, якби вони взяли ризикалі і засипували ями на дорогах — цим вони влегшили б рухи нашої армії”.

В Тернополі горять ще в середмісті доми, запалені стрільнами. Коло будинку суду — натовп людей. Заходжу між них і питаю про причину цього здвигу. Пояснюють мені, що на подвір'ї судового будинку розкопали квітник, під яким виявлено могилу з свіжозакопаними трупами. Це були жертви останніх днів большевицької влади. Впізнають трупи довколишніх українців-селян та інтелігентів, яких в останні дні забрало з домів НКВД. Говорять загально, що це сталося на донос жидів; не негайно викликає реакцію, німецькі стежі ловлять на вулицях жидів і відпровалжують на жидівський цвинтар, де їх розстрілюють. Одні копають ями, на якими їх розстрілюють; німці приводять свіжі групи, і знову та сама процедура. Весь день чути цокіт скорострільів чи машинкових рушниць, словом — пекельний танок і жах. Хто тут завинив, годі сказати.

Німецький фронт не творив одноцілої лінії, як це було в першій світовій війні; були тут тільки більші скупчення моторизованих частин, які клинами вбивались у ворожі становища, переривали їх, оточували ворожі частини і виловлювали тих, що їм не вдалося вирватися з оточення. Тому не важко було втратити орієнтацію і перейти ворожу лінію. При одній поїзді на фронт, щоб дістати інформації від полонених “з першого джерела”, німецький старшина шукав команди сотні, яка мала “свіжих” полонених, а шукаючи її, ми переїхали фронтову лінію, і щойно на оклик німецької стежі, яка була вже за нами, ми спинилися. — “Менш, а ви куди вибираєтесь, до товаришів у гості?” — почули ми позаду оклик цієї ні-

мецької стежі. — “Таж у лісі перед вами товариші”. — Нашому шоферові ці слова додали “духу”, і він якнайшвидше чмихнув назад.

ПО ТОЙ БІК ЗБРУЧА

По трьох днях перебування в Тернополі їдемо далі. Переїзди-мо історичну річку Збруч і в'їзимо на територію, яка двадцять о-дин рік була під кермою “найпоступовішого” уряду в світі. Відра-зу кидається в очі різниця. Погані дороги, широкі, але розбиті і пов-ні пилюги, бідні села з старими похилими хатами, без господарських будівель, колгоспні будинки з пообдираними стріхами, зовсім так, як характеризує народня творчість: “Хата раком, клуня боком і ко-била з одним оком”. Словом, картина “радісного і щасливого жит-тя”.

Наша команда спинилася на постій у Проскуріві і заквартиру-вала в будинку колишньої лічниці за містом. Наступного дня пішли ми оглянути місто і по дорозі зайшли в хату напитися води. Ми привітали хазяйку словами: “Слава Ісусу Христу”; вона розплакалася. На наше питання про причину плачу, сказала: “Я вже двадцять ро-ків не чула цього привіту” — і почала розповідати про советські гаради.

Проскурів був знищений війсьними діями і місцями ще горів. Не було електричного струму ні води, бо водопроводи були знищені. Нам дали доручення розшукати фахівців, щоб направити водо-проводи. Зголосилося кілька інженерів, але кожний тільки здвигнув плечима. Як тут направляти, коли матеріялу нема! Зголосилася одна жінка, інженер-агроном; вона оглянула водокачку (водну станцію) і заявила, що пустить в рух водопроводи, якщо дістане робітників. Ми прийняли її “оферту” досить скептично, але завадали для неї в міській управі робітників, і вона почала працюю. Позбирала части-ни водопроводних труб, пов'язала їх дослівно дротом, поїдпирала все не пеглою і, на наше здивування, пустила водопроводи в рух. Я мав нагоду не раз зустрічатися з “нефаховими фахівцями”, які виконували працю не свого фаху, а пояснювали вони мені це обста-винами советського життя, коли треба було не раз братися за всяку працю, щоб здобути можливість прожитку.

В Проскуріві виконував я спочатку працю перекладача в ко-манді міста, яка при співпраці управи міста старалася налагодити в-місті економічне життя. Треба було відкривати пекарні й крамниці, які були державним майном і не мали власників, які подбали б про-це. Склади і крамниці опечатано, бо почалися грабежі, чинені як місцевим населенням, так і німецькими вояками. Ходячи по місту з німецьким командантом міста, ми часто “витягали” з спустілих меш-кань і розбитих крамниць вояків, які шукали там “бойте” — здо-бичі. Відкрито крамниці з м'ясом, хлібом та харчовими продуктами, яких у місті було дуже мало; тому біля цих крамниць збиралися довгі черги. Новостворена управа міста виявляла багато доброї во-лі і вкладала багато праці, щоб налагодити відносини в місті; але

це не було легко, бо досі було все “казьонне”, не було приватної торгівлі, приватних закладів і ініціативи, а, крім цього, багато “спеців” потяглося за советською армією, добровільно або на наказ. Картину таких “мандрівників” мали ми ще в Тернополі, коли зайшли на пошту і побачили столи, закладені поштовими висилками. Ми почали переглядати листи, здебільша заадресовані до людей у Зах. Україні. Писали ці листи втікачі з різних міст: з Стрия, Дрогобича, Станиславова, Львова і т. д. Думки були поділені: одні писали своїм рідним, що їдуть далі на схід, другі — що залишаються в Тернополі, або їдуть в інші міста Зах. України, бо мають уже досить попередішньої мандрівки і бачать безвиглядність їзди на схід, бо ними ніхто не цікавиться, нема транспорту і т. д. Українців серед авторів таких листів майже не було.

Раз зайшов у Проскурів до команди міста молодий мужчина, досить чепурно олягнений, що було рідким явищем серед населення України; він говорив гарно українською мовою, представився як інженер-агроном і сказав, що шукає праці. В розмові вишло, що він з Кам'янець-Подільська, виїхав звідти на наказ советської влади, але в Проскуріві відійшла йому схота до дальшої мандрівки і

З ВІДВИДИН ЯРОСЛАВА СТЕЦЬКА НА ФОРМОЗИ

Представники китайської національної молсці на Формозі вручають Я. Стецькові пам'ятковий альбом.

він хоче тут залишитися і працювати. Я попросив у нього паспорт і, здивований, побачив, що він за національністю “єврей”. Нерозумний ти, подумав я собі, і чого ти залишився? Хіба не передбачав, яка доля тебе тут жде? Я сказав йому, що, згідно з наказом команди армії, він мусить вертатися до місця свого попереднього замешкання. Цей наказ мав на меті виявити всіх комісарів та інших “чиновників” советської влади, які переносилися до інших місцевостей, щоб затерти за собою сліди або на нових місцях провадити роботу, яку їм большевики доручили.

ПОХІДНІ ГРУПИ ОУН

Одного дня зустрів я в команді міста групу молодих людей з синьожовтими опасками на рукавах. Були це члени похідних груп ОУН, які просили в команданта міста перепусток для дальшої дороги на схід. Розмова провадилася в погіднім тоні, хлопці курили німецькі папіроси і “політикували” з сотником-ортскомандантом. Він сказав, що перепусток не може дати, бо у фронтову смугу не вільно впускати цивільних людей, і просив зачекати, аж фронт пересунеться; а тоді вони можуть йти далі, щоб продовжувати свою працю. Хлопці попросалися з командантом і пішли. За деякий час я знову зустрів цю саму групу не то в команді міста Гайсина, не то у Жмеринці і знов у того самого сотника. Вони, мабуть, не орієнтувалися, що так звані “ортскомандантури” належали до команди армії і посувалися з нею, бо інакше вони не показувалися б на очі тому самому командантові, якому в Проскуріві обіцяли не йти з фронтовими частинами. — “Бачите, — сказав він до мене, — ви були свідком нашої розмови в Проскуріві; вони обіцяли, що не підуть далі поперед фронтових частин; а тепер вони знову тут. Я через них буду мати неприємності, і кінець-кінцем, якщо вони покажуться ще раз у фронтовій смузі, буду примушений їх заарештувати. Перекажіть їм це, може, вони вас скоріше послухають”. — Більше я з ними не зустрічався. Мабуть, у своїй дальшій мандрівці вони обминали німецькі команди, бо знаю, що дійшли аж до Криму.

Трохи пізніше зустрів я в Кіровограді молодого журналіста. П., якого знав ще з передвоєнних часів. На мій запит, що він тут робить, сказав мені, що шукає жінки, яку вивезли большевики. — “Та чієї жінки? Хіба ж ви жонаті?” — питаю його. — “Ні, це я так німіям говорю а в дійсності я маю тут інші завдання”, — пояснив він мені. На другий день зустрічаю його в канцелярії майора В., начальника дефензиви. — “Знаєте цього пана?” — питає мене майор, — бо він покликається на вас як на свого вчителя. Хоче видати тут українську газету і просить на це дозволу. Якщо ви ручитесь за нього, що він не зробить нам тут якоїсь диверсії, то я дам йому дозвіл”. — Я сказав, що добре його знаю і що він — солідна людина. — “Добре, — сказав майор, — нехай видає, тільки хай уважає при тому бо тепер війна, і ми не жартуємо”. П. полякував, обіцяв уважати на умови, які поставив йому майор, і вийшов.

а майор ще раз повторив мені, щоб я пильнував молодого редактора, бо хлопці вміють “стріляти” дурниці, за які я буду відповідати. Наступного дня п’явилося перше число “Коровоградського Голосу” (так, здається, називалася ця газета); часопис був добре редагований і цікавий для населення. Через кілька днів вийшло друге число, також без закидів. Ми тим часом помандрували далі, але десь у дорозі я довідався, що П. в якомусь черговому числі газети накинувся на німецьку армію чи на німців взагалі, і за це газету закрили, а його заарештували і заслали до концтабору. На моє щастя, майор В. також кудись був переведений, і мене минула співвідповідальність за вчинок редактора П.

Я трохи проскочив хронологію і тому вертаюся до Проскурова. Вечорами, по праці, ми (наша група перекладачів) ходили купатися до недалекої річки, яка пливла у глибокім торфовім річищі, і насолоджувалися красою українських нічних краєвидів. Здавалося, що вся гроза воєнного лихоліття вже минає, що в зафронтових місцевостях настане спокій і буде налашдуватись нормальне життя, якого так чекало населення України.

ЖИТТЯ ПЕРЕМАГАЄ

Одного дня до команди міста прийшла делегація громадян з проханням дозволити вікрити церкву. На запит, чи є в місті священик, відповіли, що знають одного бувшого п’яноця, але він не хоче, чи боїться виконувати священичі функції. Командант міста доручив мені відшукати цього священика, перевірити, чи він може виконувати працю священика, і налашдати справу відкриття церкви. Мені подали місце, де живе цей священик, і я поїхав шукати його. Та знайти його не було легко. З молодих людей ніхто його не знав, а ті, що подали вістку про нього, не знали, як він називається. По довгих розмовах з старшими жінками (жінки завжди краще орієнтуються в таких справах), одна з них пригадала собі, що теперішній “фершал до тварин” був колись священиком, і показала дім, в якому він живе. Коли я зайшов до цього дому, вийшла мені на зустріч старша жінка, яка дуже нерado призналася, що її син був колись “батюшкою”. Я зайшов у хату й побачив дуже заляканого чоловіка, який заспокоївся щойно на моє запевнення, що я не прийшов його арештувати, а тільки шукаю священика, бо хочемо в Проскурові відкрити церкву. При цьому я представився йому, що я сам українець з Західньої України і що він може зо мною говорити цілком вільно. Це його заспокоїло остаточно, і він почав свою “сповідь”. Так, він був священиком, має закінчену духовну школу, але коли прийшла большевицька влада, він, маючи сім’ю, мусів шукати засобів до життя. Покинув священичий стан, що більше, відкрісся прилюдно від релігії, закінчив ветеринарну освіту і працював як ветеринар. — “Скажіть самі, — говорив він мені, — чи можу я тепер виконувати обов’язки священика, коли ще живуть люди, які пам’ятають моє відречення від Бога і релігії? Повірте мені, що я це зробив, щоб врятувати сім’ю. Але я хочу поїхати до нашого

єпископа, щоб він звільнив мене від мого гріха. Щойно тоді, коли єпископ згодиться, я зможу вернутися до священичого стану і виконуватиму священничі обов'язки". — Він порадив церковному комітетові шукати іншого священика.

З Проскурова переїхали ми до Жмеринки і тут мали перший конфлікт з нашою владою. Нам доручено було підшукати кільканадцять дівчат, молодих і гарних, для роблення порядків у старшинській харчівні та по квартирах старшин. Хоч це не було таке велике лихо і дівчата зголошувалися самі, бо за це діставали харчі, яких тоді в місті не ставало, але ми набрали враження, що ці дівчата будуть використовувані і до інших цілей; тому заявили, що армія, яка іде визволяти від большевицького ярма, не повинна так поступати. На це наш безпосередній начальник, сотник Моргенштерн, в "цивілю" євангелицький пастор, скликав нашу дольмечерську братію і сказав, щоб ми не пхали носа, куди не треба, а робили те, що нам кажуть і що є потрібне для армії. Наша дискусія була досить жива і гаряча, бо в голові "іберменшів" не могло бути, що "унтерменші" можуть висловлювати свої думки і побажання. Але вони не мали до нас великого розмаху, бо були "немовами", а на кожному кроці мусіли стикатися з населенням і послуговуватися нашими "язиками".

В Жмеринці ми дістали нове завдання: їздити по селах, творити громадські управи і призначати командантів міліції. На наші заваги, що краще покликати до життя український уряд і що нехай українська влада творить адміністрацію країни, нам пояснювали, що німці будують владу в Україні знизу: спершу село, потім повіті, а на кінець прийде центральна влада. Чи це була думка і пляни армії, чи наказ "згори" — не знаю, але до творення дальших адміністраційних одиниць поза сільськими чи міськими управами не дійшло. Ми радо їздили по селам, звичайно по два, скликали сільські збори і переводили вибори начальника громади та команданта поліції. На обидва ці пости кандидатів полавали збори, звичайно колишніх голів "Просвіт", бувших вояків армії УНР або репресованих большевиками. В деяких місцевостях ми вже заставали організовані управи (фронтовими німецькими частинами або членами похідних груп ОУН) і їх тільки затверджували — розуміється, якщо збори з цим погоджувалися. Це була найприємніша наша робота, бо ми мали нагоду зустрічатися з селянами, слухати їхніх жалів та бажань і цікавих розповідей про їхнє дотеперішнє життя. Селяни цікавилися подіями, які заїснювали у світі, питали, яка доля чекає Україну, чи буде вона самостійна, чи під німецькою окупацією, що буде з землею тощо. На наші запити, що для них краще: залишити колгоспи чи віддати їм землю, всі однодушно були за зворот землі селянам. — "А чим же будете обробляти землю". — питали ми, — коли нема ані господарського реманенту, ані коня, ані плуга, ані стодоли?" — "Цим не журіться. — була відповідь. — ми дамо собі раду. Трехи знаряддя валяється по колгоспах, є трохи коней і корів, а втім будемо покищо самі запрягатися в плуги. Щоб тільки земля була наша і щоб ми могли працювати для себе". І я

вірю, що наші селяни були б дуже скоро побороти всі труднощі при переводі колгоспної системи в одноосібну, якби тільки німці були на це згодні.

Населення України за час большевицького господарювання навчилося промишляти на різні лади, щоб тільки вдержатися при житті. Млинів уже не було, і коли прийшли німці і з'явилася змога придбати трохи збіжжя з поля чи з магазинів, вийшло наверх питання, де його змолоти? Жорен також не було, бо і цей "капіталістичний інструмент" понищено. Але люди почали самі майструвати ручні млинки найрізномогдніших взірців і на них м'юлоли зерно на борошно. Я бачив багато таких млинків і не міг надивуватися людській винахідливості. Шкода, що не було можливости позбирати ці млинки і заховати в музеях, як доказ зарадности населення.

В час наших поїздок селяни, знаючи, що ми з Західної України, вітали і гостили нас, чим хата багата, а не раз, коли наше авто загрузло серед ночі на болотяних дорогах, давали волів з колгоспу, щоб витягти машину. Бувало, ми засиджувались до пізньої ночі на балачках і нас залишали на ніч, відраджуючи їздити вночі, бо по лісах крилися ще малі частини советських бійців, які нападали на німецькі відділи.

В ГАЙСИНІ

Зі Жмеринки ми поїхали в дальшу путь, до Гайсина. По дорозі зустріли цілі табуни корів, волів і овець, що їх большевики наказали гнати на схід. Але спритні погоничі укрили табуни по лісах, перечекали перехід фронтних військ і тепер завертали назад. Переїхали "славну" лінію Сталіна, якою большевики хотіли здержати німецький наступ. Були це широкі рови з насипами землі. через які німецькі танки переїздили без особливих труднощів. Як оповідали місцеві люди, для побудови цієї лінії совети виганяли все населення, а німці з літаків скидали карточки з закликом: "Гарні паняночки", не копайте ямки, бо через ваші ямки переїдуть наші таночки!"

В Гайсині попрощався з нами найстарший член нашої дольмечерської братії, директор ярославської гімназії, покійний уже Євген Форостина. Тяжко було йому переносити воєнні невігоди, а до того він побачив, що служба, до якої ми згодні, не була такою, якою ми її собі уявляли, і що до цього не треба було людей, які в іншій ділянці могли дати більшу користь українській справі. Він повернувся до своєї педагогічної праці і залишився у Львові при шкільному відділі.

В Гайсині був я перший раз на Богослужбі, яку служив старенький панотець Левицький в садку при столі, що служив замість престолу. На Богослужбі було трохи людей, переважно старших жінок з дітьми. Святили зілля, яйця і коржики, які роздавали приявним. До мене підходили жінки, обдаровуючи мене посвяченими дарами, і дякували за те, що їм дозволено прилюдно молитися. (Може, тому, що я був на Богослужбі і разом з ними молився, а може думали, що я я-

кась значна особа). Ми заходили до панотця до дому, і він оповідав нам про своє життя і переживання: як він працював якимсь сторожем на якійсь фабриці, а ночами виконував удома священничі функції; розуміється довірочно.

За Гайсином лежало велике кладовище, де були поховані жертви голоду в 1932-1933 роках. Про цей голод мешканці Гайсина оповідали жакливі історії. Подібне ми чули і в інших місцевостях України. Дружина зубного лікаря, показуючи на свого хлопчика, говорила: "Два роки не випускала я його з мешкання — з страху, що на вулиці його хтось украде і... з'їсть". Такою була дійсність на багатій українській землі! Я запитував у різних місцевостях, чи чув хто про допомогу, яку давали голедуючим брати з Західньої України за посередництвом Червоного Хреста; але ніхто про це не знав.

В кожному місті ми старалися відшукати свідоміших громадян, заходили до них на гутірку і помагали, чим могли. Віднайшли одну таку сім'ю в Гайсині. Він був за фахом книговод, але до праці не зголошувався, хоч було велике запотребування на працівників — мовляв, він не може ще рішити, куди поступити на працю. Його дружина і сестра були, мабуть польки, бо залюбки вживали польської мови. Одного дня нас повідомлено, що цього добродія заарештувала німецька поліція і що ми повинні зробити старання, щоб його звільнили.

З ВІДВІДИН ЯРОСЛАВА СТЕЦЬКА НА ФОРМОЗИ

Китайська дівчинка вручає Ярославу Стецькові квіти.

На наші інтервенції в поліції нам сказали, що прийшло донесення від поважних осіб-українців, що заарештований був большевицьким сексотом (таємним агентом). Ми розпитували про нього поміж знайомими, але ніхто не міг нам дати докладних вісток, бо сексоти були так законспіровані, що ніхто їх у цій "праці" не міг підозрівати. Цьоро чоловіка зустрів я пізніше, в 1944 році у західній Галичині. Хвалився, що має якісь доставки для армії і зв'язки з гестапом. Мабуть, не покинув своєї професії, тільки змінив хлібодавців. Коли я запитав його, чи пригадує він мене з Гайсина з 1941 року, він зняквів і зник з виду.

З Гайсина переїхали ми до Умані. Першим, що нас зацікавило, був славний парк Софіївка, положений в дуже гарному місці, з потічками, озереями і гарними статуями, свідками колишньої слави цього парку. Були це справді мистецькі твори, такі відмінні від большевицьких "скульптур", якими були переповнені парки по різних містах України: і які зображали (у примітивних гіпсових відливах) лєнінів, сталінів та інших большевицьких божків. В Умані наш греко-католицький священик - перекладач о. Г. відправляв Богослужбу на яку приходило населення, врадуване з цього факту. Церкву, яка за большевиків була перетворена на склад збіжжя, люди очистили, поприносили з домів ікони і простосували до відправ. Уманський парк, як і околиці Умані, куди я часто їздив на закупи, викликали думки про часи Гонти і Залізняка; але на сліди тих часів, хоч би в переказах старших людей, я не натрапив.

НІМЕЦЬКІ "ПРОПУСКИ"

В Умані мені довелося побачити жакливу картину поведінки німців з полоненими. Німці скидали з літаків летючки до бійців червоної армії з закликком здаватися в полон. Хто покаже цю летючку чи, як казали полонені, цей "пропуск" німецькій команді, буди звільнений з полону. Заохочена цією обіцянкою, піла дивізія, яка складалася в своїй більшості з робітників Донбасу, в боях під Уманню здалася в полон. Німці, не маючи, де примістити таку масу полонених, загнали їх у велику яму коло гегельні, яка постала через вибирання глини. Як виглядало життя полонених у цій ямі, та ще в дощову пору, уявити собі легко. Скільки їх згнуло в болоті, в голоді і холоді, тільки Бог сам знає. Але вістки про таку поведінку німців з полоненими дісталися через фронт до червоної армії, і перехід у полон сильно зменшився. Гже ніхто не вірив у німецькі "пропуски".

Наступна наша зупинка була в Кіровограді, колишнім Єлисаветград. Гарне місто з невеличким парком у середмісті, ну, і з обов'язковими "статуями" большевицьких "янголів і святих". Широка площа в центрі міста була оточена великими гарними будинками, а посередині лежав розбитий пам'ятник Кірова. В Кіровограді ми зустріли письменника Юрія Клена, який був також перекладачем, в ступені старшини, і працював при команді армії. Він не раз заходив на нашу квартиру на гутірку, і нам було цікаво поговорити з цим непересічним письменником і приємною людиною. (Про Юрія Клена напи-

сав гарні спомини теж кол. перекладач Орест Городиський у журналі "Київ").

У Кіровограді зустрінулися ми з цікавим явищем донощитва, яке було, мабуть, виявом большевицьких метод. До військової поліції приходили різні громадяни з доносами. Мовляв — такий і такий громадянин був большевицьким сексотом, цей або той робив таке і таке, і так у безконечність. Спочатку німці брали це за "добру монету", чи за вияв прихильності до німців, списували з донощиками протоколи і арештували вказаних людей. Та скоро переконалися, що ці доноси були переважно безпідставні, бо донощики хотіли вирівняти або особисті порахунки, а можливе, що вони цілево доносили на до нічого непричасних, людей, щоб викликати невдоволення населення до німців. Вкiнці німцям було забагато цих доносів, і вони записували адресу донощика та заявляли йому, що коли покажеться, що його донос безпідставний, він буде заарештований. На таке "діктум асербум" доношки зникли, ми мали спокій і не потребували соромитися перед німцями за донощитво наших земляків. Для прикладу подам один такий епізодик. До команди приходить громадянин і заявляє, що буфетник на залізничній станції дуже "вредна" людина, член партії, сексот і спричинник численних арештів і вивозу порядних громадян на Сибір чи в советські табори. На двірць їде двох поліцаїв, беруть вантажну машину, до якої мають "ладувати" арештованих, прикликають цю "вредну" людину і я питаю його, чи був членом партії. — "Був — відповідає буфетник, — з тридцять котрогось там року, — був, бо тоді вийшов був закон чи розпорядження, що начальниками буфетів можуть бути тільки партійні, а я людина сімейна, не хотів втратити цієї праці і поспівав в кандидати партії, щоб рятувати себе і сім'ю. А чи пошкодив я кому, то поспітайте кого завгодно, хай скажуть". Ми переслухали кількох урядовців і робітників (залізничників), про яких ми вже мали відомості, що вони не були прихильниками комуністичного ладу, і всі заявили, що він — порядна людина і нікому кривди не робив, а навпаки, якщо міг, то й помагав. Він і з вигляду не подібний на комуніста, сміялися поліцаї, бо лосить грубенький, мабуть, любить добре з'їсти і випити й тому так дупко тримався свого буфету. Його відпустили, а він з утіхи запропонував "чарочку". Але німці хоч і які були ласі на чарочку, відмовилися, щоб не кидати підозри, що він їх перекупив.

В інтересах правди треба сказати, що і між німецькими поліцейськими були "люди", які руководилися розумом, а не тільки своїм "зберменшівством". Коло табору полонених в Кіровограді приарештували молоду грузинку під закидом, що вона шпигунка. При допиті на поліції вона розповіла, що місяць перед війною вона одружилася і її чоловіка покликали на війну. Тепер вона шукає його серед полонених, бо його "безумно" любить і без нього жити не хоче. Її відпустили та чаказали не крутитися коло табору полонених. Та наступного дня її знову стрінули коло табору, як розмовляла з полоненими, і знову зривели її на команду поліції. Тут вона повторила свої вчорашні зізнання з додатком, що вона мусить знайти свого чоловіка. Її замкнули в поліційнім арешті, а ранком молодий старшина поліції - бер-

лінець, каже до мене: — “Я всю ніч не спав і думав, що зробити з цєю грузинкою, розстріляти її чи пустити. А може вона шпигунка, бо чого ж крутиться коло табору, хоч ми вчора сказали їй, щоб цього не робила”. — “А хіба ви розумієте, що це любов, — кажу йому, — чому ж дивуєтеся, що молода жінка хоче відшукати свого чоловіка і задля цього наражується на небезпеки? А втім — вона в тяжі і це також облегує в деякій мірі її положення”. — Він попросив мене, щоб я запровадив цю молоду грузинку до управи міста і доручив посадникові відшукати для неї квартиру та заопікуватися нею аж до часу, коли вона зможе виїхати до своїх батьків в Грузію. Яка була її дальша судьба, не знаю.

НА КІРОВОГРАДСЬКІНІ

І в Кіровограді віджило релігійне життя. Найшлися два чи три священники чи діякони, досить “незамітні” з вигляду і священничого знання, що й не було дивним, бо вони довгі літа не виконували священничих дійствий, усе призабули. Вірні очистили великий собор, що був перемінений на якийсь магазин, і на Успення Пр. Діви була перша відправа. Ми, себто переکلалчики, сказали священникам, що мають служити в українській мові, або старослов'янській, але з українською вимовою. На першу Богослужбу зібралося в церкві багато людей, була і молодь, яка дивилася на відправу немов у кіні, нічого не розуміючи. Багато старших людей сповідалося. Священик в часі відправи часто забувався і виголошував “Господі, памілуй”, але, побачивши мене серед вірних, пригадав, мабуть, наше домовлення щодо мови і другим разом стагався виголошувати “Господи, помилуй”.

З Кіровограду переїхала наша частина до Олександрії, гарного містечка в степовій Україні. Тут приділили мене до інтендантської частини і я перестав їздити по селах, щоб настановляти сільські управи, але за це їздив по закупи харчів і знову мав нагоду стрічатися з селянами, оглядати колгоспи і радгоспи та інші установи большевицької господарки. Раз зайшов я до місцевої молочарні чи “маслобойні” купити масла. Управа була вже в руках нових людей, свідомих українців. Молода секретарка, даючи мені масло, питає з трохи прикритою іронією: — “А у вас є такі маслобойні і продається масло?” — “А вже ж що є”. — відповідаю їй. — “А з чого ж у вас роблять масло, коли немає колгоспів, тай корів немає?” — “У нас добрий хазяїн має малошо менше корів, як бувало у наших колгоспах”, відповідаю їй. — “Е, та ви це тільки так говорите”, — каже вона і бачу з її очей, що не вірить моїм словам. — “Та ти не думай, що все, що вам говорили в школі, правдиве”, каже до неї начальник молочарні, — і не думай, що тільки у Радянському Союзі було масло, якого ми і так не бачили і не їли”. — “А наші машини, що отут стоять, якої продукції? Думаєш советської? А от поглянь на фабричний значок, і перечитай, що це германської продукції”. — Дівчина зовсім розгубилася, показується, що всі мудроші, якими кормили їх у школі, були блахманом, бо і люди, що прийшли зі Заходу, краще зоягненні, як місцеве населення, і чуже військо, яке прийшло на Україну, си-

льне, здорове, добре зодягнене й узброєне, і корови, кажуть, у них є, хоч нема колгоспів.

При очищуванні наших квартир у школі помагали нам малі дівчата - школярки, а за свою працю мали дістати з пекарні хліба. Я пішов з ними до пекарні, а по дорозі розмовляв з ними. В часі розмови одна дівчинка: — “Дядя, а мого папу розстріляють?” — “А чому, за що?” — питаю її. — “Бо він єврей”, — відповідає мені дівча. Видно, населення вже знало про поведінку німців з жидами. Я заспокоїв дівчинку, хоч сам не вірив своїм словам. Одна з дівчат була косоока, з прикметами монгольської раси. Питаю її: — “Ти українка?” — “Так, я українка і моя мама українка, а батько — китаєць”. Таких мішанців всіляких рас і народів стрічав я немало, советський уряд творив у цей спосіб нові типи “советської людини”.

Закуповуючи по колгоспах городину, овочі, домашню птицю, вівці чи іншу тварину, німці платили марками (остмарками) або видавали квитки, але селяни не прив'язували ваги до цих “грошей”, бо за них не було де і не було що купити, найрадше були би брали мануфактуру, мило або подібні продукти, але німці цього не мали. Нерідко по селах гостили нас яешнею, молоком, медом і добрим українським хлібом, а часом і варениками зі сметаною, а німецькі старшини дивувалися, чому нас гостять. Треба було в'яснювати, що це український народний звичай, а що німці на їду ласі, так цей звичай їм дуже подобався. Не можна сказати, щоб наші селяни дуже боялися німців, якщо бачили, що можна перед їхнім нахабством боронитися. В одному колгоспі підстаршина - німець хотів купити расового бичка (купувати було дуже легко, бо офіційний курс марки був 10 карбованців), але голова колгоспу цьому заперечив, покликуючись на розпорядок місцевого німецького командира. — “Ідіть до вашого генерала, як дасть вам записку, тоді продам”, — сказав голова колгоспу. — Розуміється, підстаршина не мав охоти йти до командира, і бичок залишився в колгоспі. В іншому місті жовнір побачив на подвір'ї курей і зразу брався лізти в курник по “яйка”. Та стара селянка вхопила в руки ломаку і з криком до нього: — “А ти куди? Йдеш звідтіля, а то зараз дістанеш!” — Німчесько розгубився на таку поставу жінки, “ферфлюхтував” і кричав, але до курника таки не поліз. Треба признати, що фронтові частини не грабували, бо приказ команди армії забороняв самовільні реквізиції, але селяни самі давали харчеві продукти, розуміючи, що вояк буває голодний.

У вільних хвилинах сходилася наша дольмечерська братія над річкою Інгулець купатися, насолоджуватися сонцем і гарною українською природою, читали “Краківські Вісті” і ділилися враженнями та свіжими вістками.

З Олександрії переїхала моя частина до Крем'янчука. Міст на Дніпрі розбитий, частини переправляються понтонним мостом, який час-до-часу обстрілюють советські літаки і розривають. Приходилося ждати в Крюкові і чекати нагоди, щоб “перескочити” Дніпро. На Дніпрі стоять малі кораблі і рибацькі судна, водою пливуть трупи коней, а декуди і бійців, пливе вбита стрільними нежива риба, та це не відстрашує мене від купелі, як тільки настав сумерк. Якже ж, бути

над Дніпром і не купатися в ньому! Крем'янчук гарне місто, досить побите і знищене воєнними діями. В середмісті гарна церква-собор, яку залишили, мабуть, большевики на "показ" — "свободи релігії".

ЧАРІВНА ПОЛТАВА

По двох днях побуту в Крем'янчuzі виїжджаю "з форкомандою" до Полтави їду вачтажним автом, не знаючи дороги, орієнтуючись не дуже докладно картою. Їдемо бічними дорогами, бо на головних шляхах і на мостах, фронтіві частини залишили таблички з осторогою, що шлях підмінований. Малі мости на вид стоять цілі, не рушені, та навчені досвідом, задержують і оглядаємо. Стовпи підрізані і якби тільки в'їхати на нього машиною, завалиться. Треба об'їздити вбрід. На краю лісків знову таблички: "Увага. В лісі банди!" — Пізно вночі задержуємося перед селом коло хатини при дорозі, бо "нюхом" орієнтуємося, що село небезпечне. З хати виходить жінка і я питаю її, де червоні? — "Вечером були ще в селі, тому не ратжу вам їхати далше, а краще заночуйте тут". — радить вона. Входимо до хати, в якій заквартирувався німецький сотник з джурою, що, шукаючи своєї частини, зблудив. Сидить поденервований, з машиною пістолем в руках, не знає куди попав і що йому серед темної ночі робити. Втішився, коли я йому зголосився, хто я і куди їдемо, і ми. "Відбувши воєнну нараду", постановили тут заночувати. Ми перевірили найближчий терен, поставили джурку на стійні і, напившись гарячого молока, поклялися спати. Ранком ми довідалися, що в селі ночувати ще советські частини. Добре, що ані вочи не знали про нас, ані ми про них. Їдучи сюди, я дивувався, що полева дорога, якою ми їхали вчора, мала вигляд асфальтсвої дороги. Думав собі — от совети на лівобережній Україні побудували добрі шляхи, навіть серед піль. Але вночі упав дощ і рано побачив я що "асфальт" дуже розм'як і розлізся. А був це не асфальт, а звичайна темної краски глина, яку на дорозі втопили авто і так її виглачили що робила враження асфальту. Тепер, по дощі годі було нею дорогою їхати, бо авто ховалося на ній, як на льоді.

Ранком вибираємося в далшчу дорогу, стрічаючи цілі колони полонених, худих, нещасних, що ледве тягнуть ногами. Їдуть, може й раді, що закінчили війну, не передбачаючи, яка доля жде їх в полоні.

В'їздимо в Полтаву. На вулицях стоять гурти людей і присглядаються новим "визволителям". Стаю біля одного гурта і починаю розмову. Люди зрали, почувши, що я з "Західної", і скоро коло мене зібрався не малий гурт, а переходячі німці питають, що це за "ферзамлюнг". І знову ці самі питання: — "Буде Україна самостійною державою, чи буде німецька окупація, залишуться колгоспи, чи землю дістануть селяни?" — І десятки подібних питань, на які не легко щось відповісти. Советські літаки перелітають понад містом, а побачивши наш "мітинг", сіють по нас зі скорострільів, на щастя безуспішно. Люди розбігаються, але за хвилину знову збираються і ми далше "політикуємо". Іду далше поглянути на місто. На вулиці стоїть жінка з кошем, повним сливкам. Питаю, чи вона продає. — "Та бе-

ріть, а де ж я брала б від вас гроші, це ж я умисне принесла, щоб погостити салдатів”. — Надходить німець-воjak і, почувши, що жінка роздає сливки без грошей, хоче забрати всі, з кошом. Кажу йому: — “Менш, та залиши трохи й іншим”. — “О, а що мене інші обходять, тепер кожний за себе дбає”. — З бідою відправляю влізливого “лянсера”, та за хвилину їх було вже більше і сливки зникли. Жінка сказала: “Іжте на здоров’ячко” — і пішла вдоволена, що зробила добре діло і накормила салдатів.

В Полтаві перебув я кілька тижнів і почувався тут немов у себе вдома. Оглянув усі замітні будинки, заходив кілька разів до музею і вдень і вечором на балачку з симпатичним директором музею, дивився з піетизмом на стареньку церковцю, яку мав збудувати гетьман Кальнишевський, чарувався чудовими околицями Полтави над Ворсклою, бував у театрі, в якому місцева трупа давала виставу “Наталка Полтавка” при виповненій по береги залі. Одної неділі зайшов на передмістя, де була одинока заціліла церква (мабуть, була призначена на “показ” туристам). В церкві було трохи людей, які ждали на Богослужбу. До мене підійшов якийсь старший мужчина і пробував говорити по-німецьки. Я відповів йому, що я не німець, а українець зі “Західньої”, на це він мене обняв і поцілував, врадуваний, що побачив “брата”. Спитав, чи живе і де перебуває Митрополит Шептицький, висловлюючись про нього з великим піетизмом. Він знав Митрополита ще з першої війни, з часів його заслання.

Раз у гутірці з місцевими інтелігентами почув я нарікання, що в Полтаві не достає людей до праці по різних установах. На це сказав я що, мабуть, небавом приїдуть з заходу давні емігранти, освічені і фахові люди, бувші військовики української армії. — “О, ні, ні! Краще хай не вертаються. Вони принесуть нам роздор і партійництво, а партій ми не хочемо, бо вже одної мали по вуха. Вже краще будемо давати собі раду з цими людьми, які тут є. а еміграція нехай трохи зажде, аж тут налагодяться нормальне життя, тоді вони можуть вертатися”. — Цей характеристичний вислів про еміграцію пригадував я собі нероз пізніше у таборах в Німеччині, коли то наші різні “політики” робили списки своїх однодумців і призначували їх на різні “по сади” в Україні.

З Полтави їздив по селах на закупи, пізнавав селян, їх національну свідомість, вроджену інтелігенцію і гостинність. Заходжу раз в селі до хати, щоб купити яблук і сливок. При столі сидить кременезний дядько і обідає борщем з рибою.. Привітавшись, питаю, чи має яблукка на продаж. — “Яблук у нас, пане, нема”, відповідає. — “А де то ви навчилися по-нашому говорити?” — питає мене. — “Батьки навчили. — відповідаю йому, — я українець із Західньої”. — “Он, як воно! Та сідайте, може, борщу з нами з’їсте? Стара, — каже до жінки — а піді-но принеси яблук”. — Жінка принесла яблук, вибачуючись, що багато не має, і дає мені, а хазяїн каже: — “Це для вас, а їм (себто німцям) не давайте!” — Користаючи з того, що шофер заїдався сливками у сусідньому саду, я розбалакався з хазяїном. Знав чи не цілого “Кобзаря” напам’ять і щораз цитував Шевченкові вірші, . . . бо от як то пише Тарас... Оповідав про минуле, згадував ча-

си української державности, що не вміли ми тоді захистити здобутої свободи, і питав про майбутнє В садку побачив я могилку і хрест на ній. Питаю, хто там спочиває і чому в садку? На кладовищі не вільно було ставити хреста, тому похоронив батька в садку, що його батько розвів був.

Одного дня зустрічаю на вулиці “підохочених” людей. Питаю про причину їх віхи чи гумору. — “Пане, розбили склад з водкою, бере, хто тільки встигне!” — Іду слідом за людьми з відрами і пляшками і приходжу на бувшу фабрику одеколону. Кругом чути запах поганого спирту, змішаного з запахом не першої якості одеколону. Бочки вже розбиті і порожні, на бетоні ще сліди порозливаних рештків цих “духів” (парфум). Крутяться різні підхмелені типи, вдоволені, що понапивалися. Вияснюю їм, що це отрута, деревний спирт, але пиякам це не промовляє до розуму. Даю знати до команди міста, і за хвилину приходять патруль, розганяє сп’янілих людей і замикає склад.

З “ФОРКОМАНДОЮ” В ДОНБАСІ

В день Свята Покрови виїжджаю з “форкомандою” в напрямі Донбасу. Надворі падає перший сніг з дощем, дороги розмоклі, автомашини ледве посуваються по грязюці і вибоїнах. Обминаємо головні дороги і польовими, менше в’їждженими, добиваємося до Константинограда, де заночовуємо. Наступного дня їдемо далі, натрапляємо на німецькі колонії, зовсім порожні, бо усіх німців-колоністів большевики вивезли на схід, кудись над Волгу. Німецькі села різняться від українських гарними будинками і розташуванням, видно ще й тепер, що колись був тут добробут. В одній хаті застаємо жінку з дитиною. З розмови довідуємося, що вона українка з Буковини, її чоловіка взяли до червоної армії, а їй казали їхати на схід. По дорозі ніхто ними не цікавився (а було таких родин більше), і вона відлучилася від транспорту, заквартирувала у цьому селі, знайшла ще рештки залишених німцями продуктів і так живе, чекаючи можливості повороту на Буковину. Заночовуємо також у цій хаті, а наступного дня шукаємо дороги до Лозової, містечка і залізничної станції перед Донбасом. Їзда погана, бо мости на річках розбиті, вбхід не переїдеш, бо багністі береги, приходиться об’їздити далекими шляхами і врешті, добившись до головної дороги, приїздимо в Лозову. Пізньоосіння погода, хоч це тільки друга половина місяця жовтня. Ціла Лозова потоплає в болоті, шляхи непроходимі. Щоб привезти з колгоспу трохи картоплі, витрачаємо не раз цілий день або й вертаємося з нічим, не доїхавши до цілі. Дороги жакливі, тільки середина трохи вимощена, а боки — чорнозем, розмоклий і ховський. Військові автомашини поїжджають в обидві сторони, і як тільки звернеш трохи з середини дороги, щоб пропустити другу машину, вже колеса совгаються по болоті і машина в рові. Треба чекати, аж хтось змилюсердиться і поможе витягнути авто на дорогу, та за кільканадцять метрів дороги знову та сама історія. Бідні шофери прокляти цілий світ і війну.

Квартируємо в домі старшої жінки - вдови. Хатня обстановка та

старі фотокартини вказують, що вона колись жила в кращих обставинах. Залюбки оповідає про покійного чоловіка, що був кухарем у якогось “велічества” та що жилося їм тоді добре. З наших харчових продуктів вона приготує нам різні лакоминки, згадуючи, як то колись її чоловік приготував для своїх панів. Само містечко Лозова та його околиці нещавлі. Жаль за гарною Полтавою.

По кількох днях їду знову з “форкомандою” в напрямі Краматорського в Донбасі. Посуваємося слимачим рухом, я вдоволений, що сиджу в автомашині і не потребую цілими днями ходити по “кістки” в болоті і перемоклих чоботях. Спинуємося на нічліг в якомусь селі, що біліє від качок і гусей, які “освободилися” з колгоспу і тепер тішаться свободою, але не довго. — “Менші! а диві скільки тут того добра”, — чути вигуки німецьких жовнів і постріли до “освободжених” птахів. На першу квартиру приносить дядько здоровенну гуску. — “А кому це”, — питаю. — “Та вам, бо знаю, що треба чимсь поживитися”, — відповідає дядько і просить, щоб солдати самі не стріляли гусей, бо геть усі вистріляють, а прийдуть другі і також схочуть, а вже їм не “хватить”. Наш поручник дає йому за цю гуску великодушню одну марку, вносяючи, що це десять карбованців. Я злобно запитую його, чи в ГанOVERі також купував він по марші гуску. До хати приходять дівчата подивитися на “германців”, наша хазаяка аапрошує їх до скубання гуски, яку ми ще цього вечора з’їдаємо, розуміється печену. Вночі вларив добрий приморозок, болото на колесах автомашин замерзло, так що шофери при допомозі селян півдня відморозжували авта, бо не можна було їхати далі. Коло полудня їдемо далі і приїздимо до села Барвінкове, положеного в ясу над потічком, допливом Дінця. Гори пшениці, якої не могли вивезти большевики, горять, бо червоні підпалили її. Крім цього, багато ще пшениці в елеваторах. Люди стоять і дивляться, як горить праця їхніх рук. Питаю, чому не гасять вогню і не забирають пшениці? — “Беріть”. — кажу, — і не питайте, шкода зерна”. — “А он там, стоїть “їхній” прислужник і грозить, щоб не рухати советського майна”, — пояснює якийсь чоловік. Хотів я цього “прислужника” дістати в руки, та він скористався з натопу людей і зник з овиду. Люди кинулися по домах, забирали, що мали під рукою і носили золоте зерно до хат. Пізніше по хатах скрізь бачив я під ліжками загорожі з дощенок, виповнені пшеницею. А де ж мали зсипати зерно, коли не було ані стололи, ані ніякої комірчини коло хати. Пішли в рух різного роду млинки, про що я вже згадував, і були вареники. Правда, пшениця “пахла” трохи димом, але хто там зважав на це, добре, що було що їсти. Вечорами заходив я до хат і слухав розповіді про советські гаразди. Оповідав продавець місцевої крамниці, як то він д’став раз повідомлення, що в продаж пришлють три чоловічі костюми. — “От, тепер, — каже він, — куплю собі костюм, бо вже довгі роки чекаю такої нагоди”. Та костюми ще не прийшли, а вже дзвонить до мене секретар райпарткому: — “Товаришу завідуючий, там до вас привезуть костюми, не забудьте про мене і мені один костюмчик”. Що ж, секретареві костюмчик треба дати, щоб не наптити собі біди. За хвилину дзвонить

голова якогось там “кому”. — “Товаришу, там до вас привезуть не забудьте про мене”. Що ж голові також костюмчик треба залишити. Але третій, то вже таки мені буде. Та де там! Дзвонить голова району: — “Товаришу, там у вас будуть костюми, не забудьте про мене”. — І так я гаки не діждався костюмчика. бо ж звісно, начальство перше, а ти ходи у подертому, якщо не хочеш втратити “ласки” в начальства. Оповідав інший, що мешкав на селі, віддаленому кілька кілометрів від Барвінкового, а доїздив до праці в Слов’янське. Поки ми добилися з Слов’янського залізницею до Барвінкового, а потім ще пішком до села, була вже десята година ночі. Поки з’їли, та й коло хати треба щось допомогти жінці, була дванадцята ночі, й тоді лягали спати. А на шосту ранку треба вже бути на заводі, бо гоге, коли спізнишся, — помандруєш за “прогул” на Сибір. В третій ранку вже вставали, йшли до Барвінкового, а далі їхали залізницею. І так день-у-день. А коли відпочити і виспатися, ніхто не цікавився.

ЗЛОМАННЯ “БЛІЦКРІГ”-У

А тим часом “бліцкріг” заломився, червоні почали щораз дужче ставити опір, обороняючи донецький басейн, і нам прийшлося сидіти декілька днів у болотах Барвінкового. А болота були такі, що, переходячи вулицею, грузили чоботи повище кісток. Хоча на північ від Барвінкового щодня гуде гарматна стрілянина, ми дістаємо наказ їхати далі до міста Краматорського. Це нове місто, розбудоване вже за большевиків. Великі, муровані дома з “комфортом”, не раз досить примітивним, в яких мешкала червона верхівка. Зате робітники мешкали за містом у жахливому примітивізмі. В час моїх мандрівок по Краматорському, зайшов я раз на периферії міста і побачив у високих глиняних горбах передісторичні печери. “Хто тут живе?” — питаю стрічного чоловіка. — “Це “Шанхай”, — пояснює мені, мешкання робітників, які примандрували сюди, шукаючи праці, або утікаючи від ока влади, а тому що не могли найти мешкань, бо їх і не було, викопували у глиняних стінах горбів землянки і так мешкали. Я оглядав ці “передісторичні печери”, і жах збирав, коли побачив у тих норах з маленькими отворами, що імітували вікна, людей з маленькими дітьми. Так мешкали горюжани найбільшої країни Європи, під мудрим оком Сталіна. Але може вони й були щасливі, бо жили на умовній волі і не каралися, як їх земляки на Колімі чи інших таборах каторжної праці. Місто було досить знищене війною і вогнем. Краматорські гозбиті і порожні, і тільки крамничні вивіски вказували на те, що продавалося в них. Питаю якусь жінку, чи справді у крамничях був весь той крам, як написано на вивісках? — “Пане, — каже жінка. — чого у цих магазинах не було, і муки не було, і сахару не було, і хліба не було, і сала не було”, — відповідає з правдивим українським гумором. Перед великим будинком піонерів стоїть постумент Леніна з протягнутою рукою. — “А це хто такий?” — питаю прохожого чоловіка. — “Це, бачите, Ленін, вка-

зує рукою, куди іти за мукою” — так у нас говорили люди, бо муки не було”, — відповідає чоловік.

З приходом німецької армії подався “відступ” цивільного населення. На головних шляхах, у західньому напрямку, ішли цілі “процесії” людей з клунками, візочками і малими дітьми на руках. — “Куди це ви мандруєте?” питаю. — “Додому ідемо”, — відповідають. Коли на Україні почали організувати колгоспи, а потім як почався голод, маса людей утікала на Донбас, на працю в шахтах. Тут їх ніхто не питав про соцпоходження, не питав звідкіля, і хто хотів працювати, міг залишитися по своєму бажанню на шахтах. В цей спосіб большевики набирали шахтарів, щоб вдержати продукцію копалень. Тепер багато з них верталося до своїх колишніх місцевостей, а що транспорт не був ще наладжений, верталися піхотою.

Наша група перекладачів уже геть розбилася; порозбирали їх по різних військових частинах, а в Краматорську залишилося було при команді армії всього троє студентів, але вони були на другому кінці міста, і з ними я рідко коли зустрічався. Я познайомився з кількома місцевими родинами і заходив до них вечорами на гутірку. Бував часто в одній родині учителів, родом з Полтавщини, які мали малого сінка, з яким розмовляли руською мовою — “Чому ви говорите з хлопцем по-руськи?” — питаю. — “Це, бачите, з привички. Говорити по-українськи ми боялися, бо зараз підозрівали б нас в націоналізмі, і так привикли говорити по-руськи”. — “Тепер це вже лишнє. Володю. — кажуть до сінка, — відсьогодні говоримо тільки по-українськи”. — Це повторялося за кожним разом, коли я тільки до них заходив. Страх перед владою і сила привички зробили своє.

В Краматорському почалася справжня зима, почалися морози коло 20 ступ. нижче нуля. Німецька армія не була приготована на таку зиму, вояки повідморозували вуха і пальці, а місцеві дивувалися, як то германці не передбачили того, що на Україні бувають строгі зими, і не придбали папах і кожухів. “Фюрер-визволитель” перечеислився у своїх сподіваннях, що до зими буде советам “капут”.

Зближався кінець місяця грудня, а війна не кінчалася, хоч її кінець заповів був “фюрер” об’явою до війська ще в місяці жовтні. Таку об’яву читав я, будучи в Полтаві. Читали її і німецькі вояки та тішилися, що на “Вайнахтен” будуть дома. “А що буде з фронтом?”, — питав я їх, бачачи вдоволену міну при читанні об’яви. — “Не наше діло”, — відповідали, — “наженемо червоних до Уралу, і нехай собі там сидять”, — говорили наївно. — “І думаєте, що вони будуть там тихо сидіти?” — запитував я їх. — “Це справа “фюрера”, не наша, ми хочемо “нах гаймат”, вже досить нам війни”. Нічого дивного не було в словах цих вояків. Вони були втомлені війною і хотіли вірити словам “фюрера”, не роздумуючи багато над ними. Треба знати, що частини німецької армії, які були під ту пору в Україні, прийшли з західнього фронту, з Франції. Там жили вони у вигодах, в лагіднім підсонні і не мали

перед собою такого фронту, як тут в Україні. Розповідали мені вояки, що у Франції входили вони у майже спорожнілі міста, бо французи утікали перед наступом німців і залишали усі достатки. — “Ми, — оповідали німецькі вояки, — займали відділами цілі вулиці міста і розквартирувалились по мешканнях, “як пани”. Кожний з нас спав у ліжку під шовковим простираллом на м'яких подушках, замість води пив французьке вино, а на шоколяду вже й дивитися не хотів”. З таких вигод прийшла армія в Україну, де не було ані таких квартир, ані вина, і по селах не було що “організувати”, бо й саме населення не мало чого їсти. А на додаток прийшла сувора зима. Не помагали й тайні обіжники до армії, що усі жовніри-селяни (бавори) мають голоситися по приділ землі на Україні, бо по закінченні війни кожен з них дістане 500 моргів землі на господарство, і для них будуть працювати українські селяни-невільники. Один підстаршина фантазував мені, як то він збуде собі “шльос”, буде сидіти на терасі і приглядатися до роботи рабів..

Ми приготували в Краматорському квартири для нашої команди, але вона не рухалася з Лозової. Щоденно чути було гарматну й скорострільну стрілянину, фронт не посувався і не було вигляду на скоре пересунення. Частину нашої “форкоманди” відкликали назад до Лозової. Я скористав із цього застою і попросив звільнення, покликаючись на мій вік і вповнення мого “добровільного” обов'язку. Військо приготується до зустрічі Різдва і Нового Року; запрошували і мене, щоб відсвяткувати разом з ними, але якийсь інстинкт казав мені не залишатися, а вертатися додому. Три тижні пізніше мій приятель-перекладач Ф. Г. серед сніжної завії й морозів відступав пішки з Лозової перед наступом червоних. Я добився до залізничної станції Панютини і в неопаленім товарнім вагоні, попри Харків, від якого доходили відгуки боїв, через Полтаву, де по лісах Диканьки товклися партизани (советські!), через Дніпропетровське, Вінницю, Підволочиське доїхав по п'ятьох днях подорожі до Львова, а звідси до Ярослава, де віддав свої військові (“клямоти”) і вернувся до “цивіля”.

Так закінчив я свій “рейд” з-над Сяну до Дінець. Перебував удруге півроку серед чудової природи зазбручанської України, побачив околиці, яких не знав і не бачив у 1918 році.

Порівнюючи ці два періоди мого перебування на Наддніпрянщині, запримітив я великі зміни не тільки в житті населення, але і його психіці та побуті. Коли в 1918 році літніми вечорами Україна лунала від співу молоді, то в 1941 році співів не було чути, а якщо в рядигоди й залунала пісня, то вже нового “стилю”, советського. Не згадую вже про вбогу хатню обстановку, про недостатчу одягу і харчів, про білі селянські загороди, але й імена людей за цей час змінилися. Вже не кликали Марусь, Ганусь чи Галин, тільки Маші, Саші і подібні зрусифіковані імена. Двадцятирічний советський “рай” полишив у кожній ділянці своє тавро. Та приг-

лядаючись до великої зарадності й життєвого сприту населення України, до його великої любови і прив'язання до рідної землі та його відпорності на чужі впливи, віримо, що як тільки зміниться в Україні режим і прийде весна-воля, Україна в дуже скорому часі отрясеться з попелу пережитих злиднів, як не вже не раз бувало в історії України, і заживе новим, світлим життям.

(«Вісті»)

Український Оперний Театр у Львові.

ПРИЧИНА НАШИХ ДЕРЖАВНИХ НЕВДАЧ

Історія України ділиться на такі відділи:

1. Українські Держави за княжих часів, 800 — 1349 рр.:

Київська Держава існувала 440 років, зробила наш народ самостійним і сильним та прославила наше ім'я в Європі. Москва почала напади, а татари в 1240 р. розвалили нашу державу. З того часу не було князів у Києві.

Галицько-Волинська Держава проіснувала сто років довше. Кордони Галичини доходили аж до Дунаю, Закарпаття теж входило до цієї держави. В 1340 р. Галицько-Волинська держава перестала існувати.

В Україні не було вже більше князів; вся українська земля перейшла під чуже панування.

2. Україна під Литвою і Польщею (1340 — 1648). Українців боронили братства, школи і козащина.

3. Друга Українська Держава за козацьких часів, 1648 — 1782 рр. Під козацькою владою Україна скоро піднялась з упадку, настав добробут.

4. Україна під Австрією і Росією (1782 — 1917).

Польща і Московщина зруйнували Козацьку, другу українську державу. Український народ дістався у ще важче ярмо, як давніше. Хоча недовго існувала Козацька держава, проте вона багато прислужилася до піднесення української культури.

5. Третя Українська Держава від 1917 р.

Намарно Польща й Московщина силкувалися знищити український народ. Він духом виріс ще лужчим і сильнішим і видав з себе таких велетнів, як Т. Шевченко, Ів. Франко, М. Грушевський і багато-багато інших. Коли прийшла у всій російській державі революція, то в Києві була утворена Українська Центральна Рада, яка проголосила 22 січня 1918 г. самостійність України під назвою Української Народної Республіки (УНР).

З цього короткого зіставлення історії українського народу бачимо, в якій важкій боротьбі народ будував собі своє життя. Крім ворогів зі всіх боків — зовнішніх, були і є перешкоди внутрішні, на які головним чином я й хочу вказати.

Професор В. Щербаківський вважає, що український народ складається з 4-ох головних рас. Під расою наука розуміє не тільки

форму і пропорції тіла, але й психічні ознаки та владу тої чи іншої раси. Ніякий народ на світі не є чистою расою, а має більші чи менші домішки.

1. **Дигарська раса**, яка з'явилася на землях нинішньої України ще 5 тисяч років тому на місце мешканців, що відійшли на північ.

Основні прикмети цієї раси такі:

Кругло-голови, осілі хлібороби. Почуття приватної власності і людської гідності сильно розвинене. Дуже сильно прив'язані до своєї батьківщини, яку готові боронити до загину. Не завойовники, але оборонці свого краю. Гуманні навіть до ворога подоланого, не жорстокі. Почуття своєї людської гідності ставлять високо і будучи талановитими і дуже працездатними, завжди хочуть заслужити собі похвалу і славу. Мають вроджене почуття чесності і гонору. Не люблять мандрувати. Відношення до жінки, особливо матері, є повне пошани; до дітей є рівно суворе і любовне. Шанують громаду і виборну владу. Зносять довго всяку владу і навіть утиски, але доведені до крайності, боронять свою власну свободу і батьківщину до загину. Добрі колоїзатори. Милуються в окрасах життя, у ліричному мистецтві.

2. **Медитеранська**, або середземно-морська раса, яка з прадавніх часів є осілою в районі Середземного і Чорного моря. Люди цієї раси стрункі, невисокого росту, переважно з чорним волоссям і чорними очима. Владча дуже змінлива, пристрасна, мова швидка, при чому завжди супроводжується жестикауляцією і мімікою. Завдяки певній одчайдушності, часто попадають у небезпечні становища, але швидкий розум допомагає виплутатись з халепи. Палкі промовці і проповідники. Приймавши якусь ідею і захопившись нею, готові все віддати за неї. Часто любов до ідеї переважає сильно розвинений патріотизм. Завжди готові до протесту і бунту проти всякого утиску їх людської гідності. Працюють, як кажуть, з горяча і дуже мало здібні до систематичної буденної праці. Надзвичайно здібні до мистецтва і головню до музики. Почуття краси дуже сильно розвинене і смак дуже певний. Милуються у яскравих кольорах, пишних маніфестаціях. Дуже талановиті. В політично - суспільному відношенні є поступові, завжди прагнуть іти вперед, хочби і революційним шляхом. Мають нахил до створення тайних товариств чи організацій. Палко люблять свій край і свою родину. До жінки відносяться як до окраси життя, дітей люблять, хоч під гарячу руку можуть і побити. Легко переходять від високого піднесення до повного упадку, від надмірних радощів до глибокого смутку, хоч і не довготривалого, бо на загал є веселі і життерадісні. До чужинців ввічливі і гостинні. Не мають суворої жорстокости до ворогів, але в запалі можуть бути дуже небезпечні.

Ця раса складає пованжий відсоток українського народу, ввійшовши у його склад теж з прадавніх часів. Відчуваючи і розуміючи добре чужу душу завдяки високо розвиненій інтуїції, є добрі торговці і пропагандисти.

3. **Нордійська**, або північна раса. Люди цієї раси довгоголови, високі, з ясними очима і волоссям. Владча сувора, жорстока, сильно

розвинене почуття своєї вищости над іншими. Чужої душі і владі не розуміють і кожного чужинця вважають за істоту нижчу. Сильний нахил до завойовництва і насадження своєї влади або ідеї вогнем і мечем. Певна прямота у поглядах і висловах і брак крутійства. Влада лицарська. Дуже здібні до систематичної праці, порядку і дисципліни. Суспільно - політично мають нахил до абсолютизму — вождь є цар і Бог. Талановиті і мають нахил до мистецтва ідеологічного. Надзвичайно сильно розвинений патріотизм з загарбницьким характером і бажанням “покорити під ноги всякого ворога і супостата”. Сильно розвинений раціоналізм. Не легко захоплюються новою ідеєю, будучи консерватистами, але прийнявши яку ідею, служать їй і вождеві, який її втілює, безкомпромісово, не жаліючи ні себе, ні інших. До жінки ставляться, як до істоти нижчої, яка потребує опіки і оборони. Батько є головою і паном родини, суворий начальник над дітьми, який завжди готовий віддати на користь батьківщини. Завжди покладають більше надії на сувору силу — кулак, ніж на красномовство. Дуже здібні до наук технічних і конкретних. Мають нахил до ендогамії, тобто шлюбів у межах своєї раси свого народу. Будучи самі простолінійні, часто піддаються підступові і провокації. Попавши у халепу з трудом з неї виплутуються, особливо, втративши начальника, який ними командує.

4. **Остійська** або урало-алтайська раса. Розповсюджена у східній і середній Європі. Це люди круглолової, незграбні, часто з неправильними пропорціями. Рудоваті, ясні. Влада понура. Почуття людської гідності розвинене дуже слабо і замінене злібністю до егоїстичного уладження, хочби для цього й треба було йти на перекір з совістю. У справі, що не вимагає таланту або індивідуальних здібностей, досягають добрих успіхів, але у справжній творчій праці є безпомічні. Почуття патріотизму замінене на прив'язаність до свого кута і родини. Суспільно - політично мають нахил до ріжних об'єднань практичного напрямку; не маючи виразної індивідуальності завжди ховаються за гурт, замість “я” вживають охоче “ми”. Взяті своєю чи чужою владою у міцні шори, є дуже добрі службовці, але можуть одночасно служити “і нашим і вашим”. Все, що є понад конкретною сьогодишньою користю, їх не цікавить і є чуже їх владі. Легко змінюють ідеї і напрямки, при чому можуть одночасно служити двом противним ідеям. Будучи підозрілими до всього, що перевищує їх поняття, легко довлється на агітацію, в якій примітивно розхвалюється практичні досягнення і вигоди належати до тої чи іншої організації. Відношення до жінки, як до вигідної господині. Дітьми пишаються перед іншими, стараються вивести їх у люди чи “на легкий хліб”. Попавши в халепу, втрачають голову і просять допомоги від держави чи організації, і в цьому відшуканні помочі мають великий хист. Не войовничі, стараються заховатись від осесення зобов'язку захисту батьківщини, користуватися замішанням, перечекати, чия візьме і тоді швидко переорієнтуватися на нових можновладців з дітками, родиною і крєвними. Мають виразну нехоть до всього і всіх, що видається з юрби. Не є консерватистами або традиціоналістами, але рутинерами. Кожну нову думку й ідею насамперед відкидають.

як незвичну "фантазію" і тому шкідливу. Коли ж вона опановує ситуацію і більшість, складають кадри "приплентачів".

Коли державою керують люди, що мають у собі расові ознаки: нордійську войовничість, динарську конструктивність і медигеранський хист, то держава посилюється, просперує і має князів мудрих та мужніх, бояр благородних і чесних, нарід працьовитий і богобоязливий.

Українська держава мала і має багато небезпечних сусідів. Зі сходу і південного сходу степові народи: з півдня турки, зі заходу Польща, а з півночі Московщина.

При боротьбі з ними вигибала найбільш активна, творча її частини. За керівництво борються остійські елементи, не здібні до того, їх особисті інтереси переважали державні, вели і ведуть державу до занепаду. На щастя остійська раса складала приблизно одну п'яту частину. Інші расові частини мало - помалу відроджуються і знову відновляють державу (запорозжів).

Західний зруб, субстрат, тобто корінне населення, що з правих сидить на даній території, затримує свої ознаки, які б інші чужі народи не перекочувались через нього і не панували б над ним.

Катерина II, знищивши Запоріжжя, почала заселявати українськ і степи різними народами. Але з цього нічого не вийшло; тепер майже й сліду з них не залишилося.

Юрій Богацький

Свято тисячоліття християнства в Україні, яке відбулося в сальоні філії "Просвіти" в Беріссо, при участі губернатора і міністрів провінції Буенос-Айрес.

ЧИНИ І СЛОВА

Мірило зрілості кожного суспільства є його жертвовність. Кожний громадський твір не вислід чийогось зусилля, жертви особистим, це чиясь данина часом, грішми, терпінням, а то й життям. Чим більше масова є жертвенність в даному суспільстві, тим більше його членів у повній свідомості і неупиушеності готові до всяких пожертв для спільних цілей, тим більша є певність і тривкість їх здійснення.

Швидкий пронос переродження українського народу з етнографічної маси в повноцінну і життєздатну націю в останньому півстолітті, було окуплене високою посвятою, тугом або і мучеництвом цілого легіону українських патріотів, очоленого колись Шевченком, а останнім часом ген. Чупринкою та кінгівськими полковниками. Цей легіон трьох поколінь — не мизка відомих і закріплених історією імен політичних діячів, письменників, військовиків, робітників і селян. А врешті — не безіменна маса самовідгечених трудівників піонерів, мучеників і героїв. Їх лічення, туга, кров і порозумілані кости по цілій території нашої розлогої батьківщини, або дичого Сибіру перетворилися в велетенську русійську силу. Ця сила органічно наснажила 45-мільйонову націю до походу в майбутнє у повній свідомості своєї окремішності, повнорічності і першого права для свободного існування на власній землі.

Найвищими показниками героїства, туги і самовідгечення цей світлий легіон вказує єдиний і нічим незамінний шлях для здійснення цих ідеалів.

Але, як не добре знаємо з історії останніх наших визвольних змагань, чисельність цього легіону була надто недостатня, щоб своєю жертвенністю здійснити призначення нації. Недоставало всенародного зриву, масової готовості на жертву, єдності цілей і ідейної чистоти цих цілей.

Гурми української еміграції останнього відпливу батьківщина на скитальчу путь виражала, стоптана копитами двох орд і в готуванні до найбільш отчайдушного чину, майже безприкладного в історії народів, чину Повстанської Армії.

Пішла еміграційна маса в чужі світи, маючи в серні і душі батьківщину загоплену в крові й вогні. А за нею полід пішли вілгеомни боротьби гордих братів проти займанця. Боротьба, в якій був єдиний вислід — славна смерть.

Логічно остання хвиля еміграційного відпливу з України повинна була понести зі собою в світ бойовий наказ, який лунав їй навздогін від героїчних братів: всі, в кому є українське серце і, де б во-

ни не були, одним, суцільним фронтом, жертвуючи всім — в боротьбі проти смертельного ворога! І знову ж логічно що еміграція давніших і найновішого напливу повинні би стати однією ланкою, одним відтинком в тому боевому фронті, що його створили брати на рідних землях. Повинні би стати під тими самими боевими прапорами, підлягати тій самій боевій дисципліні і відповідальності.

Так би воно повинно було бути, так би мусіло бути. Але чи так воно є?

Ми добре знаємо, що не рушницями чи кулеметами маємо звоювати ворога з наших відтинків фронту. Знаємо добре, що наша зброя — це пропаганда, посеред чужинців, української справи у ставідмінах і можливостях. Але це коштвна зброя і за неї доводиться платити грішми, які ми здобуваємо з більшим чи меншим трудом.

Таким чином куплена зброя — пропагандивні друковані матеріяли, покази нашої культури у репрезентативних концертах і показах народнього і індивідуального мистецтва, демонстраціях і політичних виступах на всяких міжнародних з'їздах, конференціях, спортових змаганнях повинна бути ведена єдиним еміграційним центром. І закуп цієї зброї і орудування нею це, створюємо, великі, велетенські кошти. Це, власне, вияв цієї жертвенности, яка засвідчує індивідуальну і збірну якість суспільства. Вона ця жертвність, повинна сягати до максимуму можливого від кожного члена збірности.

Добрим прикладом індивідуальної і зірної жертвенности можуть стати жида. Кожний з них, в якій частині світу він не знаходився б, а коли визнає себе жидом, підлягає обов'язковому оподаткованню, що уявляє собою певний доволі високий процент від місячного, чвертьрічного чи річного прибутку. Дуже мало є жидів, які відтягалися б від цього обов'язку. Зате, багато з них, коли зростають їхні прибутки, добровільно підвищують свої вплати. Крім обов'язкового оподаткування окремими датками, вони підвищують удвоє або втрьох свої пожертви. Зібрані таким чином гроші інвестується в розбудову Ізраелю та пропаганду жидівських справ у світі друком, радієвими авдиціями та іншими засебами. Зібрані гроші сягають висоти сотень мільйонів долярів.

Як виглядають у нас ці справи?

Як виглядає наша любов до батьківщини висловлена грошовою жертвенністю? — Про це може, на терені Аргентини поінформувати цікавих скарбник УЦР або Видавничого Інституту.

Це про чини.

А тепер трохи про слова.

Вони нам відомі з повені всіляких академій і національних свят, які ми з надзвичайною щедрістю жертвуємо нашій батьківщині. В своїх промєрах промовці від імени всіх приявних декларують Матері-Україні душу й тіло, піт і кров, готовість стати на прю з усіма ворогами. Звичайно, приявні з очевидним задоволенням приймають ці декларації, та підписуються під ними довгими оплесками — без реальних наслідків.

Слова нам теж відомі з нашої преси.

Боже, які крилаті слова патріотизму високої напруги наснажу-

ють наші часописи! Сильні, горді, самопевні, чисті, надхненні слова теж на нуту “душу й тіло ми положим”... Але розгорнувши листки газети, ми майже певно зустрінемо такі статті, які чорним по білому доказують, що цій групі українців з іншою зійтися до якоїсь спільної дії так же неможливо, як верблюдові пролізти крізь вушко голки. Словом є принципи і рації, для яких неможливо пожертвувати дрібною різницею партійних переконань між двома українськими патріотами навіть... навіть в обличчі замученої і скривавленої батьківщини!...

А час іде. Назрівають поволи, але певно і неминуче великі події, які змінять не в одному обличчя світу, перетасують, як переграні карти людей, уряди, партійні програми. І як весняний грім розкотяться по небозводі сигнали до нових дій, нових чинів, нових чистих жертв для чистих цілей, до яких тужить втомлена більша частина людства.

Недалека, здається, та хвилина, коли визволена батьківщина від всієї еміграції та кожного її члена вимагатиме звіту, боевого звіту, з усіх вчинків і жертв, які вони для неї принесли.

В. Л.

ПРОВІДНИКИ ПОВСТАННЯ НА “ПАТЬОМКІНІ”

З-ліва на-право: Матвієвич, Коваленко і Косяр
1905 р. у Севастополі

В 88-МІ РОКОВИНІ “ПРОСВІТИ”

День 8 грудня 1868 року пам'ятний для кожного свідомого українця. У тому дні постало у Львові наше найстарше Товариство “Просвіта”, що своєю діяльністю зробило справжній перелом у житті українського народу. Та хоча вже минуло від тієї пам'ятної хвилини 88 літ, хоча за той час український народ добився вже був і власної державности, то тепер знову виривають такі труднощі, що нагадують відносини з того часу, як постала “Просвіта”. На українське національне життя падають щораз нові удари. Тому треба нам великого гарту, ясної думки та сильної віри в перемогу.

І саме в цій пекучій потребі звертаються наші очі до славних предків, що свій життєвий шлях пройшли в боротьбі за нашу спільну справу. Їхні слова та діла повинні бути й для нас дороговказом. Тому з нагоди роковин “Просвіти” містимо знаменний голос одного з членів - основників Т-ва “Прсвіта”, а був ним о. Йосиф Заячківський, зразковий священик - громадянин, замітний діяч з 1848 року. Хай глибокі думки його промови, виголошеної на перших Загальних Зборах “Просвіти”, відкривають очі незрячим, а ідейним борцям додають свіжої сили до дальшого змагання за наші ідеали!

“Щира охота пізнати чесних львівських українців (в ор. русинів) і докинути дрібненьку лепту до просвіти народу привела мене до Львова — говорив о. Йосиф Заячківський. Завізвали ви, панове, і село на нинішні збори, то ж і з села прийміть ласкаво голос, хоч неучений, а щирий. Не гадаю я відзиватися від духовного стану, до котрого і я належу, — за нього можу лише сказати євангельськими словами: “Сам возраст имат, сам о себі да глаголет”, але маю вам донести два слова від того, що так скажу, німого сільського народу, від котрого представників не бачу на тім зборі. Одно слово подяки для вас, панове, що в так краснім числі зібралися радити про його просвіту.

“Правда, в тім великім та чужім Львові через ті останні століття було все від рода в род кілька щирих заступників народу, котрі, як стійкові на згубній варті, визирали хвилі, коли їх “очі увидять спасеніє і славу людей своїх”. Виглядали і не увиділи, і так один по другім угасали. Так було, аж поки не засіяв славний 1848 рік і воскрес український нарід (в ор. руський), а на чолі народу поставив себе духовчий стан. Нарід узяв його за свого проводиря й заступника, узнали його й чужі. Не диво ж, що на нас піднялася вража сила, а ми, священики, не до боротьби поставлені, але радше апостоли

миру, злякалися тої бурі, зачали оглядатися поза себе, щоб плечі забезпечити і — відступили так далеко, що втратили з очей нарід, а нарід нас"). Тож на наше місце хочете ви, панове, ставати і повести дальше діло просвіти народу там, де ми перестали. За те нарід вам дякує, а Бог хай благословить!

"До вас же молоденькі тут присутні братчики, шкільна молодь, маю друге слово від народу, а то просьбу, щоб ви пішли за прикладом старших братів ваших і не зрадили ніколи свого народу. Не гнівайтеся на мене за те слово. Нарід знає, ба, й світ знає, яке красне чуття оґріває нині вашу грудь. Коби ж так все було Щоб ви годні були оперлися тому сильному наповові, що хоче вас відтягнути від нашої народности! Навіть тоту невинну народну літературу, тоту жебрачу кість, що й найлютіший володїтель лишає підбитим народам — і тоту хотять вам обмерзвити, указуючи на наших письменників — голодних і босих.

"На що вам — кажуть — мудрувати й нове непотрібне творити? Радше берїться за готові багаті сусїдні літератури, черпайте і насолоджуйтесь обильно, чи з лївої, чи з правої сторони. Боже милїй! Чи лиш українець - сирота має бути так темний, щоб не пізнавав, що чужа література, ба й культура чужа, — то двірська барва, лїберїя, золотом шита? Скоро її раз натягнеш, прашай воля! Служи до віку тому, чїю барву носиш.

"Дарма вас лякають самим народом, що він не вирозумїлий, невдячний, недорїчний. Бо де ж й вже набралось би довір'я в тїм бїднім

Управа Філії Т-ва "Просвіти" в Березатері — 1956 рік.

народі? Не кажу вже за тоті віки, в котрих сільський нарід не знає, коли то верхні освічені верстви нарід опускали, — досить і того, що він нині видить, зачавши від того хлопчика, котрому необачний учитель при вступі до школи мову вивертає, аж до того укінченого студента, що стоїть на роздоріжжю, з котрого показують йому всякі дороги. На котрунебудь він вступить, чим дальше піде, роздобуде собі красного хлібця, цвітучої долі. І кожна дорога поведе тебе з батьківського дому в чужу сторону, тільки тої дороги не найдеш, котра привела б тебе назад до свого народу. І звідки ж взялося б ще довір'я в того народу, котрого так скоро опускає все, що тільки крихту підійметься?

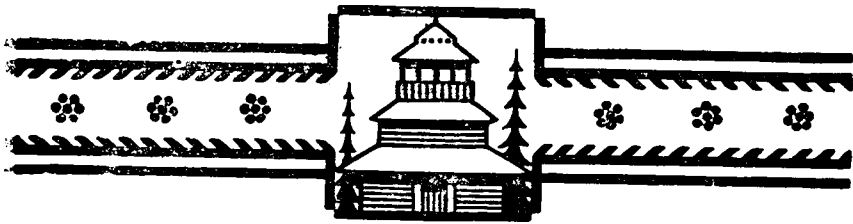
!) Ділайте ж нині, щиро, кожний у своїм званні! Бідна Україна-мати, бідні і ви, сини її. **Праця — це ваш капітал, з котрого маєте сплатити довг народови.** Так, ви знаєте, і нарід того свідомий, що ваша нинішня наука оплачується по найбільшій частині тим мізерним грошем, на котрий нарід криваво працює. А як доробитися куска хліба, щоб вас Бог охороняв від тої сьогочасної чуми, від огидного космополітизму, котрий є погибллю всякій народності, — то держитесь живого народу.

“Під кінець на розході лишаю вам, чесна молодіже, малий образець, котрий остав в моїй пам'яті з тих часів, коли сидів я в шкільній лавці. Ото в старій мітичній Греції найславніший герой Геракль не міг побороти велетня Антея, бо скоро цей ослабав, то, щоб лиш ногою землі диткнути, прибувало йому нової сили, бо земля була йому матір'ю. Аж коли Геракль підніс його від землі, тоді відорвав йому силу і тоді здавив його. Так і ви, любі братчики, хоч яка тяжка була б ваша боротьба, хоч як високо підняла б вас доля, **не давайте відорвати від вашої матери — від народу!** Тоді лише ви будете сильні в народі, а нарід вами сильний! О то просить вас нарід моїми устами”.

*) Ці слова, висказані з мужеською відкритістю, ілюструють дуже чітко складність ситуації, в якій приходилось діяти галицьким українцям, а зокрема духовенству в часі перед заснуванням “Просвіти”.

“Хр. Голос”

М. Данилишин

60-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ В АРГЕНТИНІ

Починаючи від 1890 року, відносини, які існували на українських землях приневолювали переваже число наших громадян емігрувати на чужину і там шукати кращих умов прожитку, ніж вони мали їх під опікою всіх займанців нашої Батьківщини.

Такий стан речей, доповнений в початках пропагандою платних агентів, а опісля відносинами, що виникли внаслідок війни довели до того, що постали численні українські громади в ЗДА, Бразилії, Канаді, Аргентині, Уругваю, Парагваю, Венесуелі та Чиле, опісля навіть в Австралії, Тунезії та на Далекому Сході, де переваже число нашої спільноти в тяжких і складних умовах промощує собі шлях буття, вкладаючи в це всю свою життєздатність.

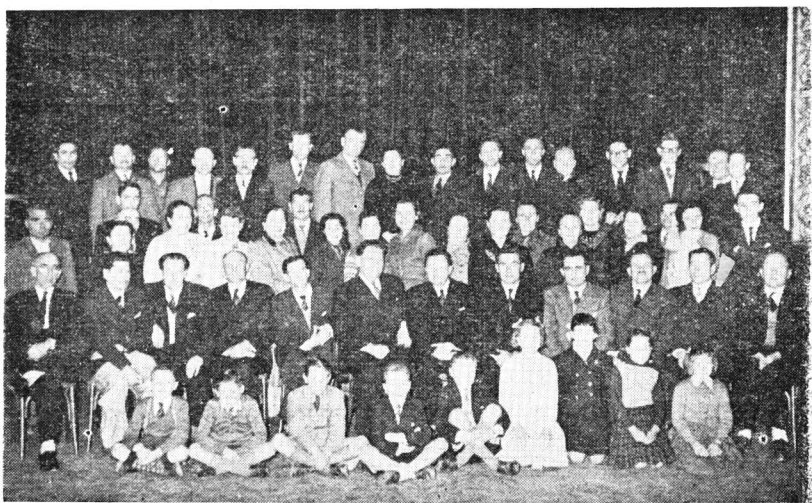
Українська спільнота в Аргентині має вже за собою 60-літній шлях буття, встелений всіма труднощами та злиднями скитальщини. Слід підкреслити, що цей тернистий шлях пройшла наша громада з повним успіхом, бо затримала свою національну індивідуальність, здобуваючи також признання гостинного і свободолюбного аргентинського народу.

Життя перших наших поселенців було досить складне. Кожний наш емігрант, прибувши до Аргентини, опинився серед невідомих йому відносин, без знання мови, серед інакших кліматичних обставин і кожний в поті чола промощував собі шлях буття серед тих під кожним оглядом трудних та невідрадних обставин емігрантщини. Ніхто з наших поселенців не привіз зі собою великого капіталу, а кожний праєю та витривалістю здобував собі шматок насущного. Важкі відносини були для всіх, як для тих, що осіли як рільники-колоністи, чи для тих, що приїхали на заробітки. Всі вони зазнали злиднів емігрантщини та її початкових труднощів. Дошкулював їм гарячий тропікальний клімат, приходилося терпіти голод і холод, шукаючи можливостей прожиття. Не один з наших громадян проїхав територію Аргентини зловж і поперек, та не один до смерти не забуде дошкульну спеку та в'їдливу комашню, яка роєм обсідала всіх наших відважних імігрантів.

Сьогодні про це все остається тільки спомин, на підставі якого можна ствердити, що пройдений шлях мав свої труднощі, але за те приніс українській громаді певні та наявні успіхи.

Перші українські поселенці в Аргентині

Хто був першим українським поселенцем в Аргентині, немає змоги устійнити. Переведені в цій справі дослідження дали змогу зібрати деякі дані про осіб, які коли не були першими, то належали до "піонерів" поодиноких наших громад, та прожили в них понад пів століття. До піонерів українського поселення в Аргентині можна зарахувати наступних людей: в Апостолес (провінція Місіонес) живе Андрій Король, уроджений в селі Незвиська, повіт Городенка, дня 1-го вересня 1883 року, до Аргентини приїхав дня 17-го червня 1900 року, поселився зі своїми батьками та братом Іваном Королем в Апостолес, де живе й дотепер. Його родина складається з 6 синів, 8 дочок та 50 внуків. Разом з ним приїхали ще такі особи: Іван Зубрицький, Михайло Герула, Дмитро Андрухович та Олекса Садовяк, які також поселилися в цій самій місцевості. В травні 1900 р. приїхав другий транспорт з повіту Товмач, складений з таких осіб: Василь Рибак, Микола Круховський, Федір Яковець, Василь Барчук, Дмитро Барчук, Максим Кравчук, Юрко Буртник, Федір Спасюк, Федір Попіль, Гриць Козак та Павло Король. Повищі інформації подаю на підставі анкетних листків, за власноручними підписами Андрія та Павла Короля.

Члени Філії Т-ва "Просвіти" на Док Суді.

З архівів Т-ва "Просвіта" в Буенос - Айресі маємо дані про приїзд транспорту в 1902 році, коли то приїхав Дмитро Ільницький, що осів в місцевості Трес Капонес (пров. Місіонес), де кілька років тому помер. Він заслуговує на згадку також тим, що він привіз зі собою один примірник "Галицької Зорі" з дня 25-го листопада 1848 року, і цей унікат подарував він Т-ву "Просвіта" в Буенос-Айресі. З тих самих джерел довідуємося про Д. Вареницю, Іллю Козака та про Дмитра Брицького, який у виданнях "Просвіти" описував початки українського поселення в провінції Місіонес.

Одна з найбільших громад української еміграції.

Приїзд українців до Аргентини починається від 1896 року, коли уряд започаткував колонізаційну акцію на своїх просторах територіях, поверхня яких виносить понад 2.789.000 квад. кілометрів. Замітніші розміри прибирає приїзд нашої еміграції в роках від 1902 до 1908, а масовий приїзд відбувся в роках від 1920-го до 1930-го року, коли то в наслідок світової економічної скрути, Аргентина змушена була ввести еміграційні обмеження, що в пізніших роках скасовано.

Українська спільнота в Аргентині розпорошена по всіх провінціях Аргентини, так що по всіх головніших містах та промислових осередках можна зустріти численні наші громади, а е також поважне число громад, що їх мешканці осіли в місцевостях різних провінцій як осадники - колоністи, що займаються рільництвом.

Переведені в цій справі обчислення дають підставу ствердити, що українська спільнота в Аргентині нараховує приблизно 150.000 (сто п'ятдесят тисяч) душ, гобто вона належить до найчисленніших скупчень української еміграції.

Змагання за розбудову та загальне скріплення.

Пройдений 60-літній шлях українців в Аргентині був устелений всіма будовнами емігрантської діяльності. Кожний наш громадянин, кожна наша громада промошували собі шлях життя як могли і як уміли, але всі загально і постійно змагаються за краще завтра та скріплення, маючи на увазі не лише особисті надбання та вигоди, але і в першій мірі розвій нашої спільноти та добро нашого народу.

Змагаючися за свій прожиток, наші поселенці не занедбують організаційної акції. Зараз, після побороення початкуючих труднощів, наші поодинокі громади починають організуватися та розбудовувати суспільно-громадське життя. Їхніми заходами та зусиллями постає цілий ряд парохій, вони своїми власними силами будують кількадесят вже наших церков, творять наші організації та будують "Народні Доми", в яких концентрується увесь культурно-освітній рух.

Почавши від 1948 року громадсько-організаційний рух значно скріплюється. Після закінчення другої світової війни приїхало

до Аргентини поважне число наших священиків обох віровизнань та освічених людей, які значно скріпили громадську діяльність нашої спільноти.

Загально українська спільнота в Аргентині нараховує понад 20 окремих і самостійних організацій, об'єднаних у Центральній Репрезентації, яка являється її офіційним представництвом. Видається рівнож 10 українських публікацій, газет та журналів, які обслуговують потреби поодиноких наших організацій, що служать самостійницькій думці нашого народу.

Скріплюється також акція релігійна та видавнича, яка має на меті збереження наших національних цінностей та збереження доброго імени нашого народу.

Відмічуючи 60-ліття українського поселення в Аргентині, приходиться ствердити, що вона в цілості і постійно змагає за розбудову та скріплення, не забуваючи при цьому про оборону самостійницьких прав нашого народу.

Управа Філії Т-ва "Просвіта" на Док Суді

30-ЛІТТЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В АРГЕНТИНІ

До численніших наших збірок на еміграції можна врахувати також українську спільноту в Аргентині, яка пройшла вже всі початкові емігрантські труднощі і в теперішніх відносинах вона набирає вже не лише відповідної сили, але має певні здобутки та значення. Українська громада в Аргентині пройшла вже понад 60-літній період емігрантського буття, встелений всіма труднощами емігрантської дійсності, але пройшла його з певними здобутками та успіхами.

Вже від самих початків свого поселення, спершу кожний наш скиталець зокрема, опісля громадно українські поселенці в Аргентині мозольною працею та витривалістю зуміли промостити собі належний шлях буття, зберігаючи при цьому свою національну індивідуальність.

Ніхто з наших поселенців не привіз зі собою великого капіталу, а лише працьовитістю та витривалістю кожний з наших емігрантів здобував собі кусок насушеного. Тяжкі були відносини для всіх, як для тих, що приїхали та осіли рільниками - колоністами, чи для тих, які приїхали на заробітки, чи для тих, що в наслідок неприхильного для нас закінчення воєн, були змушені шукати притулку в підтропікальних країнах південної Америки.

Про всі ці перші пригоди та труднощі остається вже лише спомин, їх вже пройдено і то успішно, а згадуючи про них, можна сміло ствердити, що **“все те, що наша спільнота дотепер придбала, все те, що ми загально, чи то в приватному, чи організаційному житті, зуміли досягнути, то все те надбане нашими власними силами, нашою продовженою витривалістю, нашими безупинними зусиллями та працьовитістю!**

КОЛИ І ЯК ТВОРИЛИСЯ НАШІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Українські громади знаходяться по всіх закутинах Аргентини і кожна з них без огляду на те, чи вона числом більша чи менша, почавши від перших років існування, намагали організуватися та творити свою національну окремішність.

Зараз після побороення початкових труднощів, наші поселенці громади починають організувати свої суспільно - громадські та релі-

гійні установи, які поступенно зростають, та скріплюються на всіх відтинках громадського життя.

Організаційне життя українців в Аргентині започатковується ще в році 1919, коли то створено першу “Читальню-Просвіти” в провінції Місіонес, що є колискою українського поселення в Аргентині.

Посилений організаційний рух починається шойно від року 1924, коли то створено кілька українських організацій, які з бігом часу розвинули свою діяльність і деякі з них ведуть свою діяльність по сьогоднішній день.

Про початки нашого організаційного життя в Аргентині стрічаємо відповідні дописи у виданнях Матірної “Просвіти” у Львові, та у львівських виданнях, як: “Новий Час”, “Неділя”, “Український Емігрант” та в журналі “Життя й Знання”, а також в окремій брошурі, написаній о. Степаном Вапровичем, який, повертаючись на рідні землі, придбав відповідні матеріали, що їх в 1935 році видало видавництво “Нова Зоря”. Документальні дані про життя української спільноти в Аргентині, будуть в окремій книжці, яка з присвятою 30-літній діяльності Тевариства “ПРОСВІТА” в Аргентині, появиться друком десь при кінці цього року.

Організації молоді та жіноцтва виникають значно пізніше, хоч українське жіноцтво брало активну участь в організаційному житті наших громад вже від перших років. Вони виконували свою працю в середині наших поодиноких організацій, не творячи своєї екстремності головню з тих причин, що в початкових роках жіноцтва було значно менше, але їхня праця була помічна на кожній ділянці наших громад.

Філія Т-ва “Просвіта” на Док Суді — Жіноча Секція

Організаційний рух українського жіноцтва в Аргентині започатковується щойно в 1939 році, коли почалися творити Жіночі Секції при існуючих наших організаціях, які в більшості продовжують свою діяльність досьогодні.

Перша самостійна жіноча організація в Аргентині була заснована в Буенос - Айресі в році 1931 під назвою "Доброчинна Спілка Жінок", яка проіснувала кілька років, а потім припинила свою діяльність. Щойно в році 1949, з приїздом значного числа нашого жіноцтва з вищою освітою, виникають нові самостійні жіночі організації, які ведуть поживавлену діяльність та співпрацюють з існуючими Жіночими Секціями, чи жіночими гуртками, які мають назви "Сестрицтва" чи "Марійських Дружин", які існують при наших парохіях. Загально жіночий рух в останніх роках набирає чимраз ширших розмірів і його акція дає позитивну працю в розбудові нашого національного життя.

Перша організація молоді була заснована в 1938 році, при філії Т-ва "Просвіта" на Док Суді, під назвою "Молода Громада", що після кількох змін її структури та правил діяльності, а навіть назви в травні 1939 року оформлено її як "Секцію Української Молоді" в скороченні "СУМ". Подібні секції молоді творяться також при інших наших організаціях, в пізніших роках засновується "Пласт", який займається вихованням нашого доросту, організуючи свої станиці по всіх головніших осередках нашого скупчення. Створено також "Союз Аргентинсько - Українських Студентів", який об'єднує студіюючу нашу молодь та уможливорює їй акцію на всіх ділянках виховно - освітнього та громадського життя.

Помимо всіх заходів, організації молоді не досягнули належного їм розвою і тому слід підкреслити, що справи молоді мусять бути поставлені на відповідне місце, бо від належної розв'язки цього питання в значній мірі залежить майбутність нашої спільноти в Аргентині!

ТРИДЦЯТЬЛІТТЯ НАРОДНОЇ СЛУЖБИ

Піонером організаційного життя українців в Аргентині є "ПРОСВІТА", якої три основні клітини (це "Просвіти" в Буенос - Айресі, Беріссо і Док-Суду) мають за собою 30 років народної служби. В тому відношенні треба ствердити той факт, що історія повторюється. Як колись на наших рідних землях "Просвіта" була основою нашого громадсько - організаційного життя, так і тут на скитальщині "Просвіта" стала не тільки основою, але живою історією нашого національного життя. Наші громадяни не тільки Аргентинці, а також Уругваю та Парагваю пов'язані цілою сіткою "Просвіт", діяльність яких служить нашій загальній справі та самостійницькій думці нашого народу.

Відмічуючи 30-ліття організаційного життя українців в Аргентині, стверджуємо той факт, що кожна наша організація — це наша національна твердиня, це носій нашої культури, та оборони прав нашого народу. В рамках нашої організації ми спільно радіємо наши-

ми осягами, ними ми журимося нашими потребами, та в них ми творимо нашу майбутність, змагаючись за повну незалежність нашого народу!

Пройдений нами тридцятьлітній шлях організаційних змагань був під кожним оглядом успішний, але не закінчений. Доля нашого народу ставить до поодиноких наших організацій та до всього нашого громадянства відповідні вимоги, що їх спільно мусимо виконувати, перебираючи кожний свою частину національного обов'язку.

В житті наших численних громад в Аргентині релігійне життя займає перше і почесне місце, бо воно творилося скоріше, ніж організаційне, та рівнож має певні здобутки та осягнення. По наших громадах є цілий ряд церков та парохій обидвох наших віровизнань, які заслуговують на те, щоб про їхню акцію та здобутки подати окремі звітлення, які вповні відповідали б їхньому дійсному станові та розвитку.

ВАЖЛИВІШІ ДІЛЯНКИ НАШИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Відмічуючи тридцятьліття організаційного життя українців в Аргентині, треба ствердити, що в житті наших емігрантських скупчень важливу акцію виконували НАРОДНІ ДОМИ, які завжди були осередком суспільно - громадського життя.

Привезенні з рідних земель загальні прийнятий звичай, що кожна громада мала свій "Народний Дім", знайшов належне прийняття й серед емігранції, де набуття домівки вважалося життєвою konieczністю кожної нашої громади.

Управа і члени СУМ ім. полк. Євгена Коновальця при Філії Т-ва "Просвіта" на Док Суді

Кожний народний дім представляє собою нашу національну твердиню, в якій скупчується вся активність громади. В цих народних домах приміщувалися: читальня, бібліотека, рідна школа, дитячий садок. В них улаштовувано такі обходи, як: ялинка, спільне свячене, релігійні відправи, національні свята і т. д. Більше цього, народні доми давали змогу нашим громадянам зберігати наші традиції та звичаї, бо в них відбувалися також приватні обходи поодиноких громадян, які улаштовували в цих домах такі обходи, як хрестини, весілля чи інші родинні свята, а навіть у випадку смерті когось з членів, то погребові церемонії відбувалися в народних домах, що вважається як признання для кожного члена.

Вже цей самий факт, що будову народних домів виконувала кожна громада спільними заходами та зусиллями, викликував загальне признання серед тубільців та емігрантських скупчень інших народностей. В більшості випадків будову народних домів переводило членство безіntересовно, виконуючи працю суботами та неділями, тобто в дні відпочинку, або навіть ночами, бо інші години були заняті на те, щоб здобути засоби на прожиття.

Започатковувано будову таких домівок традиційним заложенням "угольного каменя" і закінчувано його посвяченням та відкриттям, що перетворювалося у величаву маніфестацію, яка зараховувалася до історичних подій кожної громади, що, посвячуючи свій "Народний Дім", віддавала його на услуги громари, здаючи тим іспит організаційної зрілості.

Неменш важливу акцію виконували відділи "Рідної Школи". По всіх наших громадах, при кожній нашій організації чи парохії творилися відділи "Рідної Школи", які в більших чи менших розмірах займалися вихованням нашого доросту, віщплюючи йому любов та пошану до своїх традицій, звичаїв та всього, що наше рідне.

Провідну роль виконували читальні - бібліотеки, які ширили нашу книжку та пресу, як рівнож культурно - освітні секції, при яких плекалося наше народне мистецтво, як хори, оркестри та аматорські гуртки, і виконувані ними музикально - вокальні виступи та національні танки находили належне признання серед чужинців, та поширювали популяризацію українського імени та його народного мистецтва.

Одною з важніших ділянок в житті наших громад виконала наша національна преса, яка має за собою понад 25 літ існування. Вона постійно кріпшає та збільшується. Пресові органи української спільноти в Аргентині поставали та удержувалися тільки нашими власними силами, та служили тільки нашим потребам, що в основному служили самостійницьким змаганням нашого народу.

Серед теперішніх ускладнених відносин преса відіграє велику і дуже важну роль. Сила громади, чи сила народу в значній мірі залежить від сили їхньої преси, бо власне преса є мірилом їхньої культури, та повна відбитка їхньої моральної сили та дійсної духової вартости.

Українська преса в Аргентині руководилася тільки беззастережною службою інтересам нашої громади та нашого народу і ці основні напрямні вповні продовжує!

ЗАГАЛЬНІ ПІДСУМКИ

В загальному українська спільнота в Аргентині має за собою от-коло 60 років буття, та понад 30 років організаційного життя, підсумки яких говорять зовсім додатньо, про їх зріст та скріплення. Серед наших громад нараховуємо загально понад 20 самостійних організацій, що разом зі своїми філіями та відділами мають 75 окремих одиниць, які знову мають 16 власних домівок, що представляють кількामільйонове майно, вартість якого не в грешах, а в тому, що нові являються наглядним доказом нашої життєздатности.

Коли до повищих здобутків додати ще недавно створений Союз Купців та Промисловців, існуючу Кооперативну Шадничу Касу, та цілий ряд належно розбудованих приватних підприємств, то це наглядно доказує життєздатність нашої громади, яка постійно та під кожним оглядом зростає та розбудовується.

Всі повищі набання — це вислід невисипушої праці та жертвенности нашого зорганізованого громадянства, яке по змозі своїх сил розбудовує своє життя на всіх можливих відтинках.

ЧОГО ВИМАГЛЄ ВІД НАС БУДУЧИНА

В змаганнях за своє прожиття українська спільнота в Аргентині

Члени Філії Т-ва "Просвіта" на Валентін Альсіна

має значні успіхи, але будучина ставить нам цілий ряд вимог, від розв'язки яких залежить наша майбутність.

Щоб поодинокі наші громади могли дійсно і постійно розвиватися та належно служити нашій загальній справі, вони **мусять бути добре зорганізовані та культурно розвинені!** Зорганізовані мусять бути в цьому розумінні, що не мусять мати якнайбільше організацій, але, щоб ті організації були сильні та могли заспокоювати потребу своїх громад. Спільно мусимо змагати, щоб наше організаційне життя опиралося на здорових основах і як таке служило нашій загальній справі, а не поодиноким груп чи осіб.

Змагаючи на здорові основи в організаційному житті наших громад мусимо мати на увазі, **«що сила наших організацій не в кількості, а в якості!** Поодинокі наші організації повинні поставати та існувати для того, щоб доповняти діяльність існуючих, а не для того, щоб з ними конкурувати та поборювати, або заспокоювати амбіції тих, що пройшовши вже всі існуючі організації, засновують нові лише для того, щоб мати можливість зводити особисті порахунки, чи поборювати, або обчорнювати інакше думаючих.

В ім'я нашого загального добра мусимо проаналізувати діяльність наших організацій, **підтримуючи все, що є для нас корисне та успішніше, а усувати з наших рядів все, що являється шкідливе та руйнуюче.**

Перед нашими організаціями одна важлива проблема остається до полагодження — **це проблема молоді.** Або ми зуміємо це питання розв'язати так, що запевнимо належне виховання нашої молоді, яка знову зі знанням і свідомістю перебере в будучому наші обов'язки, та тим самим **забезпечить нашу майбутність,** або коли цього ми не осягнемо, то це засудить існування нашої спільноти на повний занепад, до чого ми допустити не повинні. Нам, як нації, як громаді, потрібні фахові та освічені сили, щоб належно репрезентували нас і нашу справу в тих складних відносинах, що їх переживаємо.

М. Данилишин

Коли мене на фронт ти проводжала,
пучок конвалій ти мені дала,
і в серце увійшло розстання жало,
й сльоза сумна на вії наплила.

Місто, мов і тепер, кругом гуркоче,
летить машина в грізну далечінь,
а я все бачу сині, сині очі
і на шоках од вій печальну тінь.

Війна гриміла по усій планеті,
в крові тремтів багнетів гострий ліс.
Пучок конвалій у моїм планшеті
я крізь вогонь невиданий проніс.

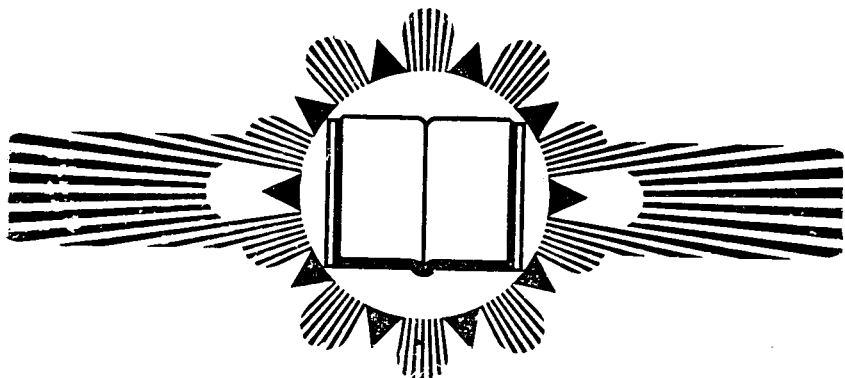
Він одшумів, розлуки скорбний вітер,
коли звелось звитяги знамено.
Я на коханих віях сльози витер..
Як це було давно, давно, давно!

Коли в диму гули уламки сталі,
і небо все здригалось у вогні. . .
Лиш на стіні сухий пучок конвалій
нагадує про ті далекі дні.

1955.

Управа Філії Т-ва "Просвіта" на Валентін Альсіна.

В Е Л И К И Й Д Е Н Ь

(З нагоди двадцятьліття “Просвіти” в Парагваю)

Коли українці почали прибувати до Парагваю, трудно вгадати. Одначе з переказів і оповідань виходить, що перші українські поселенні, які приїхали до Парагваю, це були українці з нашої Волині. До Парагваю вони приїхали з Аргентини околo 1925 року й осіли в колонії Уруса-пукай (в околиці міста Енкарнасіон).

В пізніших роках у згаданій колонії виникає Т-во “Просвіта” і це, мабуть, перша культурна клітина українського життя в Парагваю. Про згадану “Просвіту” ми мало що знаємо. Знаємо, що “Просвіта” в колонії Уруса-пукай була українською національною організацією, бо це Т-во когистувалось статутом Т-ва “Просвіта” з Аргентини. Початок українського організаційного життя в Парагваю треба уважати від того часу, коли відбулись основні збори “Просвіти”, і парагвайський уряд визнав “Просвіту” правно - існуючою організацією. Цю велику подію в житті українців в Парагваю часопис “Український Емігрант” ч. 2 з 1937 року писав так: “Великим днем українських переселенців у Парагваї треба вважати день 11 червня 1937 р., коли то в місті Енкарнасіон зібралися делегати всіх українських колоній, щоб відкрити Товариство “Просвіта”.

Реферат про положення української еміграції в Парагваї виступив п. І. Палатинський, після чого вибрано управу товариства в складі: голова І. Палатинський, заступник І. Мартинюк, секретар М. Кушлій, скарбник О. Бачун, заступник П. Кузьмович, член В. Король, А. Винниченко і М. Рабчук. Далі “Український Емігрант” пише: “Від цього дня почалася пожвавлена праця, що триває по нинішній день.” Так писав львівський часопис. А ми сучасники — члени “Просвіти” в день Двадцятилітнього Ювілею, який обходитимемо в червні 1957 року, киньмо гасло: “Пожвавлена праця “Просвіти” триватиме аж до великого дня, коли встане Самостійна Соборна Українська Держава”!

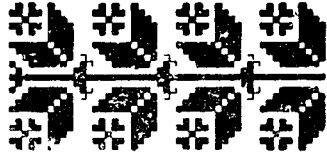
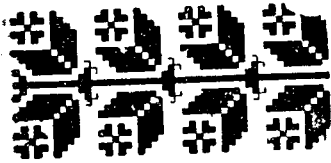
В. Кривінський

Учасники (з Філій і Централі) врочистого акту посвячен-
ня домівки Філії “Просвіта” в колонії Сандова— Па-
рагвай.

Акт посвячення просвітянського дому в кол. Сандова —
Парагвай (посередні о. І. Бугера).

“КОЛЕКТИВНЕ КЕРІВНИЦТВО”

(Модерна казка)

Спершу це було досить давно, жив був собі звичайнісінький цар-Жив і тільки. Потім принесло революцію. Ви самі знаєте, що то за штука. З революцією поприносило різних темних типів, вроді Володі Леніна. Коло Володі почали копашитися інші Давиди, Скрябіни, ітд. Коли вже було по цареві, почали оті типчики різні гасла пускати, мовляв, диктатура пролетаріату, навіть куховарка може бути головою держави; усі тепер рівні, хто був нічим — той стане всім. Дехто тому повірив, дехто мав сумнів, ще дехто не повірив. Тоді отих останніх почали дусити, як мух. А тих, які мали сумнів — як бліх, пізніше прийшла черга на тих, хто дійсно в цю буйду повірив. Але це пізніше. . .

Значить, Володя Ленін з братвою нарид дусить, диктатуру пролетаріату заводить і вже вроді як на вождя “мірового рабочего класу” вилазить. А тут як на злість Володі висунувся отакий непоказний, поцяпаний віспою, грузин Джугашвілі. й він же Коба, і він же Сталін. Завів з Володею дружбу і “вобщє” ніби Володі допомагає оту диктатуру заводити. Помагав, помагав, а потім бачить, що може і без Володі обійтися. А Володя теж бачить, що сам без того Коба може диктатуру робити. Отож вони обое бачили те й почали один на одного кривим оком кидати. Та Коба не дармував. Поговорив з деякими типчиками, пообіцяв дещо, ну й пішов до Володі в гості. Розговорились. Коба каже: — Ну, понемаєш, товариш Ленін, пішов тобі “сіким башка”. Кенджаком будем резать, аж сам не останусь.

Володя, як кажуть перекази “здрєфіл”, тобто злякався. Почав Дзержинського, чи іншого генєушника кликати. А Коба йому на заспокоювання — водички. Мовляв — я пожартував. А до водички кавказького зілля непомітно вкинув. Так, чи інакше, поки Володя “отдал канци”, тобто накрився ногами. Надя Крупська — жінка Володі про це знала. Але Коба її попередив: — Хочеш жити? Живи, а ні... Надя вибрала “живи”. І жила, аж поки комусь старушка не натякнула легко про те, як Володічка помер. Тоді її дуже швидко до Володі в гості одправив Соса “удалец-малалец”.

Отож лишився сам Коба. Правда були різні там ухили, троцькісти, бухарінці й ще декілька інців, та їх помалу усіх до Володі пустили.

Лишився Коба сам, а коло нього братішки, вроді Молоточка Скрябіна, Мошка Кагановича, і прочая і прочая. Між прочая заліз

непам'ятно і другий “удалець-маладець — Нікіта Хрущов. Умів, понімаєте”, гопака вшкварити, хоч і важив, як добре відгодований кабан, то Коба його і тримав на розвагу. А Коба за цей час взяв усіх за морду і робив, що лише хотів. Була одна журба у Коби і то вічна: Україна ніяк не хотіла Кобі в кулак лізти. Посилав туди Мойшу Кагановича, полячка Косіора, руссаго чаловека Постишева, — не помагає. Живе Україна. Тоді покликав Сталін і він же Коба, Джугашвілі, Нікіту.

— Ти вмієш гопака танцювати? Вмієш! Отож валяй на Україну і доти не повертайся, аж поки я тебе не покличу. А там сам знаєш, що треба робити. . .

Одягнув вишивану сорочку Нікіта, вроді “тоже” українцем став і поїхав. І організував голод такий, що світ ніколи не бачив. Виморив голодом десять мільйонів людей. А Україна не здається. Винищив усю інтелігенцію. Винищив робітників, селян. Живе Україна.

Коба вміжчасі свою другу жінку Аліллуєву за її релігійне прізвище сам особисто застрілив, а потім плакав (на radoшах, звичайно).

Мало йому було своєї жінки, так він почав кого попало, але не русскіх людей, бо сам став за цей час ніби самим Петром Першим.

Бачать корешки Коби, що тут “русскім духом” пахне, бачать, що як вони не лізуть зі своєї власної шкіри, не кажучи про чужу, нічого не помагає.

Перелякався Мойше Каганович, а ще дужче Мікоян, а за ними:

Члени Т-ва “Прoсвіта” в Парагваю

й Ворошилов, за Климом затремтів. . . Одним словом затремтіли, задрожали усі, хто з Кобою голови чужі стинали, рятуючи свою.

А Коба натякає на нову ще ніде не бачену чистку. Набридли мені усі! Дегенерати, ідіоти, холоуї. — Говорив він колись Тітові широко про своїх наркомів - міністрів.

Тоді корешки порадилися між собою і вирішили Кобу до Володі в гості відправити. Коли не ми його — то він нас. Сказано і . . . уявіть, навіть зроблено! Але з таким страхом, про який важко і писати. Кожний з них не одну нічку не спав, боячись, що приятель - корешок піде і Кобі усе розповість, рятуючи свою голову: Але такого не сталося.

Отож виглядало ніби усе так: Прийшли усі корешочки до Сталіна і кажуть:

— Досить тобі нашими штанами трясти. Пора і честь знати! Вмирай, дорогий, геніяльний вождь, на радість нам в першу чергу, ну і народам в другу. Хотів покликати Коба свого вірного Берію на поміч та . . .

Свиснув у два пальці перший наш маршал Ворошилов Клима, як не кинулись корешки на Кобу і як не почали КОЛЕКТИВНО його вмирати, аж Коба дійсно і пустив комуністичного духа разом з матерією . . .

З цього і виникло так зване колективне керівництво. Воно тримається й досі. Аж поки не набридне або Нікіті або іншому новому Жукові бавитись у цю забавку і візьме він усіх за морду і . . . Одним словом казка може початися, як колись. Лише . . . з тією різницею, що оті народи, які колись поневолили російський кулак, вже не дадуть себе так легко взяти. Не такі тепер часи.

Все йде, все минає. . .

С. Гус.

ЦІКАВІ ДРІБНИЧКИ

Показ 50 мільйонів пасажирів — мала повітряна комунікація впродовж 1955 року, що вяснює міжнародня статистична агенція, яка документально стверджує, що в цьому році повітряні лінії перевезли 51.721.000 осіб.

Також рекорд — здобув його італієць Люїджі Фракасо, що був два рази жонатий і теперішня жінка є від нього 24 роки молодша, а його родина складається з 33 дітей.

Холоднокровність перемогла. — Недалеко Неаполю до одної фризійерні вповзла три і пів метрова гадюка та обвинулася довкола ніг власника фризійерні, який зі страху застиг на місці. Вирятував його молодий хлопець, який, зберігаючи повну холоднокровність, не наробив крику, а взяв бритву та відтям повзунові голову, звільняючи в такий спосіб напів мертвого фризійера.

Управа Філії Т-ва “Просвіта” — Сан Мартін

Жіноча Секція Філії Т-ва “Просвіта” на Сан Мартін. 1955 р.

Володимир КАПЛУН

НА ПЕРЕДОНІ СВЯТОГО МИКОЛАЯ

СЦЕНІЧНА КАРТИНА НА ОДНУ ДІЮ

ДІЄВІ ОСОБИ:

МАМА — інтелігентна жінка, нова емігрантка, років 39-40.

ОКСАНА — років 12.

МИРОСЯ — років 10.

ЮРЧИК — років 8-ми. (Всі її діти).

Річ діється в Аргентині, в домі вбогої нової емігрантки-українки, якої чоловік загинув у бою під Бродами 1944 року, як поручник 1-ої Української Дивізії УНА, а старший син залишився в лавах Української Повстанської Армії.

ОКСАНКА, МИРОСЯ та ЮРЧИК (сидять при столі й переглядають якийсь ілюстрований журнал).

МАМА (щось шепче й по хвилині підводить голову й звертається до дітей): Ану, діточки, хто з вас знає, яке в нас завтра свято?

ДІТИ (звертають свій допитливий погляд на свою маму та мовчать).

МАМА (добродушно всміхаючись): Ну, не знаєте?

ДІТИ: Ні не знаємо..

МАМА: Отже, я вам скажу. Завтра є свято Святого Миколая.

ДІТИ (здивовано викрикують): Так це вже завтра?

МАМА: Еге ж. мої любі, завтра.

МИРОСЯ: А ми й не знали...

МАМА: Я вам і не дивуюся, бо й сама мало що не забула.

ЮРЧИК: Момочко!

МАМА: Що, Юрчику?

ЮРЧИК: А чому св. Миколай минулого року нам не приніс нічого?

ОКСАНКА: Бо мабуть нової нашої адреси він не знав... Ми ж два роки тому, як приїхали з Німеччини, мешкали на Док Суді, в "Просвіті", а в минулому році перебрались у Сан Мартін...

МАМА: Може й це, а може й тому св. Миколай вам нічого не приніс, що ви тепер не пишете листів до нього, а живучи в Україні, ви писали кожного року.

Рідна Школа Філії Т-ва "Просвіта" на Вал. Альсіна
(Посередині о. Захаріясеви́ч і учителька п. Данчук)

Гурток молоді (СУМ) при Філії Т-ва "Просвіта"
на Валентин Альсіна

Святий Миколай бачив, що ви пам'ятаєте про нього, то й про вас ніколи не забував...

МИРОСЯ: Але я, мамочко, чемна..

ОКСАНКА: І я теж...

ЮРЧИК: І я, і я... Св. Миколай цього року може вже про нас не забуде...

МАМА: Всі ви однакові й тільки тепер говорите, що ви є чемні.

МИРОСЯ: Чому, мамочко?

МАМА: А ось, чому: скільки я вам говорила, щоб ви завжди між собою розмовляли по-українськи, одначе мої слова все одно, що кидати горохом об стіну..

Не дивувалася б вам, якщо б ви тут народились, але ж — тількищо два роки, як ви приїхали з Європи, а вже нашу рідну мову нехтуєте та нею погорджуєте? А чим же вона гірша від будьякої іншої? Не забувайте, що цією мовою говорять понад сорок мільйонів наших людей! Цією ж мовою написаний "Кобзар" Шевченка — оця наша національна евангелія, та багато-багато інших цінних і прецікавих українських книжок.

ОКСАНКА: А хіба ж ми не говоримо по-українськи?

МАМА: Говорите тоді, як на вас насварю. Пам'ятайте, діточки, що куди б вас лиха доля не закинула вам не вільно вирікатися своєї мови й горе тому, хто цю рідну мову нехтує та її соромиться. Саме для того, щоб плекати свою рідну мову, рідну пісню та звичаї, різні народи, між ними й ми, українці, опинившись на чужині, будують національні доми, організують культурно-освітні товариства як ось "Просвіта", чи "Відродження", щоб могли там послуговуватись своєю рідною мовою, та щоб ці доми стали для них на чужині другою їхньою батьківщиною. Пригадуєте, як це було в Міттенвальді?

ДІТИ (всі): Пригадуємо!

МАМА: Там теж була чужина, але, бувало, куди лише вступиш, всюди гомоніла українська мова, а тут, чи зайдеш до "Просвіти", чи до "Відродження", здається, наче б це не українська установа, а чужа....

ОКСАНКА: Я, мамочко, вже завжди буду говорити з Миросею та Юрчиком по-українськи.

МИРОСЯ і ЮРЧИК: І я теж. І я теж!

МАМА: Це гарно, але я хочу бачити, щоб ви слова дотримали.

ЮРЧИК: А чому, мамшю, ми такі бідні? Ось, Рэмко Підбужний має таке гарне нове вбрання та черевики, а в мене таке знищене? І дівчата також краще вбрані в будний день, ніж Оксанка та Мирося в неділю. Як би то ми тішилися, коли б нам завтра св. Миколай приніс нові вбрання!.. (До Оксанки й Миросі): — Правда?

ОКСАНКА та МИРОСЯ (радісно): Еге ж!

МАМА: А чи не забули ви ще цієї пісні, що в ній згадується про св. Миколая, що приніс дарунки?

ОКСАНКА: Ага, ця: "Як сніг упаде — білий сніг".

МАМА: Так, так!

ДІТИ: Ні, мамочко, не забули!

МАМА: Коли не забули, то заспівайте. Я вам поможу. Може й справді св. Миколай вам принесе, що бажаєте.

ДІТИ (співають):

Як сніг упаде — білий сніг
і все довкола вкриє,
мороз потисне й на шибках
квітки змии засіє. —

У теплій хаті жибонять
про щось там діти, тихо
й глядять віконцем в небеса
й на личку знать уліху..

Бо звідтіль в ясну ніч оцю
зійде святий Микола
й дарунків різних принесе
з небесного престола..

МАМА: Так оце й ви колись, бувало, заглядали крізь замерзле вікно на сюр'яне українське чебо, чи не побачите там святого Миколая, а на другий день уранці тільки розплющили очі. — перш усього дивились під полушку, що приніс вам святий небесний добродій..

Управа Жіночої Секції при філії Т-ва "Просвіта"
в Березатері. 1956 р.

ОКСАНКА: І завжди нам приносив, але в минулому році про нас забув св. Миколай...

ГОЛОС (за кулісами): “Лечеро-о-о!..”

МИРОСЯ: Мамочко, молочар прийшов.

МАМА (до Оксанки): Іди, Оксанко, ось, маєш гроші, візьми ще й масла (дає гроші).

ОКСАНКА (бере гроші й пляшки від молода і виходить).

МАМА: Ага, ти, Юрчику, питав мене перед хвилиною, чому ми такі бідні та що Ромко Підбужний має гарне нове вбрання.

ЮРЧИК: Так — чому?

МАМА (зідхнула й по хвилині): А ось чому: в них є тато та двоє дорослих братів, що працюють та добре заробляють, а ваш тато пішов до Української Дивізії під Бродами. Брат ваш, Богдан, залишився в УПА з повстанцями. Вас же — троє, а я сама й не в силі багато заробити шиттям та пранням, щоб було чим оплатити помешкання, купити харчів та й справити вам гарне одіння.

ЮРЧИК: А чому ви, мамочко, не йдете працювати десь до фабрики, там більше можна заробити?

МАМА: Тому, що ніяк мені вас самих залишати в хаті.

МИРОСЯ: Ми, Юрчику, теж колись були багаті, як наші тато й Богдан були вдома. Правда, мамочко?

МАМА: Правда, дитинко. Але що ж, коли зірвалась оця воєнна завірюха, зруйнувала ціле наше село й вирвала з-поміж нас вашого тата й брата Богдана...

ОКСАНА (входячи — чула про що говориться й каже): Я пригадую, як під нашим селом був великий бій німців із більшовиками та як село від запальних куль зайнялося, а ви, мамочко, Юрчика на руки й нас за руку та й пішли туди, де всі наші люди з села, поки не спинилися у Німеччині.

ЮРЧИК: А чому, мамочко, Богдан тоді не йшов з нами?

МАМА: Я ж його просила, але він сказав мені: “Ви — йдіть, а я мушу лишитися тут і, як дисциплінований вояк Української Повстанської Армії, битиму на кожному кроці більшовицько-московську навалоч! Не наркайте, мамо, на мене й їдьте з дітьми туди, де вам буде безпечніше, а я, й багато інших моїх побратимів, вирішили не кидати рідної землі, а стати в її обороні, перед лютим ворогом. Хай червона Москва знає, що України їй так легко не проковтнути, бо Україна виростила гідних наслідників крутянів та базарців, що поклялися їй боронити до останньої краплі крові! Прощайте, мамо, мене кличе Батьківщина — всім нам спільна Мати!” — І пішов... Боляче мені було розставитися з Богданом, але що ж мала я робити?

ЮРЧИК: Мамочко!

МАМА: Що, Юрчику?

ЮРЧИК: Яка шкода, що я не великий!.. Я теж пішов би з Богданом в УПА й у двох били б ми більшовиків-комуністів, які під

Бродами вбили нашого тата! Але як виросту, тоді таки піду в УПА!

МАМА (всміхаючись): Ні, Юрчику, в УПА ти напевно не підеш!

ЮРЧИК (нахмуривши чоло): А це ж чому?

МАМА: А тому, що поки ти виростеш великий, то УПА тоді вже не буде існувати!

ЮРЧИК: А чому? Може большевики її знищать?

МАМА: Ні, не це я хотіла сказати.

ЮРЧИК: А що, саме?

МАМА: Я хотіла сказати, що тоді вже напевно наша Україна буде вільною, від нікого незалежною державою, з регулярною національною армією, а по большевицькій голоті й сліду не залишиться!

ДІТИ: Он що!

ЮРЧИК: То ще краще, мамочко! Ми тоді напевно вже будемо знову на своїй рідній землі, я буду вчитись у військовій летунській школі, а як стану старшиною, буде нам усім тоді добре!

МАМА: Дай Боже, щоб так сталося! На тій непривітній далекій чужині ніщо мене не тішить! Тут не так сонце сходить, не так пташки співають... Тут навіть і квіти не пахнуть, як ось у нашій Україні. Там навесні — просто рай!

ЮРЧИК: Прекрасна наша Україна, правда, мамочко?

МАМА: Так, дитинко! Немає понад неї кращої в світі!
І наш великий національний співець Тарас Шевченко писав: “Немає другої України, немає другого Дніпра...”

ЮРЧИК: А я не тямлю України.

Жіноча Секція при Філії Т-ва “Просвіта” на Валентин Альсіна

ОКСАНКА: Бо ти тоді був ще дуже маленький, заледве мав півтора року, але ми з Миросею тямимо дуже добре, правда, Миросю?

МИРОСЯ: Еге ж!

ОКСАНКА: Особливо Свят-Вечора, Різдва в Україні не можу забути...

МИРОСЯ: Правду Оксанка каже, що Свят-Вечір і Різдво в нас прекрасно святкували. Це, здається найкращі над усі наші свята! Чи не так, мамочко?

МАМА: Це правда! Це так зване — “родинне свято” й тоді хто де б не був, старався на Свят-Вечір бути в рідній хаті, між своїми найближчими.

ЮРЧИК: А розкажіть мені, мамочко, як у нас виглядав Свят-Вечір та Різдво?

МАМА: Хай тобі Оксанка та Мирося розкажуть, вони теж трохи пам'ятають.

ЮРЧИК (до Оксанки й Миросі): Оксанко! Миросю! — розкажіть!

ОКСАНКА: В нас, Юрчику, не таке Різдво, як тут у Аргентині. Тут на Різдво така жара, що витримати годі, а в нас же зима зі снігом, як ось було в Німеччині, коли пригадуеш.

ЮРЧИК: Так!

МИРОСЯ: Тоді, звичайно, наш Богданко, що вчився у Львові, в гімназії, приїздив на Свят-Вечір додому й ми всі колядували та бавились на соломі.

ОКСАНКА: А на другий день свят ходили по селу колядники й колядували, одні — на церкву, другі — на “Рідну Школу”, ще інші — на Українських Інвалідів. Майже до півночі лунала коляда по селі.

МИРОСЯ: Прекрасно, Юрчику, в нас було, що просто й розказати годі.

ЮРЧИК (захоплено): Ах! Як би я хотів бути в Україні! (До мами): Мамочко, коли ми туди вернемось?

МАМА: Дасть Бог милостивий, що колись повернемось, але поки що мусимо залишатись тут, бо тепер на нашій українській, кров'ю й потом зрошеній, землі лютує новітній кровожадний Ірод — червоний москаль! Оцю, нашу медомо і молоком текучу землю насіли сараною московсько-большевицька звиродніла орда, що намагається весь наш трудолюбивий народ стерти з лица землі. Але України їй не подолати! Вона живе й бореться з вірою в свою остаточну і світлу перемогу! І хоч як лютує і скаженіє хижацька Москва, і хоч сьогодні на рідних землях на вівтар Батьківщини щодня кладуть своє молоде життя найкращі сини й дочки України, волелюбного духа української нації нікому вже не вбити! Згинув геройською смертю під Бродами в боях із московським наїзником ваш тато — поручник Першої Української Дивізії й може вже немає між живими вашого брата Богдана, але я не жалію їх, бо згину-

ли вони за те, щоб ви — молоде українське покоління могли жити, як вільні господарі своєї рідної землі!

І оце саме, мої любі діточки, додає мені сили перемогти в своєму серці біль по втраті наших найдорожчих. Ми на чужині тимчасово, тому не вільно нам забувати своєї рідної української мови, своїх народніх звичаїв та обичаїв, бо інакше ми загинемо в очужому морі. Вам, мої дорогі діточки, тут треба вчитись, учитись і вчитись, щоб у майбутньому могли стати корисними в візбудові нашої, незабутньої й дорогої, вже вільної Батьківщини-України!

Буенос-Айрес, 1952.

УЧИСЯ ДИТИНО, БО ВЧИТИСЯ ТРЕБА,
ХАЙ РОЗУМ НЕ СПИТЬ!
ЧОГО НАУЧИШСЯ, ВОДА НЕ ЗАБЕРЕ,
ЗЛОДІЙ НЕ ВКРАДЕ, ВОГОНЬ НЕ СПАЛИТЬ!

Управа "Рідної Школи" при Філії Т-ва "Просвіта"
на Сан Мартін.

ХТО БУВАВ?

(Одні заспівують, інші їм відспівують)

Перші: Хто бував, хто видав?

Мою жону на торзі?

Другі: А ми її виділи, виділи.

Та її сховали, сховали.

Перші: А я вам паски дам,

Мою жону відкуплю.

Другі: А ми паску з'їмо, з'їмо.

Та вам жони не дамо.

Перші: Хто бував, хто видав,

Мою жону на торзі?

Другі: Ми її виділи, виділи,

Та її сховали, сховали.

Перші: А я вам хрону дам,

Мою жону відкуплю.

Другі: А ми хрін з'їмо з'їмо.

Тай вам жони не дамо.

Перші: Хто бував, хто видав,

Мою жону на торзі?

Другі: Ми її виділи, виділи,

Та й ще її сховали.

Перші: А я вам писанок дам,

Мою жону відкуплю.

Другі: А ми писанки возьмемо, возьмемо,

А вам жони не дамо.

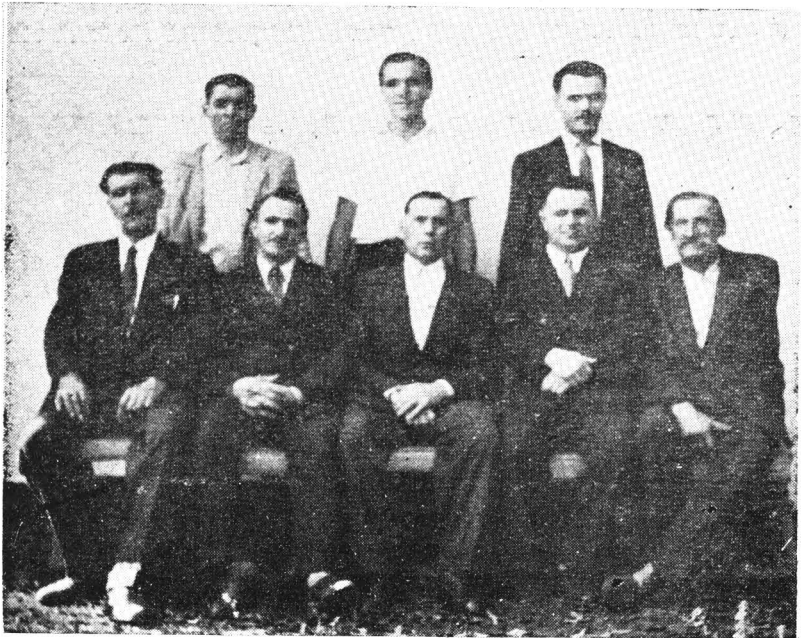
Жіноча Секція при Філії Т-ва "Просвіта" на Сан Маргін. 1956 р.

* * * * *

Як не любить той край, де вперше ти побачив
солодкий дивний світ, що ми звемо життям,
де вперше став ходити і квіткою неначе
в його теплі зростав і усміхавсь квіткам!
Як не любить той край, що дав тобі і силу,
і гострий зір очей, і розум молодий,
і далі, що тобі красу свою відкрили,
і моря голубий, розгойданий прибій. . .

Він радість у труді і творчих дум польоти
тобі для слави дав, як шум гаїв і рік,
як сяйво сонячне усій твоїй істоті,
як весни, що до їх тепла ти серцем звик.
З тобою він у снах і наяву з тобою,
ти разом з ним ростеш і змінюєшся з ним,
милуєшся його нетлінною красою,
бо він — твоє життя, твоя любов, твій дім.

1955.

Прсвітянський актив Філії "Прсвіти" в Сандова, Парагвай.

ЧАСТИНА ДЛЯ МОЛОДІ

Зредагував ПАВЛО КЛИМ

НАШИМ НАЙМЕНШИМ

Роман ЗАВАДОВИЧ

ЧИМ МИ БУДЕМО?

Раз якось малі хлоп'ята
Над ставочком всі зійшлись,
Стали думати-гадати,
Чим хто буде з них колись.

Лесь Свистун говорить: "Друзі,
ХЛІБОРОБОМ буду я,
Я робитиму при плузі,
Засіватиму поля.

Матиму я коней пару
І коровку молоду,
А в степу овець отару
Я велику розведу".

"Я ж знов буду БУДІВНИЧИМ,
Будуватиму дома", —
Так Грицько чорнявий кличе,
Перший майстер між дітьми.

Чи камінні, чи дубові,
Чи цегляні, чи які,
Будуватиму здорові,
Гарні, теплі і тривкі".

Похвалився Федь з-за річки:
"Буду ВЧИТЕЛЕМ, так є!
Дітвору усю в "Просвіті"
Буду вчити і, о, е."

Я СТОЛЯРСТВА буду вчитись", —
Відзивавсь з черги Степан, —
"Буду столики робити,
Лаву, ліжко чи тапчан".

А палкий Івась говорить:
"Певно стану я ВОЯК,
Ворогів всіх без розбору
Буду бити, та ще й як!

Облечу усі світи,
ЛІТУНОМ я славним буду,
Вашу працю, ваші труди
Буду пильно берегти.”

Чув розмову цю хлоп'ячу
Їхній друг, старий Антін
І добрячу, знай, мав вдачу,
То до них промовив він:

“ЩОБ МЕТУ СВОЮ ЗДОБУТИ,
ТРЕБА ВЧИТИСЬ, ОЙ, — ТАК, ТАК”
БЕЗ ЗНАННЯ НЕ МОЖЕ БУТИ
АНІ ВЧИТЕЛЬ, НІ ВОЯК”
ТОЖ УЧИТЬСЯ ПИЛЬНО, ДІТИ,
ЗВЕСЕЛЯЙТЕ РІДНИЙ КРАЙ,
А В ЗМАГАННІ ДО ОСВІТИ
ВСІМ ВАМ, БОЖЕ, ПОМАГАЙ!”

3 ЖИТТЯ СУМОЛОДІ:

Частина СУМ в Сан Мартіні в Аргентині.

Лідія ТАУРИДЗЬКА

З ПЕРЕЖИВАНЬ ДІВЧИНИ

(Картки з Наталчиного щоденника)

Була пізня пополуднева пора поблизу Великого Буенос-Айресу. Хтось застукав у двері.

— Ввійдіть!

Відкрились двері і в них показалася постать дівчини біля двадцяти років віку. Обличчя її було миле, очі прозорливі, товсті коси сягали поза пояс. Ми поздоровились і познайомились. Вона звалась Іриною.

— Я принесла щоденник одної з найкращих моїх подруг, Наталки. Будь ласка, погляньте, чи не годилось би дещо передати нашому юнацтву? — лебеділа прибула.

— Добре, погляну. За цей час спочинь ось тут і переглянь найновіші дитячі журнали.

Я зауважила, що Ірина дещо “підтягала” праву ногу. Обидві ми подались до своєї праці.

• * •

Коротка історія оцих нотаток Наталки така:

Коли я виявила охоту передати друком виїнятки зі щоденника, радість Ірини, була не до описання. Вона розказала епізоди спільних переживань на кількох дитячих оселях. Довідалась я, що Наталці завдячує вона зміцнення правої ноги, яка доволі була діткнена дитячим паралічем, тзв. полієм. Наталка виїхала з батьками до Північної Америки, а її записник подибала Ірина серед книжок, що їх, зі своєї української бібліотеки, залишила їй на добрий спогад.

• * •

Відомо, що пори року на південній частині світу є в інших місяцях, як на півночі. Тому й записки, що починаються кінцевим місяцем року й початковим Нового Року, відносяться до літа.

1-го грудня. Перший день шкільних вакацій. Цілий день я пра-ла, гладила випране, хоча цілий рік надіялась, що перші дні проведе на дозвіллі. Та прийшла вістка, що після завтра виїжджаємо по-тягом на чергову дитячу оселю. Я “стара” осельчанка, бо 5-тий рік під ряд беру участь в оселі. Признаюсь, що там переживаю най-приємніші хвилини з цілого року. Нас багато таких, що зжились зі собою, немов одна згідлива родина. Наші виховниці й капелян роз-уміють нас так само, як і наші батьки.

Я відмовила тітці поїхати з нею в гори. Для мене немає кращого місця, як оселя. Посеред галявини є наш будинок. Побіч пливе річка. Далі є місце на гри й забави. Декілька кварталів даліше хвилює море.

3-го грудня. Ці рядки записую в потязі. Вагони в бігу аргентинськими степами все похижуються, тому аж дивно, як деякі букви деформуються і виходять кульгаві. Мені збирається на плач, тож зосереджую свою думку на писанні. Чому мало не плачу? Ви думали б, що за хатою! Ні! Це тому, що моя подруга Ірина в цьому році не їде з нами. Її в час шкільного року зустріло нещастя. Захворіла на поліо і щастя, що в невеликому ступені діткнула її хвороба. Ще не володіє одною ногою й побоювалася, що не знесе життя на оселі, кожна з нас має бути самостійною у подоланні щоденних труднощів. Лікарі запевняють, що при сильній волі, добрих масажах і руханці, можна майже цілковито повернути давню справність ноги. Я читала в одному журнальчику про подібний випадок із якимсь хлопчиком і бачила навіть світлини його зовсім виздоровілого. Але, чи Іринка матиме таку сильну волю і видержливість? Іринка, підпираючись палицею, була зі своєю мамою на двірці нас прощати і це довело нас до сліз.

Два фрагменти Рідної Школи в Березатегі:
Посередичі о. Микола Куницький учит. релігії і мгр. Ярослав
Улицький учит. українознавчих дисциплін.

Ось і степи зацвілі глядіолями, та дикими рожами. Як це місце любила Іринка? Пригадую собі, як вона раз сказала:

— Коли б зупинився тут потяг, я вискочила б, щоб побути бодай хвилину поміж квітами. Та потяг, ані тоді, ні сьогодні не зупинився. Вже поля зарослі будяками, а там пів години їзди й ми прибудемо на нашу залізничу зупинку.

7-го грудня. Кілька днів не нотувала я моїх вражень до тебе, мій деннику! Їх було багато, але перші дні на оселі вимагають багато зусиль і праці, доки порядок дня стане нормальний.

З двірця віз нас своїм автобусом наш знайомий земляк, той, що й минулого року. Будинок оселі побачили ми відновленим, свіжо вибіленим. Теж і дах, накритий плитами спеціальної маси, дуже вибілів, так що цілий будинок біленький і чепурний.

10-го грудня. Ми дістали відповіді на перші листи. До мене написала Іринка. Звірюється, що зле почувается без нас. Снимось їй на оселі. В мене виринув такий плян: просити моїх батьків, щоб погодилися мої ошадності передати на оплачення місця Іринці в недалекому від нас пансіоні. Її мати заплатила б тільки за себе, а це значить, що не винесло б більше, як прожиток у місті. Ірина мала б вигоду, опіку й щоденно приходила б до нас. Це було б прекрасно!

15-го грудня. Я почуваяю щаслива, що ледве вдержую спокій! Сьогодні прийшла відомість від Ірини та її матері, що приїжджають 18 ц. м.

18-го грудня. Оселянки вийшли до автобусу. Ми добре опалені на сонці і Іринка виглядала, в порівнянні до нас, блідою. Готель, де вони перебуватимуть, є близенько від нас.

19-го грудня. Оселя влаштувала традиційного Миколая. Вистава йшла при “вогнику” дуже природно, й оригінально, і нам усім подобалась. Оселянки дістали однакові подарунки і нас тишило, що Божий Післанець про нас не забув, Іринка була поміж нами й одержала пакунок. Була веселою і дуже сміялась, як “чортикові” наступив хтось на хвіст і хвіст увірвався.

20-го грудня. Сьогодні дуже гавячий день. Ми весь час провели над морем. Була й Іринка з матір'ю. Плитка вода при березі була приємно тепла. Ціле побережжя має величезні простори жовтенького піску. Ми опікувались Іринкою і піддержували, щоб ходила без палиці. Поза мною найбільше допомагає Ірині подруга Оля. Я розказала про випадок того хлопчика, що мав сильну волю. Ми дуже бажали, щоб і вона цілковито видужала.

22-го грудня. Оселю відвідав лікар, батько Мартусі. Осельчанки мали лікарський перегляд. Іринка була теж. Лікар показав, як робити руханку ноги Іринці, а теж, як збільшити масажі. Нас кількох старших зголосилось навчитись масажування.

24-го грудня. Вантажним автом ми на прогулянці від ранку. Виїхали так зі сотню кілометрів на південь, щоб пізнати околиці. Ми бачиди чудові гаї, доглядані сади, господарства великих землевласників і малі “чакри” (дрібноземельних власників). Постій наш був над морем. Там допомагали ми при варенні обіду, а дехто мав нагоду зловити рибку і передати її “до спільної кухні”. Іринка теж о-

палена і повернулась її давня веселість. Повернулись ми ввечорі.

26-го грудня. Був дощовий день. Годинами так ляло, немов хтось відкрив небо. Та наша програма дня є так уложена, що нам ї в такий день не нудно. Маємо тоді більше гутірок, співів і вивчання нових пісень, танків, виставок. Пізнім сумерком отець катехит висвітлив нам побутовий фільм з життя в далекій Індії.

31-го грудня. Ми мали велику радість Іринка могла вдержатись на власних ногах. Каже, що здається їй, немов її нога важить кілька десятків кілограмів, але для нас усіх була це велика сенсація. Ми сильно гукали "слава"! Ввечорі при "вогнику" ми прощали Старий Рік. Мені припала роля старого дідуся, що мав зображувати Старий Рік, а Лярисі хлопчика, що був Новим Роком. Було багато сміху, бо це "представлялось" із нашого побуту на оселях.

3-го січня. Сьогодні повний місяць, як ми виїхали з міста. За два дні повернемося до родичів. На Новий Рік приїздив Мартусин-батько і радів, оглянувши стан ноги Іринки. Признався, що не сподівався застати таку значну поправу. Запевняв, що Іринка буде ходити, якщо вправлятиме кілька літ. Іринка добачує, що ми їй в тому допомогли.

4-го січня. Не люблю дня перед від'їздом з оселі. Тоді мішається денний поряток, настає нервовість у пакуванні своїх речей і допомога меншим від себе, а через це зникає наша безжурність і ми "бавимося в клопоти дорослих".

Нам дозволено було попрощатися з "пляжею" та улюбленими місцями. Ввечорі горіла прощальна "Ватра", як знак, що закінчуємо побут на оселі. Тоді бувають веселі точки програми і можна наслідувати поодиноких осельчанок. Я переолягнулась за "паню Славу", головну куховарку оселі, бо голос мій, схожий на її, доволі пискливий. Навіть пані Слава "признала" мені, що добре її наслідую.

5-го січня. Ці записки роблю дома. Мама вдоволена з мого вигляду. Я подарувала мамі кілька гарних мушельок. Мама спекла торта, що мені завжди смакував. Та признаюсь, не смакує він мені так, як той, що з нагоди ім'янин пані Стефи пекла пані Маруся і нам припало по крихітці. Думки мої все ще при оселі. Перехожу їх одну по другій, а в поворотній дорозі співали ми нашу пісню:

"Прощай, оселе, весело було в тебе, нам!" Ця пісня стягнула була до нашого вагону уругвайських пластунів, що їхали назустріч з аргентинськими і були в сусідньому від нас передлі. З ними їхали ми до столиці Аргентини. Ірина захоплювалась своїми полевими квітами і тишилась вона та я, що нога її міцніє. Переживаннями в оселі живу цілий рік і приготворююся до нового виїзду. Бо нема то, як на оселі! Попробуйте!

Хай Бог дасть вам мужів! Бо час, як цей, вимагає сильного духа і великих сердець, творчої віри і гстових до чину рук!

Голанд

Павлю Климу

РІК ЮВІЛЕЇВ

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

(Жмут думок для молоді в Аргентині з нагоди: 70-ліття з дня народження проф. д-ра Олександра Тисовського й 45-річчя основаного Ним Пласту)

В нашому нарисі йдеться про Ювілей Основника й Ідеолога Українського Пласту проф. д-ра Олександра Тисовського (відомого під псевдонімом ДРОТ, як скорочення наукового титулу й ініціалів імені та прізвища) та про Ювілей його праці в тій організації молоді, що прийняла назву "Пласт". Співосновниками були проф. Іван Чмола і проф. Петро Франко, але ідеологічного напрямку надав др. Тисовський, тому в сучасному розумінні Пласту, мається на увазі ті ідейні підстави й виховні методи, які накреслив у Пластовому Законі, Пластовій Присязі і Трьох Головних Обов'язках Пластуна Достойний Ювілянт.

Початкова назва Пласту була "Український Пластовий Улад", а потім поза Рідними Землями прибирала Пластова Організація таку назву, яку можна було легалізувати в Екзилі. Тож "Союз Українських Пластунів Емігрантів" у Празі, "Союз Українських Пластунів" у Німеччині, "Комісія Виховних Осель Молоді" в Англії, "Секція Т-ва Прихильників Української Культури" в Бразилії, "Український Пласт — 71 Агрупація УСКА" в Аргентині, "Пласт — організація української молоді" в ЗДА, Канаді й Австралії й інші назви — це той Пласт, що вдержує устрєву подібність й ідейну одність шляхом взаємної співпраці й виміною досвіду. Символом одности визнають особу Верховного Пластуна.

Все це відноситься до Українського Пласту в Екзилі, бо про Пласт в Україні не можна говорити. Кожний, хто знає сучасну жорстоку дійсність в Україні, тому відомо, що ніякі вільні товариства й організації там не існують та й існувати не можуть. Большевицька система поневолення всіх народів і їх вільної думки не терпить нічого більше поза накази московських безбожницьких верховодів, а потім і говорити про Пласт! Бо Пласт найперший з товариств, пів віку тому, відновив староукраїнську пароллю: "Бог і Україна".

Пласт чинно відстояв самостійницькі ідеї участю тисячів пластунів у рядах і боях Українських Січових Стрільців, Українському Підпіллю, у Русі спротиву всім окупантам України, активно в Організа-

ції Народньої Оборони в “Карпатській Січі”, командним складом і колишніми Пластунами в Українській Повстанській Армії, цьому гострому мечеві найновішої історії України, спрямованому в саме серце кожного ворога, що ступив на українську землю. Пласт дав також добрих працівників на багатьох ділянках життя і потреб української нації.

Український Пласт запросив проф. д-ра Олександра Тисовського до одного з літніх таборів в Німеччині біля Мюнхену, щоб там провів Ювілейні дні Свого Ювілею й побачив ту молодь, яка не бачила України, а живе думками ідей, які з Неї вийшли. Бо Пласт уважав, що це буде найкраще вшановання і віддання пошани Ювілятові, а з друго-

Проф. Др. Олександр Тисовський
Основоположник та ідеолог Українського Плянту на 70. році життя...

то боку, це найвища честь для Пластової Організації, щоб могли повітати Ювілята саме в такій чистій формі і з такою духовою і фізичною справністю, про яку Він думав, як "велику Гру" всієї української молоді. Баварія була вибрана ще й тому, що там є фактичний центр культурного, наукового й політичного життя українців на чужині, а теж, що з Австрії, де проживає Достойний Ювілят, туди найближче.

І, дійсно, дні 9 — 12 серпня 1956 р. виглядали на таборі краще, як це можна було сподіватися. Дописали і приїзд Владик Обидвох Українських Церков та відправи в наміренні Шан. Ювілята та пластової організації, і представники церковного, наукового, політичного й громадського українського світу, преси, молодянських установ і спеціальних т-в, і світова фільмова експедиція "Орбіт". Бо це подія важлива не тільки для Ювілята і Пласту, але для всієї української громади.

Побіч активної праці в Пласті, проф. др. Олександр Тисовський є видатним українським педагогом і вченим, членом Наукового Товариства ім. Шевченка та діячем багатьох культурних та освітніх установ.

Народився Олександр Тисовський 9 серпня 1886 у Львові. Тут одержав початкове й середнє навчання з дуже добрим поступом в науці. Студіював природничі науки на львівському університеті та завершив їх докторатом із ділянки зоології в 1910 році, або на 24 році свого життя. Рік пізніше склав вимагані іспити з педагогії і став професором в академічній гімназії у Львові. Тут зустрівся з колишнім своїм професором, що й далі вчив, Іваном Боберським, заслуженим піонером спортивного руху в Західній Україні.

Та др. Тисовський пішов далі від плекання спортової справности, що одиноко цікавила тодішніх керівників молоді й саму молодь. Вона мала на цілі головно військову підготову до ев. визволення. За те Тисовський уважав конечним рівномірне й рівночасне школення і тіла і ума. Це прекрасно утривалив він у пластових обітах (обіцянці), які й досі складають юнаки, стаючи дійсними пластунами, і які обов'язують ціле життя. В них кажеється ось так:

"Плекатиму силу і тіла і ума,

Щоб нарід мій вольний могутнім постав!

Щоб тиха журлива невольнича дума замовкла,

А гордо, щоб спів наш лунав!"

Проф. Тисовський, в органі пластової думки: "Пластовий Шлях" ч. 7 за 1954 рік на питання, як він попав на думку розпочати Пластовий Рух, аналізує так:

"Душею став я вчителем дуже рано, ще в якому сьомому році життя, коли почав мати до діла зі школою"

"В гімназії (середній школі, яка тоді тривала вісім літ. К.) товариші зробили з мене знавця того:

— що добре, а що погане,

— що годиться робити, а що не годиться,

— що пристойно, а що непристойно".

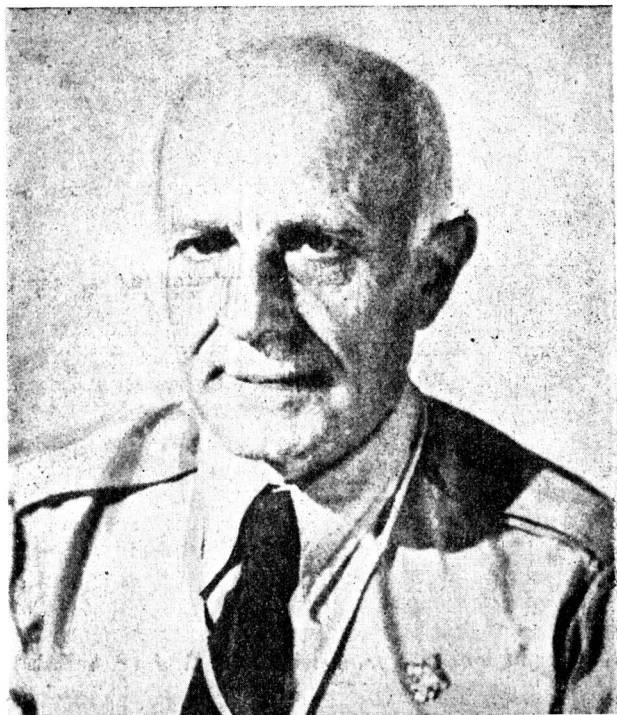
“Під час університетського викладу, в такому, сказати б творчому настрою, підглянув я невеликий підручник скавтіngu Мене зацікавили рисунки і назви розділів. Відразу після викладів пішов я до книгарні і купив цю книжечку. Я прочитав її з великим зацікавленням і був захоплений помислом Бейден Поуелла (принятий за творця світового, тепер, скавтіngu. К.) В моїй уяві чуже змалював собі, яку велику гру можна буде за цим зразком зорганізувати серед української молоді.”

“Я побоювався, що молодь західних країн дуже випередить нас, українську молодь, і ми, як нарід завжди будемо позаду”.

“В цьому я не бачив труднощів, бо знав, що в нас є своє лицарство — **Запорожці**; свої — індіани — татаи; свої скавти — **кубанське козацтво**.”

Скласти це все в одноцілу виховну систему”!

Тисовський приступив відразу до праці. Свої задуми збирав в брошуру “Пласт”. Їх практичність досліджував на гуртках, які потворив із учнів тої школи, в якій вчив, їх відразу поправляв, де було

Тепер. Верховний Пластун, проф. Северин Левицький — Сірий Лев
(Світлина зі ЗДА)

потрібно. Зустрінувся з перешкодами з боку інших педагогів, які уважали себе, чи вважалось їх за одиноко покликаних до провадження молоді, за старими зразками. Де їх не було й де не має досі?

Др. Тисовський все намагався полагоджувати спори у згоді зі задуманим ділом, а в висліді радить так:

— Не доводи до різкого конфлікту!

— Якщо маєш слухність — то це вийде колись на яв, а признання “екс пост”, більше значить, як хвилева перемена.

— Своім уступленням більше зробиш для добра Пласту!

У висліді тих засад, останні роки перед першою світовою війною (від 1911 р. до 1914 рр.) Пласт поширив свою діяльність на інші середні школи Галичини й Буковини. Тоді виходив пластовий періодик п. н. “Пластовий Табір”.

Вибух першої світової війни покликав кадри української збройної сили УСС (Українських Січових Стрільців) і дав нагоду багатьом пластунам випробувати свою заправу в першій нагоді. Так прорідились ряди Пласту і шойно по прогнанні московської навали зі Львова відновлено Пласт. Від 1917 року др. Тисовський обраний головою “Головної Пластової Ради”.

Пам'ятного листопада і Листопадових Днів 1918 р. пластуни Тисовського, починаючи з віку 12 літ вгору, відіграли важливу роль з'їздунів, післанців, телефоністів, зв'язкових і чинної добровольчої служби в будові Української Держави.

В цей воєнний час поширюється Пласт і на молодь Великої України й на всі землі. В Україні від 1918 року приєднався до Пластового Руху проф. Павло Богацький, який і до сьогодні остав пластуном в Австралії.

По упадку Української Держави і в висліді поділу України під чотири займанщини, з тактичних оглядів став Пласт під опіку “Українського Крайового Товариства Охорони Дітей й Опіки над Молоддю”. Пласт скоро об'єднав увесь актив української молоді шкільної, селянської і робітничої. Ділову працю перейняла створена “Верховна Пластова Команда” з проф. Северином Левицьким на чолі, який сьогодні живе й діє, як Верховний Пластун.

Побіч суспільно-громадської праці, розвинув проф. др. Тисовський педагогічну діяльність, викладаючи в рр. 1920-22 біологію на Українському Таємному Університеті у Львові, а також навчав у середніх школах.

1920-30 рр. це час найбільшого поширення, скріплення, дисципліни й розросту Пласту. Це часи правильного планування і виконання праці, починаючи від наймолодших пластунів, званих новацтвом, через властиве пластування в юнацькому віці, (12-18 літ), далі старше пластуництво в часі студій на високих школах та підготові до самостійної виховної і суспільної праці, а в завершенні сеньйоратом або кермою пластового вишколу та чинною участю в усіх ділянках національного життя, після свого замишування та збінос-

тей. В тому часі появляється періодичний журнал юнацтва п. н. "Молоде Життя", який виходить досі. Пластові домівки прикрашують гурткові журналіки різних назв та помислів, друкуються твори красною письменства. Поважною річчю є підручник пластування д-ра Олександра Тисовського п. н. "Життя в Пласті".

Пласт піднісся на висоту й розростався. Пронизав усі шари українського громадянства. З-поза Карпат молодь почала додержувати кроку в поході до великої мети й відізналась бадьорою піснюю: "Гей, пластуни, гей, юнаки, ми діти сонця і весни, народу вольного сини". Сталось, як і належало бути: напрям у вихованні молоді, перейняли молоді духом громадяни, часто військовики недавніх змагань, а рівночасно й педагоги.

Про той час проф. Тисовський згадує ось так:

"Замовкли колишні наклепи про ніби якийсь масонський характер Пласту, відколи наш достойний митрополит гр. Андрій Шептицький, наш рідний апостол і великомученик українського народу, прилучив свій могутній голос до всіх тих поважних громадян, які в Пласті бачили оборонний мур проти ворожих наступів".

"Духовенство почало брати живу, а то ініціативну участь. Край покрився густою мережею частин, домівок, таборів, мандрівок, тощо".

Пластунів бачили ми всюди: по містах, по селах, в горах і долинах, на суходолах і на водах, на національних святах, на Божих Гробах, на церковних обходах, як помічників у всенародніх імпрезах і т. д., і т. д. Найкраще почували себе пластуни в митрополітичних добрах у нетрях кедрових лісів, запашних живицею, отоплених життєдайним сонцем, пронизаних бистрою Лімницею і рвучкими кришталевочистими потоками. Там вони встелили собі гніздо на горі Сокил, там на Остодорі побудували невтомними заходами незабутнього й енергійного команданта Новацтва о. Олександра Бучацького, табір для пластового доросту. Пластуни відшукали пам'ятну бямю Українських Січових Стрільців гору Маківку, позбирали розкинені кістки українських героїв, упорядкували їхні могили і створили українському народові ціль прощі, ціль мандрівок непроглядних мас українського народу. Пластунки порядкували і прикрашували могили:

ЗЕМЛІ ЮУКРАЇНСЬКОЮ

Митр. Андрей Шептицький в Підлютому

(З архіву інж. Ю. Шепаровича).

наших героїв і утворювали пам'ять тих, що гинули за волю України”

Активність праці Пласту довела до нагінки окупантів і розв'язання його в 1930 році під польською займанщиною. Під чеською теж були обмеження. Пласт у Зах. Україні перейшов у підпілля. Заступництво назовні перейняв “Союз Українських Пластунів Емігрантів” у Празі. Др. Тисовський підпав теж репресіям і був перенесений на працю до шкіл, де вчилась тільки польська молодь. Та з українською молоддю остав у найтісніших зв'язках, допомагаючи різними матеріялами й радами. Підпільний “Пластовий Центр” веде працю в Комісії Виховних Осель і Мандрівок” і в “Дорості Рідної Школи”.

Так наладнувалось пластове життя до часів удару Гітлера на Чехословаччину (1939 р.), а ще гірше стало по опанованні під час другої світової війни більшої частини Європи нацистичною Німеччиною. На українських землях чергувались окупанти і перемагали себе у злочинах над українським народом. Була жахлива розправа зі свідомим українством, а в тому й пластунами. Концентраційні табори, колись тільки Берези Картузької, а тепер “Великонімеччини”, як Оранієнбург, Авшвіц, Мавтгаззен і ін., а табори рабської праці МВД на Сибірі, перепустили через свої брами й бараки не мало Пластунів.

В роках 1939-41 проф. Тисовський викладав зоологію на Державному Університеті ім. Івана Франка у Львові. Під час німецької окупації відновив діяльність в дусі пластової ідеології, в можливих тоді рамках, Українського Центрального Комітету.

Воєнні події та їх епілог несли поступенно проф. Тисовського і його Родину на захід, аж до Відня. Тут віддається науково - дослідчій праці, а радше хоче її завершити. Крім наукової праці на університеті працює для суспільства і для Пласту, який вілновив свою діяльність 1945 року. І, як у пластовій праці можна зачислити ДРОТА до вічно молодих і романтиків, так у науково - дослідчій є у проф. д-ра Тисовського строгість і безпристрасність ученого. Це можливе в небагатьох людей. Ділянкою особливих заінтересувань Тисовського, як природника є зоотомія, тобто анатомія тварин. Йй присвятив він довгі десятки років свого наполегливого в праці життя, 66 понад 40 років, числячи від 1910 по 1953. коли полав розв'язку своїх дослідів у двох наукових виданнях, українському та німецькому. Погляд, теорія чи гіпотеза д-ра Тисовського є чимсь зовсім новим у зоології і чекає дальших дослідників.

Збираючи величезний досвід своєї 45-річної праці, а по нашому бодай 55-літньої, враховуючи час шукання та її ідеологічного вияву, українська громада, а зокрема молодь одержить незабаром новий посібник пластування п. н. “Життя в Пласті”, а радше прямо, кажучи, Пласт в українському житті.

В сучасному розпорощенні по широкому світі, Український

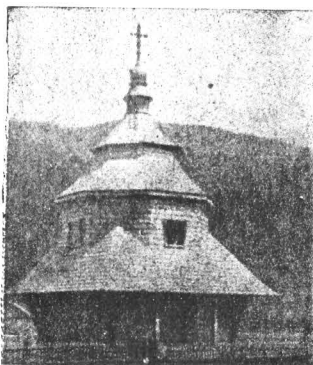
Пласт відбував своє третє п'ятиліття на чужині, поза межами України. Виросла поза Україною молодь прийняла корисну пластову ідею і на ній виховується і вона то дуже урочисто й тепло поставилась до Пластових Ювілеїв. Ювілеї почались фактично 70-літтям з дня народження проф. д-ра Тисовського на таборах у Німеччині, а закінч.ться днем 1. листопада 1957. Перший Листопад, це день Дистопадового Зриву 1918, який був такий успішний для української нації, а в тому й Пласту, і той день першого Листопаду 1944, перенесення у вічність, найбільшого досі Добродія Українського Пласту, Митрополита гр. Андрія Шептицького.

Всі країни, де перебувають українські пластуни чи громадяни, що пройшли ряди Пласту, або є Приятелями Пласту, відбудуть свякування так, як їх на це стати. ЗДА і Канада, де найбільше скупилось, найкраще загосподарились і мають найкращий вияв праці серед пластової молоді, теж із-за, зрозуміння громадянства плянують спільну зустріч Українського Пласту обох країн на липень 1957 року. Загальне число Пластунства перейшло наше найвище число на Рідних Землях, щоправда понад чверть віку тому, але в екзилі начислюють українців не повних два мільйони.

Верховний Пластун проф. Северин Левицький (Сірий Лев) в короткому нарисі історії Пласту пише:

“В цій динаміці Пластового Руху й лежать нові завдання: **перенести через час і простори вірність Українській Нації** — при допомозі вірності Пластові, його ідеям і традиціям, за які він успішно змагався весь час, не зважаючи навіть на найважчі жертви, — жертви крові й життя”.

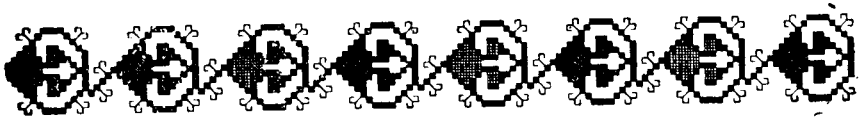
Можна широко побажати доброго здоров'я і пластування Достойному Ювілятові в Році Ювілею Пласту, а молоді й громадянству на гостинній аргентинській землі — зрозуміння та прихильності в пластовій праці.

ЗЕМЛЕЮ УКРАЇНСЬКОЮ

Каплиця в Підлютому в Горганах (Карпати), де молилась молодь Осель і Таборів.

(З архіву інж. Ю. Шепаровича)

ПРО ПЛЕКАННЯ СИЛИ УМА І ТІЛА

(Думки й розмови)

У статтях на виховні теми педагоги, дописувачі і промовці при різних нагодах пишуть і говорять про молодь. Українські люди говорять про сучасну молодь, що виростає поза рідними землями, судять сак і так! Добре, але також і не дуже похвально. Якщо є завваги, то їх можна звести до таких замітів:

— Молодь зачало вивчає українські проблеми; замало виявляє зацікавлення, саме, тими проблемами, які їх, їхніх батьків чи дідів приневолити залишити рідну землю; замало цікавиться знанням і то добрим знанням української мови, історії, культури, церкви, пісні, традиції і т. п.; витворюється враження, немов би вона соромилась свого походження.

Прикро про це згадувати. На щастя, слідно працю в тому напрямі, щоб усюди, де живе різнонаціональна дітвора її розв'язати позитивно, так для національної спільноти, як і держави, в якій ми поселились.

Найкраще вивінувані школи, що їх ведуть фахові сили, є час-то при церквах чи монастирях. Але в Аргентині вони належать до чужинців. Вони, явичайно, ведуть навчання по державній програмі, а тільки в надобов'язкових годинах чи в гуртожитках плекають розмови та навчання в рідній мові. Перші успіхи мають в тому напрямі школи й інтернати СС Василіянок у Беріссо і Місіонес, теж ОО. Василіяни в Апостолес. При центральних товариствах і філіях від ряду років велась курси і школи, і ведуться досі в більшому чи меншому розмірі. Тут це тільки допоміжна школа, з обмеженим числом годин раз або двічі на тиждень, щоб доповнити знання дітей з ділянки українських предметів навчання. В таких умовах необхідна жертвенність збоку вчителя, батьків і товариств, не говорячи вже про учнів, які, звичайно, живуть далеко від школи, і треба подивляти їхню завзятість і витривалість протягом року. Вчителі це свого рода місіонери, що не тільки вчать, але й пристовляють сценічні чи хорові виступи, коротко, кажучи, різьблять душу повірених їм дітей, саме, в тому напрямі в якому потрібно. Їх праця й відповідальність велика й її не можна оцінювати під кутом заплаги за втрачений час.

Додаймо собі вістки, якими переповнена еспаномовна, англomов-

на чи інша преса, в якій вдумливий читач знаходить сигнали про загрозовий стан у поведінці шкільної молоді по школах різних видів і ступенів, про те, що молодь затроює себе наркотиками, попадає в обійми етичного упадку, про злу поведінку, про зневажання вчителів і старших і т. п. деструктивні приклади. Вони не є масовими, але злі прикмети легше знаходять прихильників і наслідувачів, як добрі. Це теж у немалій мірі впливає на всю молодь, яка все наводить спосіб з ними зустрінутись і "набратись" злого.

Чи причиною є криза людства?

Безперечно. Недавня жахлива війна, а ще сумніший стан після неї при зовсім явній інфільтрації і потуранню аморальному комунізму, потоптанню прав людської гідності, спогачення Божих храмів і законів, оплюгавлення людських прав, це все степенується.

Тому вплив на плекання сили ума і тіла серед молоді в нашу добу — це основа, над якою всім треба працювати, байдуже чи має хтось власних дітей, чи ні. Молодь має приймати зі щирістю заходи товариств, чи громадян.

Р О З М О В А

На запрошення в пресі поділитись досвідом у г. ані на відтинку молоді відгукнулась Філія Т-ва "Просвіта" в Березатегі, а заступник культурно - освітнього референта п. Ярослав Татунчак відбув

Танцювальний Гурток Пластового Осередку Праці в Березатегі.
Посередині керівник гуртка п. Микола Бандрівський.

з нами розмову та дав інформацію, яка кине промінь світла на їхні зусилля

Запитання: — Як налагоджена у вас справа молоді?

Відповідь: — Наша колонія відносно молода тому й проблема молоді поступає в міру загосподаровання людей, будови домівки, де б ми могли сходитися в догідну пору, ну й підростання дівчорі. Конкретно: сьогодні поставлено справу в двох напрямках: 1) виховування гуртовою системою і 2) навчання. Перше взяв на себе Осередок Пласту, друге Філія Т-ва "Просвіта" через "Батьківський Комітет".

П.: — Скільки вас є і як працюєте?

В.: — В Осередку Праці Пласту є нас 50-тка. Нас троє найстарших віком, або т. зв. "сеньйорів", далі є дещо юнацтва, а найбільше новацтва, це є тих найменших, що для них працюємо, разом із ними. Попри чисто пластові гри, забави, теоретичне і практичне пластування, маємо секцію гри на інструментах секцію українських народних танків і сценічних імпрез. Наші зайняття відбуваються стало з усіма, а додатково в міру потреби, по секціях.

Батьківський Комітет, у складі: голова п. Ісидор Горожанський, і члени пані Катерина Олексин і п. Сава Николаюк, дбає про "Рідну Школу". Фаховими вчителями є: о. Микола Кувичський, як катехит і мгр. філ. Ярослав Улицький — для інших предметів. Учні записано 31, в тому 19 дівчаток і 12 хлопців, віком 7 — 11 літ. Половина з них є у віці 9 літ. Навчання відбувається кожної неділі пополудні з обрахунком 4-ох шк. годин. Предмети навчання: релігія, українська мова, історія й географія України, звичай й фольклор

П.: — Який успіх має ваше пластування, імпрези і школа?

З пластування вдоволені діти, й виховники, з імпрез громада, а зі школи одні й другі. Ми поширюємо наш стан посідання і вже діти з далекого Соляно доїжджають до школи.

Імпрези, зокрема святкування національних річниць і релігійних свят, залишають по собі глибоке враження не лише у молодих виконавців, але також у глядачів, матерей і батьків. Молодь їх глибоко переживає, вкладає в них свою душу й серце.

Господарська частина школи ще має багато до побажання. Бракує нам шкільного вивінування. Таблицю, 2 лавки 1 стіл і мапу подарували нам різні громадяни, а 7 лавок, столик і більший стіл — це інвентар домівки. При "Батьківському Комітеті" існує фінансова допомога і до неї складають невеликий латок і громадяни, які не мають своїх дітей у школі. Оплата родичів у залежності від їх спромоги 5 до 10 пезів місячно.

П. К.

Передумовою, щоб читати добрі речі, є — не читати поганих. Наше життя закоротке, а наш час і сили — обмежені.

Шопенгауер

В А Т Р А

РОЗКОТИЛИСЯ ЗОРІ НАД НАМИ
І РОЗМРІЯЛАСЬ НІЧ ЧАРІВНА.
УСМІХАЄТЬСЯ ВАТРА ЗІРКАМИ,
МЕРЕХТИТЬ У ПРОСТОРАХ ВЕСНА.

І СЕРЦЯ БІЛЯ ВАТРИ У КРУЗІ,
ПОВНІ МРІЙ, ПОВНІ ЗІР І ВЕСНИ,
МОЛОДІ ПОСХОДИЛИСЯ ДРУЗІ,
ПРО ЮНАЦЬКІ РОЗКАЗУЮТЬ СНИ.

А КОЛИ БУДУТЬ ХМАРИ НАД НАМИ,
ЗАТЕМНІЄ НАМ МРЯКОЮ ШЛЯХ —
ПРИЧАРУЄМО СОНЦЕ ПІСНЯМИ,
ЩОБ СВИТИЛО НА НАШИХ СТЕЖКАХ.

Роздумування і дещо з доброї поведінки

РОЗДУМУВАННЯ

Слухай наук, зберігай серце на їх роздумування!

Коли добре уважатимеш на себе, тоді не треба тобі буде пізнавати Творця з укладу речей, але в самому собі, немов у малому світі, оглядатимеш велику мудрість Творця.

З безтілесної душі пізнаєш безтілесного й нічим не обмеженого Бога. Твій дух сам уже по собі не перебуває прив'язаний до місця, а тільки для з'єднання з тілом є він у якомусь місці.

Роздумуючи над своєю власною душею, вір, що Бог є невидимий, бо й вона невидима для тілесних очей. Вона не має ніякої краски, ні виду, не відзначена ніякою матеріальною рисою, а пізнати її можна тільки з її діяння. Тому, отже, не шукай у Богові пізнання за допомогою очей, але вір розумом та май про Бога розумове пізнання.

Подивляй Мистця, що силу твоєї душі так з'єднав з тілом, що вона, сягаючи навіть найдалших частин тіла, в одну спільноту й єдність лучить найбільш віддалені члени тіла. Дивись, яку силу тілові дає душа та як з тіла на душу переходить спільність почувань. Як тіло дістає від душі життя, і як душа від тіла бере терпіння. Як нові відомості не притемнюють давніше набутого знання. Як воно зберігається ціле й не порушене в пам'яті, випиане в першій частині душі, неначе на якому мідяному стовпі.

Постійно пам'ятати про Бога — це побожна річ!

Микола Чубатий

В РІЧНИЦЮ УПА

З нагоди 15-ої Річниці УПА в ц. р. ділимося думками проф. д-ра М. Чубатого зі “Свободи”, подані свого часу п. н. “Десятиріччя УПА. Містимо з незначними змінами. Редакція.

Бувші вояки УПА, що перебувають в Америці, відсвяткували десятиріччя УПА, що восени 1942 року зформувалася в однолітій українську збройну силу, звернену, тоді в першій мірі, проти німецького окупанта України. Український Конгресовий Комітет визнав це святкування за справу всенационального характеру та своїм авторитетом підтримав плян відзначити цю історичну подію новою українською історією.

Не будемо входити в подробиці перших початків українського руху спротиву проти німців. Не будемо заторкати справи організації того опору, залишаємо це історикам, які основно висвітлять цю справу, яку ми оминаємо в цей ювілейний час УПА. Історія напевно віддасть справедливе признание й тим, що перші зобулися на протинімецький спротив і тим, що його оформили в українську визвольну армію всенационального характеру — в УПА.

Ми стверджуємо тільки факт, що восени 1942 року УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ, ЯК ЗБРОЙНА СИЛА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ВЖЕ ІСНУВАЛА і сьогодні вона вже може святкувати роковини свого існування.

Десятилітній ювілей (1952 року) це звичайно найскромніший ювілей для мирних установ; його майже не святкується в нормальних часах. Однак існування Українського Спротиву на рідних землях при такій пекольній владі, якою є большевицька система, це великий ювілей. Видержати стільки літ на постерунку боротьби проти двох наймгутніших окупантів України за наших часів, — проти гітлеризму та сталінізму (і сьогодні так зв. “колективного керівництва” — Ред.), без нічєїї допомоги з зовні, це великанський, прямо героїчний чин, який американським українцям слід собі в усіх подробицях упритомнити та віддати заслужену пошану.

Коли, біля року 1620, Козачина перший раз стала на захист тодішніх всенациональних ідеалів України, то тогочасний речник українського інтелектуального світу привітав козаків, як нове, в

Україні давно небачене покоління української збройної сили, що нав'язало нитку традиції до світлих часів Київської Русі-України, до часів українського монарха Олега, що як вождь старих русичів відважно атакував Царгород, сулішию гордого імператора РOMEїв, та своїми вчинками розносив славу українського племені.

Нова українська історія вже бачила відроджену збройну силу українського народу, що виступила до боротьби за визволення України в роках 1914-1917 та наступних роках. Та коли зважити, що УПА дішла на бій з такою військовою силою, якою в 1942 р. була нацистична Німеччина, а по році 1944 комуністична Росія, то здавалося б, перед нами виступило одчайдушне покоління з гаслом Лесі Українки: "Контра спем сперо" на устах та з вірою, навіть серед чисто безнадійної ситуації, боротися.

Упритомнім собі тільки той 1942 рік.

РОМАН ШУХЕВИЧ — ТАРАС ЧУПРИНКА —
геройський генерал легендарної УПА.

Могутня військова машина Гітлера з усією легкістю перекотилася через Польщу на сході, через Францію на заході, через Балкани на півдні Європи. Вона проскочила крізь Бельгію, Голландію та Данію аж до Норвегії. Тоді, коли ця військова машина Гітлера успішно змагалася у північній Африці, друга її частина прокотилася через Україну, досягаючи ріки Дону. Сталінградського заломання тоді ще не було, то значить сила Гітлера стояла на самій вершці своїх мілітарних успіхів. Саме тоді, під окупаційною владою тої могутньої Німеччини, народжується Українська Повстанська Армія, що визвала нацистичну Німеччину на бій за право України відновити власну самостійну українську державу, брутально потоптану большевиками, а в 1941 році — нацистами.

Народження УПА було найбільше доцільним українським ударом в німецькі пляни перемінути Україну в німецький "лебенсraum" (життєвий простір — Ред.), а український нарід — в рабів під владою розперезаних нацистичних гавляйтерів.

Українська Повстанська Армія була прийнята масами українського народу не тільки, як оборонець проти грабунків українського майна, як захисник проти вивозу українських рабів на роботи до Німеччини, але передусім як ГОСТРИЙ МЕЧ, звернений в серце німецької військової потуги. Операція українських збройних відділів на задах німецької армії, що просунулися аж під Сталінград, стала поважним чинником, що спричинила першу німецьку катастрофу, за якою покотився, як природний наслідок новий розгром Німеччини на Сході Європи. Змора, що Україна стане життєвим простором німецького нациста, а український нарід його рабами, стала відступати.

Однак поразка Німеччини та її відворот з України далеко ще не приносила визволення України. Німецького окупанта заступив тільки наново російський червоний окупант.

Опортуністична комбінація може й оставила б у сумнів доцільність такої заміни брунатного гавляйлера на російського червоного комісара. Однак критична аналіза положення України та пляновости її визвольної боротьби мусить потвердити, що **боротьба УПА була поставлена на правильний шлях**. Евентуальна перемога Гітлера не перемінила України в німецький життєвий простір з пляновим винищуванням українського народу відразу переміненого в народ рабів, ставил перед українським майбутнім кошмарні гороскопи, не більше світлі, ніж поновна червона окупація України. Український принципіалізм бити всіх ворогів України без вибору, став політично найдоцільнішим.

Ще за влади нацистів стали появлятися в Україні партизанські відділи большевиків зорганізовані Кремлем на задах німецької армії. УПА стала перед дійсністю вже тоді боротися проти червоних та пізнаватися з їх тактикою партизанської боротьби, що скоро могла бути використана в партизанській боротьбі УПА проти самого Кремля. Серед тої боротьби на два фронти УПА потужніла, виробляла власну техніку та закріпила політичну організацію Українського Підпілля в зорганізуванні Української Головної Виз-

вільної Ради (1944), як політичного революційного проводу українського народу поставленого понад політичні партії діючі серед українців на рідних землях.

Слід зазізнатися зі статутом тої незвичайної політичної організації Українського Підпілля, щоб переконатися про глибоко демократичні заложення тої організації, про її правдиве народоправство не тільки політичне, але також соціальне та економічне. Теоретично, основана Українська Головна Визвольна Рада найкраще відповідала аспіраціям українських працюючих мас.

По році 1944, що приніс скоро повну окупацію України більшовиками, розпочався новий період в житті Української Повстанської Армії, що став вже сьогодні ОБІЯНИЙ ЛЕГЕНДОЮ ГЕРОЇЗМУ, яких не багато в історії людства, а не тільки самого українського народу.

Восьмилітня боротьба підпілля, популярно названого УПА, від 1945 року досьгодні це своєрідна епопея, якої першу частину можна б затитулувати: Українська революційно-збройна акція, — другу: Революцізування духа українських мас.

3 ЖИТТЯ В ПАРАГВАЮ:

Церковно - просвітянський хор у колонії Фрам, вул. 2Е.

По році 1945 Українська Повстанська Армія розпоряджала ще великими збройними засобами, укритими запасами зброї, пляново зорганізованими допоміжними відділами серед населення. Все це давало змогу УПА опанувати цілі простори України, як самостійні державні терени, зокрема в Карпатах, в північній Волині, на Поліссі та в інших оборонних обшарах України. Річ природна, що така карно зорганізована державна машина, якою є большевицька система, мусіла виступити до боротьби з не большевицьким пануванням над поодинокими районами України. Була це боротьба жорстока, що вимагала великих жертв в людях з обидвох боків. Не було хіба ні в кого сумніву, що при загальному замирненні світу фізично релятивно слаба, хоч героїчно духом сильна УПА не зможе довгі роки втримуватися з великими відділами війська, зі своїми офіцерськими школами та шпиталями на поверхні землі, хочби в яких диких та недоступних околицях.

УПА була приневолена редукувати свої більші відділи і обмежуватись до малих, але добірних відділів, укритих здебільша під землею, щоб завдати ворогові удари несподівано та карати його "карательні отряди", звернені проти патріотичного селянства, проти українських церков в підземеллі, проти насильної колективізації та вкінці проти вивоження українців в глибину азійської Росії.

В той спосіб приходить другий період у житті УПА, який можна назвати періодом УПА в бункрах, тобто в підземельних криївках приготованих в першій мірі на перезимування, але також на точки опору для революційно-пропагандивної діяльності серед населення України. Боева акція в періоді життя в бункрах стає згодом доривочною та обмежена до малих відділів. Акція Підпілля щораз більше пересувається в напрямі революційно-пропагандивної діяльності, що подумана вже на довшу мету, на підтримання революційного проти большевицького духа серед мас країни.

В бункрах УПА організує власні друкарні та редакційні й мистецькі робітні. В бункрах народжується українська підземельна література. В бункрах розвивається українська революційна журналістика, красна література, українська політична сатира, а в кінці українська революційна графіка так високо по-мистецьки репрезентована головним мистцем Підпілля Нілем Хасевичем (Бей-Золотом). Період життя УПА в бункрах жде ще на свого Гомера, що зумів би по-мистецьки в Повісті Наших Времених представити борців українського патріотизму та до найвишого ступня ушляхетного ідеалізму борців за визволення України в половині 20-го століття. Вірю, що такий мистець пера ще знайдеться та що його твори будуть найкращою та високо виховною лектурою для грядучих поколінь української молоді у власній українській державі.

Слід би поставити тільки біля себе революційних підземельників та до фінезії удосконалені системи російської держави, для якої немає ніяких засад права та моралі та ніяких меж жорстокости. Проти такої лютої, диявольської системи створилася друга вселюбна система під землею, система найвишого ідеалу та гото-

вості на тортури кожного дня і кожної ночі. Я переконаний, що по-мистецьки представлене життя того періоду Українського Підпілля може стати підйомом духа цілого демократичного Заходу. Я глибоко переконаний, що по-мистецьки представлена життя українських церковних громад в катакомбах є в силі стати джерелом надхнення для неодного християнського віровизнання, для якого євангельське гасло до жертви, самопосягати та самовідречення вже давно стало святочною фразою, аж надто часто без реального змісту.

Зовсім природно, як машина большевицької системи тісніше прикручувала свою шрубку, боєва акція УПА мусіла ставати щораз менше частою. Під назвою УПА або Українського Підпілля тепер захищена українська революційно-пропагандивна праця, глибоко законспірована, що ставить собі за ціль підтримувати революційно-патріотичного духа мас до пригожого часу всенационального зриву. Нинішнє міжнародне політичне положення навіть само наказує не витрачати неекономічно українських найкращих сил. Не лежить в інтересі українського народу, коли війна проти Кремля не почалась, винищувати українські сили, здатні в слушний час завдати ворогові на українських землях смертельний удар та встановити там українську владу, поки знову якийсь сусід-агресор не забажає присвоїти собі якийсь кусок української землі. Тому не тільки в наслідок природного розвою політичних обставин на рідних землях, але також із холодого політичного обрахунку, нам слід тепер шадити українські сили, здібні активно вступити в ряди борців за визволення України.

На осінь цього року припадає 15-річний ювілею УПА. Немає ніякого сумніву, що більшість американських українців з глибокою пошаною згадує УПА, що своїм героїзмом не тільки врятувала честь української нації, не тільки достойно зареклямувала право українського народу до власної держави, яку він встановив, але також дала наступним поколінням приклад патріотичного героїзму, що остаточно мусить принести Україні повне визволення.

**Великі люди не падають з неба.
Їх творить тверда праця і контроль над собою!**

ЗЕМЛЕЮ АРГЕНТИНСЬКОЮ

**Фрагмент із Кордильєрів з участю
колишньої пластунки М. П.**

Доц. Іван Голоцван

МІРКУВАННЯ В ДОБУ АТОМУ

За кожної історичної доби становище в природничому стані черей завжди викликає, в думаючої людини, низку вічних питань. Таких питань, що їх не можна відкладати на колись, чи рішати переходово.

Кожна історична формація людства на своєму культурному рівні, за різних умов життя, виявляла й виявляє накази життя, щоб розв'язувати всі питання. Дослідники чи філософи з гушавини віків стежать за слідами вічності та шукають єдиної закономірності для різних явищ природи. Наше століття займає в людській історії виняткове становище, бо стан сучасного знання і науки піднявся високо. ДУХ невсипушого пізнання, гін до безконечного змагу — не є внутрішня природа сьгоднішнього життя, назв'їм його сьгоднішній стиль. І людина, що є проявом цього стилю і виконавцем цих змагів, не може зупинитись на якомусь шаблі пізнавальної драбини, а, виконуючи своє життєве покликання, змагає йти у височінь.

Ідея єдиного світу стає на черзі дня, щоб тільки на справедливому Божому й людському законі і за паролем: свобода людині й народам.

З відкриттям атомової енергії — людство вступило в нову еру. Ідея єдиного світу є найкращим засобом до розв'язання світових проблем та рятування від загибелі нашої старої, милої нашої серцю культури. Це при сучасному співжитті різних націй є утопією, але при лагідному співжитті відкривається широке поле до застосування цієї нової потужної енергії для щастя й поступу людства. Наголошуємо, що розуміємо для будуючої, а не руйнуючої сили. Не для тієї, що перемінила б нашу планету в величезні пустельні простори, а тієї, яка пособляє поступові людства вперед.

Застосовуючи до практичного вжитку ці величезні запаси енергії, захованої в атомах різних речовин, зможемо піднести добробут і цивілізацію людства до неподуманого рівня. Вже ті невеликі спроби, що маємо їх на сьгодні, підтверджують сказане. Підводний атомовий човен "НАТІЛЮС" обплив під водою весь світ із одним кілограмом палива (урану). Малесенькі атомові електричні освітлюють житлові дома й фабрики в деяких містах Англії. Пер-

ші атомові літаки складають іспити на відмінно. Величезні рушії в США і Англії працюють на атомовій енергії. А скільки проблем є до виконання: Розтоплення величезних льодових просторів обидвох полюсів прориття системи каналів на всіх материках, зміна кліматичних умов нашої землі на краще, легкий та зручний транспорт без складних машинових рушіїв, хоча б на зразок "літаючих дисків" — це все стоїть на черзі сьогоднішнього дня. Завтра, ще важливіше, — міжпланетарне подорожування.

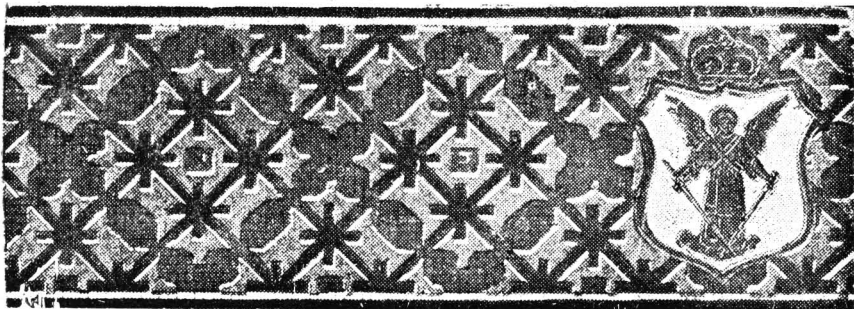
Перед непогамованою людською жагою до пізнання, відкриваються нові обрії нових чудесних відкриттів на шляху людського поступу.

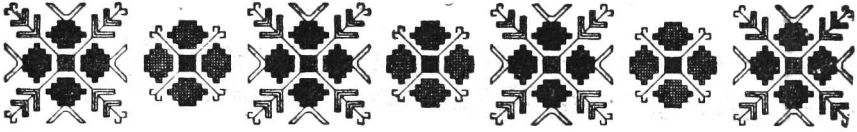
Разом з тими обріями науковці та спеціалісти з царин атомової енергії є занепокоєні й від'ємною сторінкою атомової енергії. Особливо атомові бомби величезної руйнуючої сили є загрозою і великою небезпекою доби атому. До других важливих питань належить: проблема РАДІОАКТИВНИХ ПОКИДКІВ і решток. Де їх дівати? Як їх унешкоджувати? Як запобігати збільшенню радіоактивності в атмосфері? Як хоронитися від шкідливого впливу радіоактивності на продовження людського життя? Який захист збудувати від нападу атомової енергії в будь якій формі?

Кожне з цих питань є важливе і вимагає науково-дослідних праць. Впарі з вище наведеними проблемами з атомової енергії стоять проблеми соціально-політичної форми, ладу людства в ері атому.

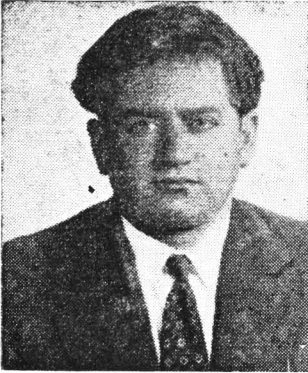
Розв'язання їх в християнсько-демократичному дусі зможе злагіднити непорозуміння й привести до співпраці всі свободолюбні нації, що стоять на цьому ґрунті.

Щодо української дійсности, то всякі непорозуміння, що доводять до незгоди, є теж гальмом до щасливого життя і майбутнього нашої любой Батьківщини.

УПРАВА ЦЕНТРАЛІ ТОВАРИСТВА
“ПРОСВІТА” В АРГЕНТИНІ

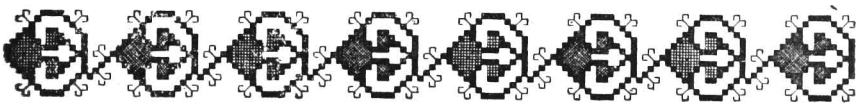

Голова Центр. Т-ва “Просвіта”
п. Володимир Савич, який у цьому році
пожвавив працю Централі в напрямі
сплати довгів за сальон.

UKRAINIAN MATE MUSEUM
2453 WEST CHICAGO AVENUE
CHICAGO 22, ILLINOIS

Секретар Центр. Т-ва “Просвіта”
д-р Лідія Макаруха, яка є також
секретаркою Українського
Видавничого Інституту.

МИХАЙЛО ДАНИЛИШИН

— почесний голова Центр. Т-ва
“Просвіта” в Буенос Айресі та зас-
лужений співпрацівник просвітян-
ських видань.

ЮРІЙ ГЛИНКА

перший Член Добродій Центр.
Т-ва “Просвіта”.

НАУКА І РОЗВАГА

(Зібрав М. ДАНИЛИШИН)

СУЕЗЬКИЙ КАНАЛ

Суецький канал замінний тим, що враз з Червоним морем відділює Африку від Азії, а головніше те, що цей канал лучить Червоне море з Середземним і тим самим сполучує Атлантик з Індійським Океаном. Будову його започатковано 15 грудня 1858 року, а закінчено її 17 листопада 1869 року і кошти його спорудження вносили понад 400 мільйонів франків. Довжина самого каналу вносить 164 кілометрів, ширина від 60 до 100 метрів, і він має велике економічне значення, при чому найголовніше те, що він дає около 100.000.000 доларів річного прибутку.

ЧЕРГОВІ ДОСЛІДИ МАРСА

Увесь астрономічний світ поробив всі далекойдучі заходи, щоб успішно перевести досліди над Марсом, що м. року находився в найбільшому наближенні до землі, яке повторяється лише кожних кількадесять років. Дня 7-го вересня 1956 планета Марс наблизилася до землі на віддаль лише 56 мільйонів кілометрів і її дослідження та всі можливі поміри виконували такі астрономічні обсерваторії: "Пік ду Мілі" (Франція), "Лятонд Гусей" (Північна Африка), "Гелозан" (Єгипет), "Кодайканал" (Індія), "Босца" (Ява), "Льовель" (ЗДА) та "Ля Плята" (Аргентина). Вони перевели відповідний план помірів обчислень та фотографій, які дадуть можливість остаточного в'яснення, чи на нашій поєстрі існує органічне життя, чи все те, що дотепер знаємо, були лише здогади та припущення без документальних підтверджень.

В зв'язку з переведеними дослідями в днях від 6 до 15 вересня м. р., коли планета Марс находилася найближче землі, устійнено, що його температура є досить холодна, бо завжди вносить нижче зєра.

Американській маринарці вдалося зловити і занотувати відповідним апаратом електро - магнетичні хвилі, які рівнож підтверджують повищі припущення.

Советські дослідники заявили, що згідно з їхніми дослідями, на Марсі немає життя будьяких тварин, що пояснюється надто низькою температурою.

МІЖНАРОДНІ ГЕОФІЗИЧНІ ДОСЛІДИ ЗЕМНОЇ КУЛІ

Під протекторатом УНЕСКО і заходами 45 держав приготується "міжнародний геофізичний рік", що буде тривати від 1-го липня 1957 до 31-го грудня 1958 року, який мав би вияснити всі тайни нашої Метери-Землі.

Для переведення цієї акції вже покликано відповідну Наукову Раду, що має свій осідок в Брюсселі, та планує скоординовано перевести дослідження в таких ділянках: метеорології, геомагнетизму, океанографії, дослідів космічного проміння, помірів довжини і ширини земного глобу, полярного світла, гравітації та всіх інших пов'язаних з тим наукових дослідів.

Кошти тих дослідів будуть вносити понад 300 мільйонів доларів і в їх праці візьме участь около 200 тисяч осіб, які будуть розпоряджатися кораблями, літаками, гелікоптерами та всіма іншими апаратами найновішої техніки.

ЗА 40 ГОДИН ЛІТАКОМ ДОВКОЛА СВІТУ

Авіація робить чимраз то більші успіхи та постійно завойовує всі простори не на землі, а в стратосфері. Швидкість літаків перевищує вже 1.000 кілометрів на годину, і свої літи вони виконують на висоті 12 кілометрів.

Недавно закінчено пробні літи літака "Боєнінг 707", що його сконструювала одна американська фабрика, приготувавши пробний літ довкола землі. Подорож ця має тривати 40 годин. Поділена вона на 5 головних етапів. Літак мав би себе забезпечити газоліною та іншими засобами рушійної сили для своїх апаратів.

На підставі пробних досягнень вияснюється, що літак цей зможе протягом 9 годин і 10 хвилин проїхати з Вашингтону до Ріо де Жанейро в Бразилії, за 11 годин і 20 хвилин з Нью Йорку до Буенос-Айресу, та з Буенос-Айресу до Парижу за 11 годин і 6 хвилин, і свій літ він буде виконувати на висоті 12 тисяч метрів. Це дасть почин до створення постійної повітряної комунікації таких найкраще вивінуваних літаючих машин.

ЗАГАДОЧНЕ ПОХОДЖЕННЯ ЛІТАЮЧИХ КРУЖКІВ

Свого часу вся світова преса була переповнена звідомленнями про появу літаючих кружків, які появлялися в різних місцевостях Європи та Америки. Про них були різноманітні припущення, починаючи від того, що це таємна зброя, а кінчаючи фантазіями, що це винахід мешканців Марса, які причаляють на землю для обсервації. Однак дійсне їх походження остається тайною до сьогоднішніх днів.

Першу їх появу занотовано 24 червня 1947 року недалеко Вашингтону, а пізніше появлялися вони в Аргентині, Бразилії, Канаді, Німеччині й інших краях. Їх описували, як дивовижні круглі апарати, які проявляли шалену швидкість, виділювали дуже сильне світло,

гпорушувалися горизонтально та вертикально, або затримувалися в повітрі на означеному місці.

Для їх дослідження покликано вже кілька спеціальних комісій, але фактичного їх походження дотепер не устійнено. Дослідники не спромоглися в'яснити, чи це в дійсності витвір "марсіян", чи секретна зброя котроїсь з наших потуг, що намагається затримати це в найбільшій тайні, щоб забезпечити собі перемогу в черговій війні!

МОЖЛИВОСТІ МІЖПЛАНЕТАРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Визначний американський вчений і директор астрономічної станції при університеті в Гарвард, др. Дональд Г. Мензель, висловив твердження, що міжпланетарна комунікація є не тільки можливою, але вона буде зреалізована за яких 10 літ часу.

На відбулій недавно конференції цей учений заявив, що свої твердження він опирає на дослідах, переведених з штучним сателітом, що його будують в ЗДА. З інших джерел довідуємося, що вже ведеться реєстрація осіб, які хотіли б відбути таку міжпланетарну подорож. Є вже поважне число таких охотників.

Звичайно, в американських відносинах нічого не може обійтися без бізнесу. Вже почали творитися спілки, які мали б займатися продажем землі на Марсі чи на іншій планеті, бо про місяць говориться, що там немає жодного життя.

СПОСІБ СТРИМАННЯ ДОЩУ

З Парижу подають, що др. Шпільгавс, який займає чільне місце в УНЕСКО, заявив, що льодові гори, та миляний порошок можуть дати розв'язку наводнення деяких частин нашої землі, та стримання сльоти в інших місцевостях.

Дослівно він висловився, що протягом чергових 50 років, наука зробіть такі поступи, що льодові гори з підбігунових околиць будуть штучно притягнені до берегів морського побережжя і в наслідок їх розтаяння, вода ця буде використана для наводнення землі. Подібно буде зі сльотою, відповідні літаючи апарати великани розсіплять в повітрі спеціально приготований хемічний порошок, який зможе стримувати дощ і вогкість.

Чи в дійсності припущення др. Шпільгавса будуть переведені в життя, трудно відгадати.

В ПЕРЕДІСТОРИЧНИХ ЧАСАХ АМЕРИКУ ЗАСЕЛЯЛА БІЛА РАСА

Таке твердження подано на відбутому недавно 32 Конгресі американістів, що відбувся в Копенгазі. Норвезький дослідник Тор Гежердаль представив свої наукові досліди, які в'яснюють, що в передісторичних часах Америки заселявала біла раса людей.

Згаданий дослідник відбув довготривалу дослідчу подорож по

океанах, які оточують американський континент, і зібрав там документальний матеріал для належного підтвердження ним поданих висновків. Придбаний ним матеріал потребує відповідних дослідів та кваліфікацій вчених - спеціалістів, опісля передається його до публікації.

На відбутому недавно конгресі Гежердаль заявив, що передісторична раса зайшла на американське побережжя з Азії через Атлантийський Океан. На це є вже докази, остається лише в'яснити походження цієї раси, що досягнеться після переведення дослідів матеріалів, що їх збрала його експедиція

ФОТО - ТЕЛЕФОН

Американський винахідник Вінстон Кук сконструював апарат, що називає його "фото-телефон", який дасть змогу бачити ту особу, що говорить через відносний фото-телефонічний апарат.

Замітним є те, що цей новий винахід не буде дуже дорогий і він буде чинний навіть на далеку віддаль. Найголовнішим є те, що він усунув би всілякі анонімні телефонічні розмови, бо тоді було б видно, хто їх виконує.

НОВИЙ СПОСІБ МІСЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Дотепер найвигідніший спосіб міської комунікації це були автомобілі та омнібуси, які постійно удосконалювано, і майже кожне місто пов'язане цілою сіткою автомобільних ліній та таксівок, що за невеликою оплатою перевозять тисячі пасажирів, усуваючи з міст, коліс дуже популярні трамваї та фіякри.

Теперішній поступ техніки заповідає, що в недалекій будучині міську комунікацію будуть виконувати т. зв. гелікоптери, які виявляються вигіднішими, ніж автомобілі, бо вони не потребують коштовних доріг, а головно, що вони можуть порушуватися багато швидше ніж автомобілі, і перевіз осіб буде відбуватися в багато коротшому часі.

Гелікоптер — це рід літака, який може підноситися і осідати вертикально, і свої станції буде мати на дахах домів та фабрик, та зможе одноразово перевозити від 5 до 50 пасажирів. Заповідається, що гелікоптер буде мати великий успіх у комунікації поміж більшими містами, бо свою подорож буде виконувати навпростець. Плани заповідаються якнайкраще, а як буде виглядати це в практиці, то покаже нам будучина .

ЧОГО ТРЕБА ПРИДЕРЖУВАТИСЯ, ЩОБ БУТИ ЗДОРОВИМ

Помимо різних і успішних поступів у медицині, людству загрожує далі велика смертність. Це приневолює шукати можливостей протиставитися загрозливим недугам.

Один американський інститут для поборювання хронічних не-

Дуг дораджує, що для збереження доброго здоров'я людина повинна **придержуватися** таких порад:

- 1) Змагати до того, щоб щоденно робити тільки те, що є **конечним**.
- 2) Старатися відпочивати в досталь і якнайбільш вигідно.
- 3) Виконуючи необхідні щоденні повинності, треба мати **кількакратну** передишку.
- 4) При праці треба уважати, щоб не виконувати таких зусиль, **які** переходять можливості людини.
- 5) Починати щоденні обов'язки якнайлекшою працею та з **добрим** гумором.
- 6) При виконванні обов'язків **оминати** всілякого роду невдоволення, нервування та гнів.
- 7) Періодично **піддаватися** лікарським оглядинам, щоб **переконатися**, чи нема яких загроз для вашого організму.

Придержуючися **повищих** порад, людина повинна користуватися **добрим** здоров'ям, але, здається, це ще не розв'язує **основної** проблеми, бо треба ще шукати способу, щоб люди **вміли** **вдоволятися**, та не шукали того, що їм не під силу.

● ● ПАРЦЕЛЮЮТЬ ПОВЕРХНЮ МІСЯЦЯ

Хоч міжпланетарна комунікація **остається** в сфері фантазії, в **Нью Йорку** створилася спілка, яка вже **парцелює** поверхню місяця, **переводячи** реєстрацію тих осіб, що мають бажання **купити** собі **свою** парцелю на місяці. Зацікавлені при **вписі** **вплачують** два **долляри** готівки, що дає їм право не лише до **закупленої** ними площі, а **також** право на полювання та **ловлення** риби, як **також** **добування** **підземних** скарбів.

Подібна спілка, згідно з **пресовими** **звідомленнями**, створилася **в Лондоні**, яка за 10 **шілінгів** **резервує** місце в **евентуальній** **екскурсії** до **невідлучного** сателіта **нашої** землі.

● ● СУМИ, ЩО ЇХ ЗУЖИТКОВУЮТЬ НА ЗБРОЄННЯ

Е той час, коли багато **говориться** про бажання **миру**, **увесь** **світ** **зпостійно** **зброїться**, **видаючи** на це **астрономічні** **суми** гроша.

Один літак - **бомбовик** **коштує** стільки, що за цю **суму** можна **збудувати** два **шпитали**, **вивінувані** **якнайкращими** **медично** - **хірургічними** **апаратами**, чи **збудувати** **електрівню**, яка **зможе** **дати** **освітлення** для **цілого** міста, що **має** 60 **тисяч** **населення**, або **збудувати** **для** нього 30 **домів** для **різних** **міських** **шкіл**.

Один **воєнний** **корабель** **коштує** стільки, що за цю **суму** можна **збудувати** **доми** зі **всіма** **найновішими** **вигодами** для 8 **тисяч** **родин**.

До **повищих** **порівнянь** **слід** **навести**, що **одно** т. зв. **ракетне** **стрільно** **коштує** **понад** **мільйон** **долярів**. **Отже**, **великі** **суми** **поїдають** **всі** **найновіші** **нуклеарні** (**ядрові**) **зброєння**, бо **коли** **б** **видані** на **них** **гроші** **вжити** на **забезпечення** **загального** **добробуту**, то **все** **людство** **могло** **б** **жити** в **найкращих** **умовинах** і **працювати** **лише** 4 **години** **ден**

но. Треба лише придумати спосіб, який би примусив усе людство, не зброїтися, а жити в доброті.

ДЕЩО ПРО ШТУЧНИЙ САТЕЛІТ

Згідно з пресовими звідомленнями, в Америці працює відповідна комісія, яка має збудувати штучний сателіт землі, який буде пущений в стратосферу десь при кінці 1957 року. Справа ця викликала багато різnorodних пресових коментарів.

В більшості з них згадується, що це вповні можливе до переведення і вже ведуться в тій справі відповідні приготування, що їх тримається в тайні. Цей сателіт мав би бути ракетою, зложеною з трьох окремих частин, які почерзі вибуховою силою викидали б цей апарат в стратосферу, і він буде кружляти довкола нашої землі приблизно яких три роки. Мав би він кружляти видовженим колом довкола нашої планети у віддалі в деяких випадках понад 200 кілометрів, найдальша віддаль може доходити до 1.400 кілометрів. В ньому будуть уладжені відповідні апарати, що при помочі радієвих хвиль будуть передавати на землю відповідні звідомлення та поміри. Думають, що цей сателіт осягне скорість до 25 тися кілометрів, але це в значній мірі залежне від тиснення атмосфери, через яку він мусить пробиватися. Дотепер нема ще точно означеного речення його викинення, як рівнож не усталено його дійсної ваги, яку плянується від 4-ох до 15 кг. Слід зазначити, що його лет відбудеться довкола земної кулі, і припускеться, що його можна буде бачити на всіх континентах гльобу.

НАЙСТАРША ЛЮДИНА У СВІТІ

Південно - американська преса переповнена була звідомленнями про найстаршу людину в світі", що згідно з тими твердженнями мав би бути колюмбієць Хавер Перейра, що має тепер 167 років життя, та почуваеться ще зовсім добре.

З Колюмбії перевезено його до ЗДА, де комісія спеціалістів має устійнити його точний вік, бо сам Перейра точно його не знає, а толовно немає відповідних документів, щоб підтвердити його словні заяви.

Зі заяв Перейри виходить, що він завжди курить, любить пити чорну каву, рум та інші напитки, а найважливішою підставою його довгого віку це те, що він має лагідний характер, ніколи нічим не переймається, не нервуеться та не злоститься, хоча був він п'ять разів женатий. Піддержуючи свій гумор, Перейра заявив, що він ще й тепер готовий ще черговий раз оженитися, але його будуча жінка мусіла б бути товста і добре збудована, яка не тільки його доглядала б, а також допомагала йому просто ходити, бо прожиті ним роки хилять його вже вдолину. Але на загал він почуваеться досить добре.

ДЕВ'ЯТНАДЦЯТИЛІТНІЙ АДВОКАТ

Щоденник "Ля Разон" з Буенос-Айресу подає, що аргентинець Альберто Борля в дев'ятнадцятому році життя одержав диплом доктора прав, та робить заходи, щоб відчинити свою самостійну адвокатську канцелярію.

Хлопець цей мав великі здібності, бо вже в 15 році життя він скінчив гімназію. Кілька разів він за один рік здавав іспити з двох клас. Подібне було й з університетськими студіями, що він їх закінчив протягом 4 років. При одержанні докторського диплому його відвідали журналісти, яким він заявив, що він вчився систематично 6 годин денно і в останніх роках прочитав 200 томів юридичних підручників, що загально нараховують понад 200 тисяч сторінок.

ЗАПОВІДАЮТЬ ВИСЛІДИ ЧЕРГОВОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

З Монтевідео (Уругвай) подають, що перебуваюча там ворожка Терезфрен заповідає, що в черговій світовій війні переможцем вийде Північна Америка, яка є найсильнішою та найбільш розвиненою потугою світу. Ворожка ця є з уродження сліпа, але говорить вона 18-ти мовами і заповіджені нею події здійснилися. Не подає вона речення вибуху війни, як рівнож не наводить з ким ЗДА будуть воювати, та хто буде їх союзниками, але каже, що майбутня війна принесе жахливі знищення, головно країнам Далекого Сходу, як та кож потерпить значні знищення сама Америка.

Вона заповідає, також, що в недалекому майбутньому трое молодих лікарів винайдуть спосіб лікування "рака", що дотепер вважається найбільш загрозливою та невилікувальною хворобою, яка збирає більш жерстви, ніж війна.

САМІТНИЙ РЕЙД ДОВКОЛА СВІТА

Французький офіцер маринарки П'єр Тілявме каже, що відбув рейд довкола світа, при помочі малого моторового судна, довжина якого виносить заледве 8 метрів. В тій цілі він виїхав з Індокитаю та відвідав вже Сінгапур, а опісля через Дієго Гарсію прибув до Джібуті, де затримався кілька днів, щоб поновити свій моторовий човен, яким буде продовжувати рейд до Франції, який виконає як "самітний мореплавець", без участі жодних живих створінь.

Дещо з ДОБРОЇ ПОВЕДІНКИ

Люди не живуть одинцем. Кожний повинен дбати про те, щоб його зовнішній вигляд і поведінка приєднували йому якнайбільше приятелів. Зупинимось над дечим.

Поведінка на ЗБОРАХ

1. Приходь завжди на час, не спізнйся.
2. Вислухай терпеливо доповіді чи промови.
3. Коли не погоджуєшся з чиеюсь думкою, не перебивай йому, але обміркуй протиаргументи і зголосись до слова.
4. Дискутуй олановано. Найслабший аргумент — це образливе слово. Високий рівень промови, спокійно сказані слова, — роблять звичайно найбільше враження.
5. Своє місце залиши чистим. Не кидай на землю відпадків, паперців. На залі зборів не кури.
6. Якщо з тобою прибули молодші брати чи діти, що є під твоєю опікою, держи їх при собі, а не пускай самопасом, щоб перешкождали іншим, бігали та кричали.
7. Виходячи з конечности передчасно, проси дозволу вийти, а також свій голос передай іншому членові, який потім поінформує тебе про перебіг нарад.

Поведінка в ЦЕРКВІ

1. Хлопці скидають накриття голови перед входом до притвору, дівчата звертають увагу на приличне одіння, бо церква це не забава.
2. Входи й виходи тихо, не розглядайся, не розмовляй.
3. Якщо ти зайняв сидяче місце, а бачиш старшу віком жінку чи чоловіка, або жінку з дитиною на руках відступи їм своє місце, вказуючи головою, а не розмовляючи.
4. Вислухай Служби Божої чи Відправи до кінця, а також проповіді, а не виходи будь-коли.
5. Бери чинну участь, співаючи. Український обряд відомий тим, що співають усі вірні.

Поведінка в ДОМІВЦІ

1. До домівки входи тихо, поздорови пригнаних, пересунь своє крісло без стукоту, не штовхай других. Коли впадо тобі якась річ і наробить стукоту, перепроси за неувагу.
2. Не пиши й не рисує по столах чи сусідніх кріслах.
3. Коли ждеш на викладача чи запрошених старших громадян на доповідь встань в часі їх приходу.
4. Коли забираєш слово, говори виразно, голосно і спрямовуй.

свій зір убік президії. Коли не погоджуєшся з якою думкою, висловлюй це тактовно.

5. Звикай вважати домівку товариства сьятиною і поведись у ній, як належить у святині.

Поведінка на БЕНКЕТИ

1. Одягнись святково.
2. Залиши верхній одяг у гардеробі.
3. Сідай на вказане місце, а не вибирай сам.
4. Коли побіч тебе, або напроти сидять незнайомі особи, — представся їм сам якщо того не вчинив господар бенкету.
5. Піддержуй розмову зі своїми сусідами побіч тебе, а відходячи подякуй їм за миле товариство.

Поведінка на прогулянці чи пікніку

1. Виконуй охоче всі зарядження провідника.
2. Не нарікай голосно на невігоди, спрагу, комарі чи втому.
3. В місцях переходу через кладку чи просмик, або при спинанні на гору, пропускай наперед жінок чи слабших. При трудному сходженні чи в часі небезпеки йди перший, але допомагай іншим в небезпечних місцях аж доки не пройдуць небезпечне місце всі, що потребують твоєї помочі.

Володимир КАПЛУН

МОЛИТВА УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ

Прощу Тебе, Бозю,
ввечері і рано,
дай мені здоров'я,
татові і мамі!

Дай, Бозю, здоров'я
всій нашій родині!
Дай силу, дай щастя
й волго Україні!

ЦІКАВІ ДРІБНИЧКИ

Небувалий поєдинок. — З Атен повідомляють, що грецький моряк Панайотіс Параснос оголосив отвертий лист до губернатора Кипру, яким викликає Гардінга на смертельний поєдинок. Цей лист, поміщений в газеті Катімеріні, зазначає, що згаданий моряк прийме поєдинок з Гардінгом на будьяку зброю, піхотну чи кавалерійську, або на кулаки, при чім це відбудеться згідно з бажанням губернатора вдень чи вночі, і в місці, що він його вибере. Але поєдинок мусить покінчитися смертю переможеного.

Також відзначення. Італійський клуб лисих надав почесне членство Микиті Хрущові, як також президентові Айзенгауерові, одначе першу почесність здобув таки італієць Батісто Емільйо, в дипломі якого наведено дослівно: "Ваша лисина блищить так яскраво, що світло місяця лишається далеко в тіні".

Череп, що має 120 тисяч літ. — В Німеччині, в підземеллях, недалеко Дізельдорфу, знайдено череп, що на основі опінії знавців має 120 тисяч років, та вважається дуже цінною знахідкою.

Машина до записування звуків. — Американська радіо-корпорація подає, що винахідникам вдалося сконструювати машину до писання, яка функціонує без допомоги людини. Автомат цей записує все, що йому передає голосник, який ловить звуки промови чи диктату.

Найбільший дім, — це приміщення Об'єднаних Націй в Женеві, якого довжина виносить 2 кілометри і в ньому мають приміщення 820 окремих канцелярій, 20 конференційних заль, 2 кінотеатри, 3 реєстрації, поштова станція та банк.

Також рекорд. Італієць Антін Буоно здобув рекорд в голенню, бо прстягом 14 секунд він звичайною бритвою може поголитися. В зв'язку з його здібностями він був заангажований до змагань в ЗДА, де мали устійнити, хто здобуде перевагу — електрична машинка, чи вправна рука голяра.

Скляна церква. — Недалеко Міляну (Італія) будують церкву в цілості зі скла, що згідно з твердженням спеціалістів буде мати дуже імпозантний вигляд.

Також рекорд. — В одній еспанській місцевості відбулося циганське весілля, яке здобуло світовий рекорд не лише тим, що воно тривало цілих 17 днів, а також і тим, що на весільний обід витрачено понад 100 тисяч пезетів, і при традиційнім "обсіванні молодих" розсіяно ризу вартості 2.400 пезетів.

Цінна передісторична знахідка. — В Японії знайдено підземний гробівець, який має велике археологічне значення, бо знайдені в

ньому речі мають вже 1.500 літ і між ними знайдено добре збережені шаблі, нікелеві прикраси та около сотки різних костюмів, які затрималися зовсім незнищеними, бо їх законсервовано відповідними хемікаліями.

Телевізія на дальшу віддаль. — Французький інженер Г. Дуплян, винайшов можливість передачі телевізії на віддаль 1.450 кілометрів, що збільшує 9 разів дотеперішні телевізійні передачі.

Скляні автомобілі. — В недалекій будучині в автомобільній промисловості залізо та бляху заступить скло, яке буде витриваліше, ніж сталь. Воно буде три рази легше від сталі, його не з'їсть ржа, як це мається з металами, що їх вживається в цій промисловості.

Тайни океанів. — Досліди вияснюють, що Тихий Океан має дуже багато риб та морських створінь. Атлантийський Океан має їх багато менше родів, як і кількості.

Найбільший зоологічний город — буде мати Китай, що викінчує його будову недалеко Кантону. Його поверхня виносить 1.500 гектарів землі. Там побудовано приміщення для тропікальних рослин і створінь.

Наслідки війни. — Одинадцять років після закінчення війни в Німеччині знаходиться ще 17 тисяч бездомних дітей, які за посередництвом Червоного Хреста ведуть розшуки своїх батьків.

Дорогоцінна перла. — Японські рибалки знайшли в шлунку одної риби, зловленої на побережжі Північної Австралії, перлу, яка вважається третьою в світі щодо її величини та вартости.

Також досягнення. — Данський огорожник Све Енсен посадив в своєму городі бульбу, яка під спеціальним доглядом та штучним кормленням дала йому 632 бульби збору, що є найвищим в цій ділянці досягненням.

Фортепіан, що не докучає сусідам. — Венеціанець Джанріка Селля зробив фортепіан, що його звуки не докучають сусідам, бо він вивінуваний апаратом, що гру фортепіану можуть чути лише ті особи, що мають відповідну слухавку, яку сполучають з апаратом.

Рівноправність та рівновартість жінок. — Загально відомо, що жінки завжди домагаються рівноправности та рівновартости, і тепер є випадки, що жінки стоять на чолі держави, виконують обов'язки міністрів та дипломатів, при чім навіть у фізичній праці дорівнюють чоловікам. Для підтвердження того в Монтевідео 20-літня уругвайка виконує обов'язки шофера таксівки. З цього обов'язку вона вив'язується якнайкраще.

Стогридцятилітня жінка. — Маріяна Монтуфар, що живе в місті Кіто, столиці республіки Еквадор, буде певно найстаршою жінкою, бо має 130 років, які прожила вона самотня, не маючи жодної рідні.

Дерева, що мають чотири тисячі років. — Професор ботаніки, др. Едмунд Шульц, подає, що в Каліфорнії ростуть три карликові сосни, що мають 4 тисячі років життя, і їх вік означається тим, що протягом одного століття вони підрастають тільки на один сантиметр.

Незвичайних розмірів гриб знайдено в місцевості Капрі. Він ва-

жив 7 кг та 300 гр був він 45 сантиметрів високий та 139 см мав корінь в обводі.

● ●
Рекорд голодівки — осягнув факір Ферман, який просидів у скляній клітці без їди повних 80 днів, при чому втратив 20 кілограмів ваги, але це не принесло ніякої загрози для його здоров'я.

Створіння без очей — це хробаки, які живуть у землі і світло вони відчувають шкірою, і тому природа не наділила їх очима, що ними дорожать всі створіння.

Також рекорд. — З Перу повідомляють, що на господарстві, що його веде ветеринар др. Вандернот, курка знесла яйце, яке важить 160 грамів, здобуваючи тим самим світовий рекорд. Для підтвердження треба зазначити, що пересічна вага курячого яйця виносить від 55 до 60 грамів, а попередній рекорд виносив 155 грамів.

Новітній Дедал. — З Атен повідомляють, що в північній Греції Атаназій Марко зладив крила до літання, якими людина може літати та піднятися до висоти 50 метрів. Він вніс прохання, щоб цей винахід опатентувати, бо його дуже легко наслідувати.

Найсильніший чоловік — це мароканець Севастіан Люч, який має 25 років і важить 120 кілограмів. Він може піднести нараз 800 кілограмів тягару та порушити автобус враз з 30-ма пасажирами. Таким чином він найсильніша людина в світі.

Рекорд пияття пива здобули німці, бо згідно з переведеною статистикою протягом місяця червня вони випили 330 мільйонів літрів пива, що припадає 6 і пів літри на кожную особу денно.

Незвичайний льокатор. — В скринці на листи лінотипіста української друкарні в Аргентині, М. Ф., волове очко зробило гніздечко висиділо писклят.

Ч И В И З Н А Є Т Е . . .

. . . що в останній війні Німеччина втратила п'ять і пів мільйона громадян?

. . . що затьміння сонця в одному і тому самому місці повтарається лише протягом 360 років?

. . . що найменший знак віддалі — це фізичний знак "х", що означає більйонову частину метра?

. . . що 20-тонова бомба має тільки тисячну частину цієї вибухової сили, що має її атомна бомба?

. . . що є багато таких зірок, що ми бачимо їх як одну зірку, коли в дійсності вона складається з двох окремих планет, які завжди порушаються разом в одному напрямку?

. . . що є ріки, які зимою замерзають цілком, а в них замерзають також риби, які одначе не гинуть, а з приходом весни приходять знову до життя?

(дн.)

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ . . .

. . . що деякі гелікоптери можуть перевозити десять тон тягару, це вони виконують при допомозі повітряних вагонів, які їм дочіпляються?

. . . що є 450 різnorodних рослин, яких листки пожирають мух та всілякого роду інсектів?

. . . що Велика Британія добуває річно 20 мільйонів тон вугілля, поклади якого знаходяться під морем?

. . . що ртуть замерзає при 40 ступнях понижче зера?

. . . що в ЗДА найбільше вмирає людей від автомобільних катастроф, бо згідно зі статистикою це виносить 36.000 смертних випадків річно?

. . . що гра в шахи це найбільш старовинна та найбільш розповсюджена розривка?

. . . що рак і туберкульоза, це недуги найбільш загрозливі, бо вони приносять найбільш смертних випадків для людства.

(дн.)

. . . що протягом чергових 100 років населення земної кулі подвоїться?

. . . що повне затьміння сонця триває всього 7 минут і 40 секунд, коли повне затьміння місяця триває 1 годину і 50 минут?

. . . що найбільше мірило віддалі це один світляний рік, що виносить 9.500.000.000.000 кілометрів?

. . . що 80% заразливих хворіб дістаються до організму людини через уста?

. . . що птахи два рази міняють пір'я протягом кожного року?

. . . що пересічно на 7 чоловіків припадає один, що не курить?

. . . що на воді віддаль виглядає багато більша, ніж на суші?

. . . що найбільш іритуюча краска — це червона, і найбільш успокоююча це зелена?

. . . що деякі вужі-повзуни досягають скорість від 4 до 5 клм. на годину.

. . . що на кожних 10 швайцарців, один є годинникарем, і швайцарські годинники є найкращі?

. . . що будова военного корабля літаконосця, поємности 60 тисяч тон, коштує поонад 230 мільйнів долларів?

(дн.)

. . . що в цілому світі є 257 млн. радіоприймачів, що перевищує всю світову пресу, якої тираж виносить лише 255 мільйонів при-мірників?

. . . що телевізія набирає чимраз більше удосконалення і в усьому світі є вже 44 мільйони телевізійних апаратів?

. . . що світляний маяк, який знаходиться на хмародері Емпір Стейт в Нью Йорку. дає світло 500 мільйонів квт. сили і його видно на віддаль 480 кілометрів?

(дн.)

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ.

... що у Франції знайдено добре збережені дві мозаїки, які мають понад дві тисячі літ?

... що 15 метрів під поверхнею океанів панує повна тиша, навіть у той час, коли на його поверхні лютує буря?

... що на земній кулі в різних місцевостях, але одночасно відбувається 3.600 громових буревіїв?

... що ще в 1907 році Фред Маріот паровим автомобілем досягнув швидкість 316 км. на годину коли, загальна тодішня їх швидкість не перевищала 50 км.?

(дн.)

Рідна Школа в Тарасівці — Парагвай.
(Посередині учитель п. М. Полежаїв)

СЛОВО РІДНЕ, МОВО РІДНА,
ХТО ВАС ЗАБУВАЄ,
ТОЙ У ГРУДЯХ НЕ СЕРДЕНЬКО,
ТІЛЬКИ КАМІНЬ МАЄ!

ABRASIVOS BORODAY SRL.

CAP. \$ 570.000 $\frac{m}{n}$

П Е Р Ш А

**УКРАЇНСЬКА ФАБРИКА
ІНДУСТРІЙНИХ КАМЕНІВ**

Ф а б р и к а :

EDUARDO SIVORI 5301

MUNRO FCNGB

740-1158

Адміністрація:

SAN MARTIN 365, of. 113

BUENOS AIRES

T. E.: 31-9410

МЕХАНІЧНА СТОЛЯРНЯ

поручає українському громадянству свої роботи по дуже
приступних цінах, особливо вікна, двері та інші праці, зв'язані
з будовою. Радо служимо фаховими порадами.

В л а с н и к

МИКОЛА ХАМУЛЯК

с. RAMALLO 2633

Т. Е. 70-8539

BUENOS AIRES

TALLER MECANICO

(**) de (**)

BASILIO DRALA

Reparaciones de Frenos, Rectificación de Campanas y Valvulas
de Automoviles

AJUSTE GENERAL

с. MONTEVIDEO 2016

BERISSO FCNGR

FABRICA DE MUEBLES

— DE —

JUAN WOWK

EXPOSICION y VENTA

Nueva Perseverancia 4533

BERISSO FCNGR

ДЕНТИСТИЧНІ ЗАВЕДЕННЯ

Dr. HORACIO LOPEZ — Cirujano dentista

Лікування, виривання, пломбовання і вставлювання штучних
зубів. — Довгорічна гарантія.

Доступні ціни. — Клієнтів з провінції приймаємо негайно.

Технічним відділом завідує:

ДЕНТИСТИЧНИЙ ТЕХНІК — ВОЛОДИМИР ФЕНЯК

Консультація: від понеділка до п'ятниці від год. 15 до 20.

Av. MITRE 714

Т. Е. 22-5966

AVELLANEDA

Др. ЛІДІЯ МАКАРУХА

ЛІКАР

ВНУТРІШНІ Й ДИТЯЧІ ХВОРОБИ

Г о д и н и п р и й н я т ь :

Понеділки, середи і п'ятниці — від 15 до 18 год.

Gral. ACHA 836

SARANDI

У К Р А Ї Н С Ь К А Д Р У К А Р Н Я “ Ч А М П І О Н ”

Виконуємо всі роботи з обсягу друкарства, як:
друкування часописів в українській і еспанській
мовах, книжки, календарі, журнали, торговельні
формулярі, листи, конверти, візитові картки
весільні запрошення.

Праця виконується солідно і точно після бажань
клієнтелі. Виконуються також праці в красках.

TALLERES GRAFICOS «CHAMPION»

J. V. GONZALEZ 2375 T. E. 50-7375 BUENOS AIRES

COLIHUE AMERICANA S. R. L.

CAPITAL \$ 4.000.000.00

La Fabrica de Muebles de Caña mas grande de Sud Amrica
JUEGOS Y MUEBLES de MIMBRE y CAÑA de la INDIA
● ESPECIALISTAS EN INSTALACIONES ●
DE ABRES Y CONFITERIAS

FABRICA — EXPOSICION Y VENTAS
Avda. URIBURU 955 (Ruta 205)
MONTE GRANDE, FCNGR.

Suc. QUILMES
Av. CALCHAQUI 758
QUILMES, FCNGR.

• УКРАЇНСЬКА ФАБРИКА МЕБЛІВ •

ТЕОДОРА МАЗУНИКА І СИНІВ

Виробляє меблі французького стилю,
— пляка • меркатерія • філете. —

• Солідна робота. Гарантована якість товару. Ціни доступні.

Aristóbulo del Valle 21 30

Valentín Alsina

УБРАННЯ, ПЛАЦІ ТА ІНШІ КРАВЕЦЬКІ РОБОТИ
• ЗАМОВЛЯЙТЕ ЛИШЕ В КРАВЕЦЬКІЙ РОБІТНІ •

ВОЛОДИМИР КОЛОДІЙ

SASTRE DE MEDIDA FINA

W L A D I M I R O K O L O D I J

с. OLAVARIA 327

BUENOS AIRES

“ESTUDIO ALSBERG”

спільник адвокатської канцелярії
Мгр. прав Є. Вертелецький

ПРИЙМАЄ:
від понеділка до п'ятниці
від 15 до 18 год.
в суботу від 9 — 15 год.

- Sucesiones
- Divorcios
- Trámites rápidos en México
- Traducciones
- Partidas
- Ciudadanía
- Pasaportes
- Contratos

BRASIL 440

T. E. 26-0739

BUENOS AIRES

УКРАЇНЬСЬКА КНИГАРНЯ-ВИДАВНИЦТВО
— ОПРАВА КНИЖОК —

«**ПЕРЕМОГА**»

25 de Mayo 479 — Buenos Aires

МІСЯЧНИК ЛІТЕРАТУРИ — НАУКИ — КУЛЬТУРИ
Річна передплата 30 пезів. В США і Канаді — 3 долари.
Casilla de Correo 3184 — Buenos Aires

ПЕРША ФАБРИКА КАРТОНОВИХ КОРОБОК

В л а с н и к :

Я Р О С Л А В С А Є В И Ч

поручає Українській Громаді і купцям свої вироби
з першоякісного матеріялу.
ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Конкуренційні ціни

CARDEVILLA 3330/32 Т. Е. 51-6062 BUENOS AIRES

К Р А В Е Ц Ь К А Р О Б І Т Н Я

ПОРУЧАЄ СВОЇ УСЛУГИ УКРАЇНЬСЬКІЙ КОЛОНІЇ

Солідне виконання замовлених робіт — приступні ціни.

JUAN BILYJ

с. GURRUCHAGA № 2371 Т. Е. 72-5068 BUENOS AIRES

І М П О Р Т — Е К С П О Р Т
* І Р Е П Р Е З Е Н Т А Ц І Я *

Др. Б. СТЕРНЮК

Т е л е ф о н и :

32 — 6175

32 — 8512

SAN MARTIN 575

BUENOS AIRES.

GRAN SASTRERIA CIVIL Y MILITAR

— d e —

MIGUEL DIDUCH

с. PROGRESO 4674 Т. Е. 396 BERISSO F.C.N.G.R.
Виконуємо всі кравецькі роботи (убрання, плащі) солідно
і по найновішому фасону.

ЦНИ ПРИСТУПНІ! ДАЄМО КРЕДИТ НА МІСЯЧНІ СПЛАТИ!

MARMOLERIA Y GRANITERIA

ELECTRO-MECANICA

— d e —

ANTONIO KAMINSKI

Construcción de Monumentos y Bóvedas en General

с. **CARLOS CASARES 2094**

VICTORIA

PARTIDO SAN FERNANDO FCNGBM

“ТРИЗУБ”

НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА ФАБРИКА ТЯЖКИХ

ЗАЛІЗНИХ ВИРОБІВ

* Під власним зарядом кваліфікованих промислових техніків *

EMPRESA DE CONSTRUCCIONES METALICAS

Calle BOUCHARD 2615

LANUS

T. E. 241-0921

ОДИНОКА В ЦЬЙ МІСЦЕВОСТІ

УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ

БЛАВАТНИХ ТОВАРІВ

І В А Н А Ч А Б А Н А
і Сина

має на продаж крам першої якості та продає по дуже
приступних цінах. Готові робітничі вбрання, білизна, та
вбрання для дітей.

Зайдіть і переконайтеся!

TIENDA Y MERCERIA

TIENDA, MERCERIA, LENCERIA
BLANCO Y NOVEDADES

CASA “NOVESE”
J. CZABAN e HIJO

c. CHILIBROSTE 5769
a media cuadra de estación

CARAPACHAY
pr. V. LOPEZ

Д-р ЛЕОНАРДО ЛИТВИНІВ

ЛІКАР-ХІРУРГ

Приймає пацієнтів від год. 16-ої до 20-ої

Dr. LEONARDO LITVINOV

Médico Cirujano del Policlínico Alvear

BOLIVIA 805

T. E. 66-9255

BUENOS AIRES

ПЕРШОРЯДНА КРАВЕЦЬКА РОБИТНЯ

ОСИПА КРИВЦЬКОГО

виконую солідно з найкращих матеріалів усі замовлення з
обсягу кравецьких праць по цінах приступних і на час.
Українській клієнтелі значний опуст.

с. Cnel MURGUIONDO 358

VAL. ALSINA

МЕХАНІЧНА СТОЛЯРНЯ

“9 de JULIO”

Виробляє меблі в стилю провенсаль. Солідна робота.

Ціни умірковані.

М. СИМОНЕНКО і М. ВИННИК

Av. 9 de JULIO 343

SAN MARTIN

TEODOSIO MICHAJLOW

HORMIGON ARMADO

Заливаю льоси по приступних цінах. Догідні сплати.

T. E. 20-8868

с ITAPIRU 373/77

VALENTIN ALSINA

CERVECERIA, | C A F E y B A R

— LOS TRES HERMANOS —

— d e —

N. К А Р Е Н І А К y Hnos

с. Ing. Huergo 1156

Dock Sud, Avellaneda

T. E. 22_2552

**ДОБРЕ ХОЛОДНЕ ПИВО ТА ІНШІ ПЕРШОРЯДНІ НАПИТКИ.
РІЗНІ ПЕРЕКУСКИ.**

**У К Р А І Н С Ь К А К Р Е Д И Т О В А
К О О П Е Р А Т И В А « В І Д Р О Д Ж Е Н Н Я »**

П Р И Й М А Є В Ч Л Е Н И ;

**П Р И Й М А Є О Щ А Д Н О С Т І до переховання та платить від них
відсотки від 4% до 5½**

**У Д І Л Я Є П О З И Ч К И на корисні цілі, особливо на основання вар-
статів праці та їх розбудови.**

**В усіх справах фінасового характеру просимо з довір'ям
звертатися до Управи щодня від год. 14 до 20-ої.**

MAZA 150

T. E. 97-6831

BUENOS AIRES

ВЕЛИКИЙ СКЛАД МЕБЛІВ

Поручає устаткування помешкань меблями модерних зразків,
з першорядних матеріялів, солідно викінчених і по дуже
приступних цінах

Виконуємо замовлення точно, і для нашого громадянства
даємо значний опуст. З замовленням звертатися до:

MUEBLES "LA RIOJA"

DE

JAROSLAO JASINSKI

Calle RIOJA 2044/848 T. E. 91-1676 BUENOS AIRES

GRAN TIENDA Y MERCERIA

"L A E S P E R A N Z A

(**) de (**)

IRENE y ANTONIO MIELNIK

CASA DE MODA Y ROPERIA EN GENERAL

¡ Visitenos !

Cnel. MOLINEDO 2125/135

VALENTIN ALSINA

ПЕРША УКРАЇНЬСЬКА ВИРІБНЯ МОРОЗИВА (ГЕЛЯДОС)

ОСИПА БУГАЯ

Довголітня практика у виробі дає запоруку за доброякісний та
смачний товар. Коли припече Вас літне сонце, то спішіть
охолодитися до гарно прибраного льокалю при вул.

с. REPUBLICUETAS 6254/58

BUENOS AIRES

“ L Y H M A R ”
Sociedad Profesional
Miguel Angel Rubinec
DIRECTOR

- ☆ REDITOS
 - BALANCES
- ☆ JUBILACIONES
 - ESCRITURACIONES
- ☆ SUCESSIONES
 - DIVORCIOS
- ☆ TRAMITES RAPIDOS EN MEXICO
 - TRADUCCIONES

ARREDONDO 2533

T. E. 22-3518

AVELLANEDA — FNGR

CONSULTAS:

Lunes, Miércoles y Viernes
de 17 a 19 hs.

(3 cuadras del Policlínico de Avellaneda)

Доїзд: 3 Пл. Фльорес: кол. 225А; 3 Конституцион: ом. 103 і 120.

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ФАБРИКА ВЗУТТЯ В АРГЕНТИНІ

В л а с н и к

КАРВАЦЬКИЙ ІВАН

Рік оснування 1936.

Е.: 7002

Фабрика знана громадянству та нашим купцям з

ДОБРОЯКІСНОГО ТОВАРУ, —

— СОЛІДНОЇ РОБОТИ —

— ДШЕВІХ ЦІН

Venta solamente por mayor.

ALVAREZ JONTE Nº 4125 T. E. 50-3475 BUENOS AIRES

ПЕРША УКРАЇНЬСЬКА ВИРІБНЯ АКУМУЛЯТОРІВ

М. ЗАГРЕБЕЛЬНОГО і Д. ХОМИНА

Виробляємо нові. Направляємо уживані, до авт, мотоциклетів,
як також до світла. Першоякісні матеріали. Найнижчі ціни.

Українцям даємо опуст.

Приймаємо замовлення з провінції.

c. REP. ARGENTINA 1242

VALENTIN ALSINA

Informes de 14 a 20 horas.

CARPINTERIA DE INSTALACIONES

(**) de (**)

TEODORO KUTIAŃSKY

VITRINAS — VIDRIERAS — FRENTES

— e —

INSTALACIONES EN GENERAL

c. TRES ARROYOS 1141

T. E. 59-3922

BUENOS AIRES

Muebles "ACONCAGUA"

— de —

O. JAKIEMIW, HALUZO y ELOBBRUTO S. R. L.

Cap. \$ 120.000.00

Виробляє меблі французького стилю, пляка, меркатерія
і філете.

Робота солідна. Ціни доступні.

AV. GRAL MOSCONI 2740

BUENOS AIRES

T. E. 52-8781

Ф А Б Р И К А Ж І Н О Ч О Г О В З У Т Т Я

Д М И Т Р А Д Е М Ч У К А

виробляє якостеві та різномодні моделі дамського взуття
з найкращих місцевих та закордонних матеріалів

СОЛІДНЕ ВИКІНЧЕННЯ!

ПРИСТУПНІ ЦІНИ!

FABRICA DE CALZADO FINO PARA SEÑORAS

с. Tarija 3759

Т. Е. 97-7719

Buenos Aires

“D E M E W O”

CARPINTERIA MECANICA Y FABRICA DE CAJONES

EN GENERAL

Cap. Soc. \$ 170.000.00

Виконує всі столярські роботи при будовах домів. Заготовляє
меблі любого типу. Робить нові і направляє старі каросерії.

Продукує скриньки на вино, пиво, лікери, томати і т. п.

Всі праці виконує солідно, скоро й дешево.

с. MONTEVIDEO 1488

BERISSO FCNGR

SASTRERIA “L A A M I S T A D”

— de —

JUAN LADANA J

с. V. ALSINA 3771/79 Т. Е. 20-9603 VALENTIN ALSINA

Trabajos de medida y artículos para hombres a precios módicos

**ФАБРИКА МЕБЛІВ
ВОЛОДИМИР ВЕЖБІЦЬКИЙ**

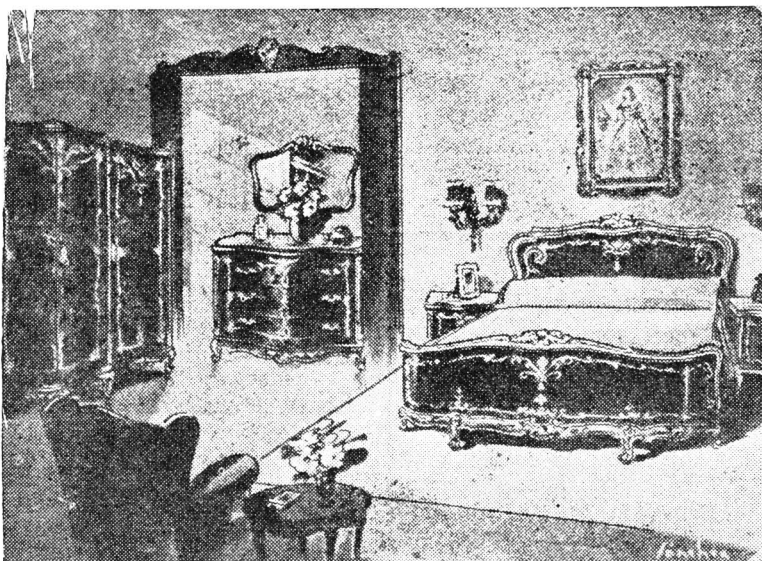
поручає першорядні вироби:

МЕБЛІ У СТИЛЯХ:

ФРАНЦУЗЬКОМУ

АНГЛІЙСЬКОМУ

Солідна робота! Гарантована якість матеріалу!

FABRICA DE MUEBLES

(**) de (**)

W. WIERZBICKI

PASAJE LOBOS 4341 T. E. 69-5470 BUENOS AIRES

(altura: Segurola 1350)

CURTIEMBRE Y FABRICA DE PLANTILLAS

В л а с н и к :

ВОЛОДИМИР КРУК

JUAN FARREL 128/34 T. E. 20-9584 V. ALSINA, LANUS

ГАРБАРНЯ І ФАБРИКА СПОДІВ

ОБСЛУГОВУЄМО НАШУ КЛІЄНТЕЛЮ СОЛІДНО І ТОЧНО

Полагоджуємо замовлення з провінцій.

FABRICA de BOTAS, BOTINES

— y —
ZAPATOS EN GENERAL

Venta por mayor y menor a precios módicos

WLADIMIRO KMET

c. YATAY 2790

VALENTIN ALSINA

FIAMBRERIA ALEMANA

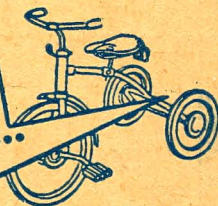
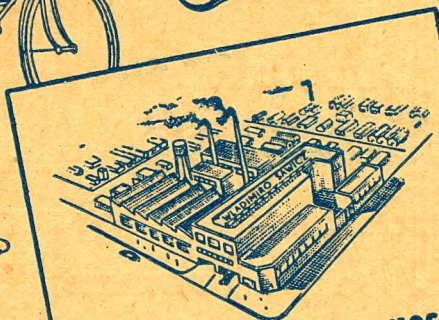
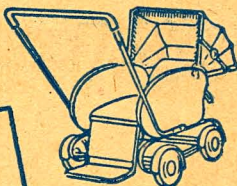
“DELIKATESSENHAUS SAN ISIDRO”

- FIAMBRES
 - JAMONES
 - QUESOS
 - CONSERVAS
 - VINOS
 - LICORES
-

BELGRANO 135

T. E. 743-0071

SAN ISIDRO

Por algo se han impuesto...

RODADOS Y
REPUESTOS

Champion

Por algo los rodados CHAMPION (bicicletas, triciclos, coches cuna, etc.), lo mismo que sus repuestos, se venden con tanto éxito desde hace años. Una larga experiencia en la materia, un personal expertísimo y bien dirigido, el empleo exclusivo de materiales nobles, permiten a los establecimientos CHAMPION ofrecer siempre lo mejor en su línea y en cada precio. Otra razón poderosa: nadie ofrece tan buenos rodados a precios tan excelentes como los de CHAMPION.

FABRICANTE:

WLADIMIRO SAWICZ

BAHIA BLANCA 1851-53-55 - T. E. 67-3994 - Bs. Az.

ЧИТАЙТЕ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

УКРАЇНСЬКЕ

СЛОВО

ВИХОДИТЬ КСЖНОГО ТИЖНЯ ПІД НЕДІЛЮ І ПРИНОСИТЬ
ЦІКАВІ ВІДОМОСТІ ПРО ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В ЦЬОМУ
СВІТІ.

Ждайте оказове число, яке виплемо бесплатно.

ПЕРЕДПЛАТА:

В АРГЕНТИНІ І ПОЛ. АМЕРИЦІ

Річна — — — — —	\$ 60.—
Піврічна — — — — —	" 35.—
Чвертьрічна — — — — —	" 20.—
Поодинокое число — — —	" 2.—

АДРЕСА:

UKRAINSKE SLOVO

SOLER 5039

T. E. 71-9212

BUENOS AIRES